

PROGNOZA ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO

REALIZACJI USTALEŃ MIEJSCOWEGO PLANU ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

**DOTYCZĄCA TERENU POŁOŻONEGO
W GMINIE BORNE SULINOWO,**

W MIEJSCOWOŚCI GRABNO

Autorzy opracowania	Podpisy
mgr inż. ochr. środow. Urszula Arciuszkiewicz-Rachuta	
mgr inż. ochr. środow. Katarzyna Siwicka	
mgr Marcin Rachuta	
inż. Ewelina Boderek	

kwiecień-październik, 2013 r.

Spis treści

1. Wprowadzenie	3
1.1. Podstawa prawna wykonania prognozy oraz jej zakres	3
1.2. Lokalizacja przedmiotu opracowania	4
1.3. Informacje o zawartości, głównych celach projektowanych ustaleń miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego oraz jego powiązaniach z innymi dokumentami	6
1.4. Metody zastosowane przy sporządzaniu prognozy	9
1.5. Propozycje dotyczące przewidywanych metod analizy skutków realizacji postanowień projektowanych ustaleń miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego oraz częstotliwości jej przeprowadzania	12
1.6. Informacje o możliwym transgranicznym oddziaływaniu na środowisko	12
2. Streszczenie w języku niespecjalistycznym informacji zawartych w prognozie	13
3. Określenie oraz ocena istniejącego stanu środowiska oraz potencjalne zmiany tego stanu w przypadku braku realizacji projektowanego dokumentu	15
3.1. Określenie oraz ocena istniejącego stanu środowiska	15
3.1.1. Opis środowiska przyrodniczego	15
3.1.2. Opis środowiska kulturowego	28
3.1.3. Określenie stanu zanieczyszczenia środowiska	28
3.2. Określenie potencjalnych zmian istniejącego stanu środowiska w przypadku braku realizacji projektowanego mpzp	32
4. Analiza istniejących problemów ochrony środowiska istotnych z punktu widzenia realizacji projektowanych ustaleń miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, w szczególności dotyczące obszarów podlegających ochronie na podstawie ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody	33
5. Określenie celów ochrony środowiska ustanowionych na szczeblu międzynarodowym, wspólnotowym i krajowym, istotne z punktu widzenia projektowanych ustaleń miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, oraz sposoby, w jakich te cele i inne problemy środowiska zostały uwzględnione podczas opracowywania dokumentu	35
6. Analiza przewidywanych znaczących oddziaływań różnego rodzaju na środowisko, a w szczególności na różnorodność biologiczną, ludzi, zwierzęta, rośliny, wodę, powietrze, powierzchnię ziemi, krajobraz, klimat, zasoby naturalne, a także na cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 i integralność tego obszaru oraz zabytki i dobra materialne	37
7. Przedstawienie rozwiązań mających na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko, mogących być rezultatem realizacji projektowanego dokumentu, w szczególności na cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru	49
8. Cele i geograficzny zasięg projektowanych zmian mpzp a cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralności tego obszaru - przedstawienie rozwiązań alternatywnych do rozwiązań zawartych w projekcie mpzp	51

Załącznik:

1. Mapa uwarunkowań środowiskowych na tle projektu mpzp oraz wynikających z tego skutków środowiskowych. Skala 1:2 000.

1. Wprowadzenie

1.1. Podstawa prawna wykonania prognozy oraz jej zakres

Obowiązek sporządzania prognozy oddziaływania na środowisko skutków wprowadzenia dokumentu będącego miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego został wprowadzony ustawą z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa, w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. nr 199, poz. 1227, z późn. zm.). Postanowienia zawarte w Rozdziale 1 Działu IV wymienionej ustawy, zatytułowanym „Dokumenty wymagające przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko”, w zasadniczej części stanowią implementację przepisów Dyrektywy 2001/42/WE z dnia 27 czerwca 2001 r. w sprawie oceny oddziaływania na środowisko niektórych planów i programów. Prognoza oddziaływania na środowisko, o której mowa, w rozumieniu prawa wspólnotowego jest raportem, o którym pisze się w art. 3 pkt c) oraz art. 5 ust. 1 wspomnianej dyrektywy.

Według art. 46 pkt 1 ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa, w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko, **projektowany dokument – miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Borne Sulinowo dla terenu położonego w miejscowości Grabno jest projektem dla którego wymaga się przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko**, na zasadach określonych w tej ustawie. W trybie tej właśnie procedury organ opracowujący projekt dokumentu jest zobowiązany do sporządzenia prognozy oddziaływania na środowisko.

Implementacja Dyrektywy 2001/42/WE została dokonana (w części dotyczącej struktury treści i zakresu wymaganej informacji) w art. 51 w/w ustawy, zgodnie z którym prognoza ta powinna:

1. zawierać:

- a) informacje o zawartości, głównych celach projektowanego dokumentu oraz jego powiązaniach z innymi dokumentami,
- b) informacje o metodach zastosowanych przy sporządzaniu prognozy,
- c) propozycje dotyczące przewidywanych metod analizy skutków realizacji postanowień projektowanego dokumentu oraz częstotliwości jej przeprowadzania,
- d) informacje o możliwym transgranicznym oddziaływaniu na środowisko,
- e) streszczenie sporządzone w języku niespecjalistycznym;

2. określać, analizować i oceniać:

- a) istniejący stan środowiska oraz potencjalne zmiany tego stanu w przypadku braku realizacji projektowanego dokumentu,
- b) stan środowiska na obszarach objętych przewidywanym znaczącym oddziaływaniem,
- c) istniejące problemy ochrony środowiska istotne z punktu widzenia realizacji projektowanego dokumentu, w szczególności dotyczące obszarów podlegających ochronie na podstawie ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody,
- d) cele ochrony środowiska ustanowione na szczeblu międzynarodowym, wspólnotowym i krajowym, istotne z punktu widzenia projektowanego dokumentu, oraz sposoby, w jakich te cele i inne problemy środowiska zostały uwzględnione podczas opracowywania dokumentu,
- e) przewidywane znaczące oddziaływania, w tym oddziaływania bezpośrednie, pośrednie, wtórne, skumulowane, krótkoterminowe, średnioterminowe i długoterminowe, stałe i chwilowe oraz pozytywne i negatywne, na cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru, a także na

środowisko, a w szczególności na: różnorodność biologiczną, ludzi, zwierzęta, rośliny, wodę, powietrze, powierzchnię ziemi, krajobraz, klimat, zasoby naturalne, zabytki, dobra materialne, z uwzględnieniem zależności między tymi elementami środowiska i między oddziaływaniami na te elementy; oraz

3. przedstawiać:

- a) rozwiązania mające na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko, mogących być rezultatem realizacji projektowanego dokumentu, w szczególności na cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru,
- b) biorąc pod uwagę cele i geograficzny zasięg dokumentu oraz cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru – rozwiązania alternatywne do rozwiązań zawartych w projektowanym dokumencie wraz z uzasadnieniem ich wyboru oraz opis metod dokonania oceny prowadzącej do tego wyboru albo wyjaśnienie braku rozwiązań alternatywnych, w tym wskazania napotkanych trudności wynikających z niedostatków techniki lub luk we współczesnej wiedzy.

W drodze dalszej procedury projekt miejscowego planu wraz z niniejszą prognozą oddziaływania na środowisko poddany zostanie opiniowaniu przez regionalnego dyrektora ochrony środowiska oraz państwowego powiatowego inspektora sanitarnego.

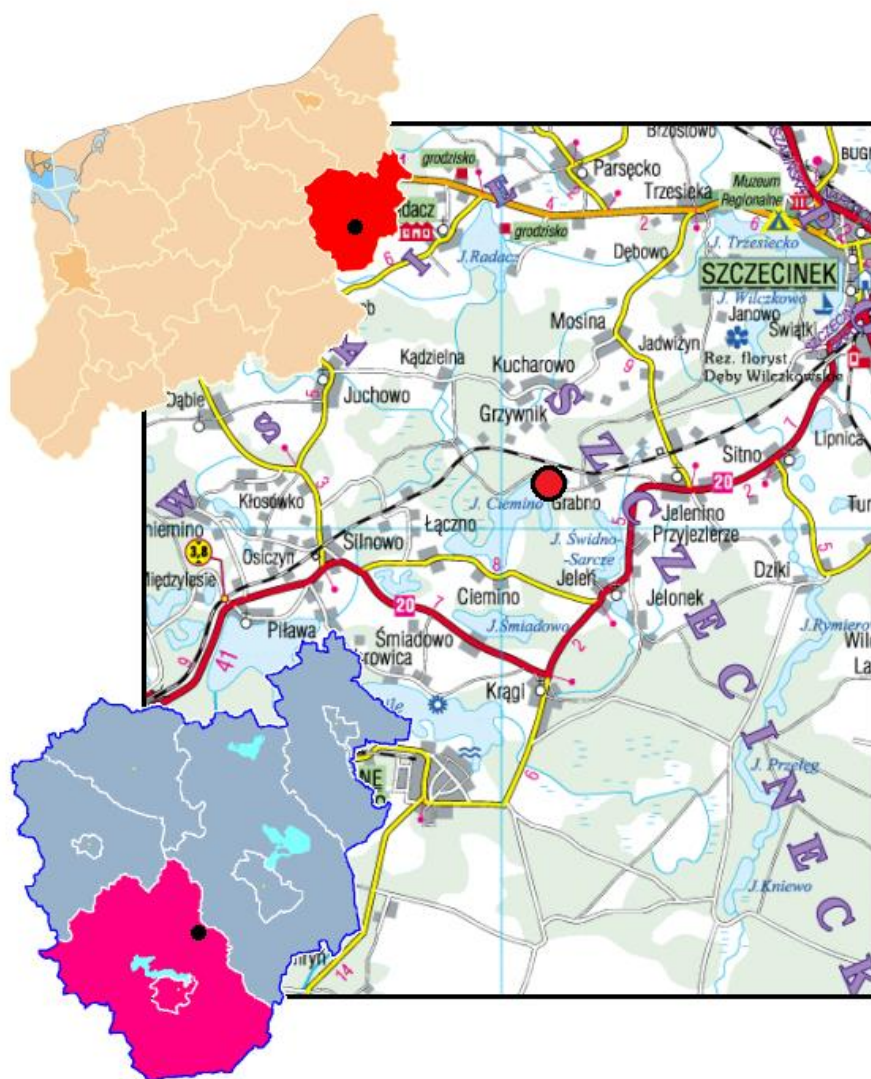
Zgodnie z przepisami działu III, ustawy, o której mowa, zostanie zapewniona możliwość udziału społeczeństwa w strategicznej ocenie oddziaływania na środowisko.

Według z art. 17 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. 03. Nr 80, poz. 717 z późn. zm.) Burmistrz Gminy Borne Sulinowo ogłosi, w prasie miejscowej oraz przez obwieszczenie, a także w sposób zwyczajowo przyjęty w gminie Borne Sulinowo, o wyłożeniu projektu miejscowego planu do publicznego wglądu na co najmniej 14 dni przed dniem wyłożenia i wyłoży ten projekt wraz z prognozą oddziaływania na środowisko do publicznego wglądu, na okres co najmniej 30 dni oraz zorganizuje w tym czasie dyskusję publiczną nad przyjętymi w tym projekcie planu rozwiązaniami.

1.2. Lokalizacja obszaru objętego mpzp

Obszar opracowania położony jest w północno-wschodniej części gminy Borne Sulinowo, zajmującej centralną i południową część powiatu szczecineckiego, położonego przy wschodniej granicy województwa zachodniopomorskiego (ryc. 1).

Obszar objęty opracowaniem położony jest przy osadzie Grabno, która, zgodnie ze studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Borne Sulinowo, znajduje się w strukturze przestrzennej I – strefie centralnej i podstrefie wschodniej ID. Strefa centralna I jest to strefa wielofunkcyjnego rozwoju, w tym intensywnego rozwoju turystyki, podstrefa ID to podstrefa gospodarki leśnej i funkcji ochronnych z ekstensywnym i selektywnym rozwojem turystyki.

Rycina 1. Schematyczna lokalizacja obszaru objętego mpzp na tle fragmentu mapy turystyczno-krajobrazowej, schematu powiatu szczecineckiego i województwa zachodniopomorskiego

Teren opracowania obejmuje obszar przy północno-wschodnim krańcu jeziora Ciemino (ryc. 2). Granicę zachodnią obszaru wyznacza linia brzegowa jeziora, wschodnią – droga gminna gruntowa, częściowo wybrukowana, skomunikowana z drogą krajową nr 20 (Stargard Szczeciński-Gdynia) w odległości ok. 2,5 km od obszaru opracowania (ryc. 1). Od południa teren otacza kompleks leśny Nadleśnictwa Szczecinek i użytki rolne. Ok. 170 m na północ od omawianego obszaru biegnie linia kolejowa.

Rycina 2. Obszar objęty opracowaniem ekofizjograficznym na tle topografii terenu; mapa w skali 1:25000

Według podziału na krainy fizyczno-geograficzne Polski cały obszar opracowania położony jest na terenie Pojezierza Drawskiego (mezoregion 314.45), charakteryzującego się młodoglacjalną rzeźbą. Mezoregion ten wchodzi w skład Pojezierze Południowobałtyckiego (Kondracki J.). Obszar ten jest dość zróżnicowany hipsometrycznie, jego powierzchnia jest lekko falista. Niemal wzdłuż całego brzegu jeziora Ciemino występują wysokie (maks. 10 m) skarpy. Mniejsze zbocza występują także w centrum obszaru. Obszar poprzecinany jest drogami wewnętrznymi gruntowymi.

Strukturę użytkowania gruntu, wraz z uwarunkowaniami przyrodniczymi i środowiskowymi terenu objętego opracowaniem przedstawia załącznik 1 oraz pkt 3 prognozy, sporządzony na podstawie opracowania ekofizjograficznego podstawowego, wykonanego na potrzeby miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Gminy Borne Sulinowo dla terenu położonego w miejscowości Grabno.

1.3. Informacje o zawartości, głównych celach projektu miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego oraz jego powiązaniach z innymi dokumentami

Projekt planu zrealizowany został w skutek wszczętej procedury planistycznej, na podstawie uchwały Nr XXI/251/2012 Rady Miejskiej w Bornym Sulinowie z dnia 31 maja 2012 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Gminy Borne Sulinowo dla terenu położonego w miejscowości Grabno, którego granice zostały określone na załączniku graficznym do powyższej uchwały.

Główne cele projektu miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego

Nadrzędnym celem sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego

dla terenu położonego w miejscowości Grabno jest realizacja polityki przestrzennej gminy Borne Sulinowo, określonej w różnych dokumentach planistycznych, przede wszystkim w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy.

Duży potencjał przyrodniczy, krajobrazowy i lokalizacyjny obszaru „Grabno” oraz przemiany gospodarczo-społeczne przyczyniły się do zrodzenia się potrzeby stworzenia w jego obrębie nowej struktury funkcjonalno-przestrzennej i przekształcenia tego obszaru w kompleks turystyczny. Zamierzenie to zostało uwzględnione w „*Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Borne Sulinowo*” przyjętego uchwałą nr IV/26/2003 Rady Miejskiej w Bornem Sulinowie z dnia 22 lutego 2003 r. i zmienionego uchwałami: nr XIV/145/2007 Rady Miejskiej w Bornem Sulinowie z dnia 6 grudnia 2007 r. oraz nr XIII/156/2011 Rady Miejskiej w Bornem Sulinowie z dnia 29 września 2011 r.

Ostatecznie Uchwała Rady Miejskiej Nr XXI/251/2012 Rady Miejskiej w Bornym Sulinowie z dnia 31 maja 2012 r. stworzyła możliwość zaprojektowania na terenie tym kompleksu rekreacyjno-turystycznego. W projekcie mpzp, który jest sporządzany na podstawie tej uchwały, zostały uwzględnione m.in. wskazania i zalecenia z „*Opracowania ekofizjograficznego*”, sporządzonego na potrzeby przedmiotowego projektu planu, gdzie w pkt 8 (Ocena przydatności środowiska, polegającą na określeniu możliwości rozwoju i ograniczeń dla różnych rodzajów użytkowania i form zagospodarowania obszaru oraz pkt 9 (Określenie uwarunkowań ekofizjograficznych dla rozwoju użytkowych z uwzględnieniem infrastruktury niezbędnej do prawidłowego spełniania tych funkcji), ze względu na ogromne predyspozycje przyrodnicze i krajobrazowe, a tym samym turystyczne terenu wskazano na możliwość stworzenia tu struktury funkcjonalno – przestrzennej, w postaci kompleksu rekreacyjno-turystycznego.

W nawiązaniu do zapisów wymienionych powyżej dokumentów, w ramach projektu planu, wprowadza się i określa nowe funkcje, które umożliwią wykorzystanie tego terenu głównie pod względem turystycznym, wypoczynkowym, sportowym i rekreacyjnym. Funkcjom wiodącym towarzyszą tereny: zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, wód powierzchniowych śródlądowych (jezioro Ciemino) oraz dróg wewnętrznych, drogi wewnętrznej ciągu pieszego i drogi publicznej klasy dojazdowej.

W projekcie mpzp dla obszaru „Grabno” na rysunku planu wydzielono tereny, które przeznacza się pod:

- 1) zabudowę rekreacji indywidualnej (MNL);
- 2) zabudowę mieszkaniową jednorodziną (MN);
- 3) zabudowę rekreacji indywidualnej, zabudowę usług turystyki (MNL,Ut);
- 4) zabudowę mieszkaniowej jednorodzinnej, zabudowę usług turystyki (MN,Ut);
- 5) drogi wewnętrzne (KDW);
- 6) drogi wewnętrzne ciągów pieszych (KDWp);
- 7) drogi publiczne klasy dojazdowej (KDD).

W projekcie uchwały przedmiotowego mpzp, dla poszczególnych terenów, oznaczonych na rysunku planu (które zawiera także załącznik graficznego nr 1 prognozy), znajdują się ustalenia ogólne oraz szczegółowe.

Tak jak już wspomniano większa część terenów została przeznaczona w celu umożliwiającym rozwój rekreacji indywidualnej, po to by stworzyć tu kompleks rekreacyjno-turystyczny. W obrębie obszaru objętego mpzp, o łącznej powierzchni 11,97 ha, wyznaczono nowe tereny, o funkcji zabudowy rekreacji indywidualnej (1-7 MNL, 8MN,Ut, 10MNL,Ut),

o łącznej powierzchni 10,3 ha), o różnej intensywności zagospodarowania, kubatury itp. Funkcją uzupełniającą usługi turystyki, będzie realizacja zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej - w ramach wsi Grabno (9MN, o powierzchni 0,13 ha). W celu rozwoju usług turystyki wodnej, sportów wodnych i rekreacji nad jez. Ciemino wskazano 2 miejsca pod realizację pomostów i 1 miejsce, w których możliwe będzie stworzenie plaży i kąpieliska (zał. 1).

Cały kompleks skomunikowany jest poprzez drogę publiczną gminną - teren drogi publicznej klasy dojazdowej 01KDD, o powierzchni 0,39 ha. Częściowo wprowadzono nowy układ dróg wewnętrznych obsługujących tereny zabudowy rekreacji indywidualnej (02KDW i 03KDWp, o łącznej powierzchni 1,14 ha). Większość z tych dróg jednak istnieje i funkcjonuje w ramach obecnie istniejącego kompleksu zabudowy.

W ramach obowiązującego prawa określa się zasady realizacji zabudowy oraz sposób ich uzbrojenia w podstawową infrastrukturę techniczną uwzględniając wymagania środowiskowe jakie winny być zachowane przy realizacji planowanych funkcji.

Obszar objęty zakresem miejscowego planu, zlokalizowany bezpośrednio nad jeziorem Ciemino, stanowi teren o wysokich walorach turystycznych, co związane jest z warunkami krajobrazowymi, przyrodniczymi i środowiskowymi obszaru. Jednym z głównych celów zmiany planu w ramach projektowanych funkcji jest zrównoważony rozwój i ochrona środowiska i tutejszej przyrody.

Łącznie dla całości kompleksu, przyjmuje się, że ok. 40% powierzchni terenu, objętego mpzp będą stanowiły tereny z powierzchnią biologicznie czynną.

Poprzez ustalenie przeznaczenia terenów na określone cele i zasady ich zagospodarowania, miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego stanowi podstawę do działań zmierzających do zrównoważonego rozwoju terenu planowanego. Jednym z głównych celów planu miejscowego jest realizacja zapotrzebowania społecznego i ekonomicznego, które sprowadza się w przyszłości do realizacji przedsięwzięć i inwestycji.

Poprzez zawarcie w planie rozwiązań zapobiegających powstawaniu zanieczyszczeń, a także zapewnieniu ochrony przed powstającymi zanieczyszczeniami stanowi jedną z głównych i skutecznych form ochrony środowiska.

Powiązania projektowanego mpzp z innymi dokumentami

Dokumentem powiązany bezpośrednio z projektem miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego jest **Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Borne Sulinowo przyjętego uchwałą nr IV/26/2003 Rady Miejskiej w Bornem Sulinowie z dnia 22 lutego 2003 r. i zmienionego uchwałami: nr XIV/145/2007 Rady Miejskiej w Bornem Sulinowie z dnia 6 grudnia 2007 r. oraz nr XIII/156/2011 Rady Miejskiej w Bornem Sulinowie z dnia 29 września 2011 r.,** które określa główne zasady i normy zagospodarowania przestrzennego dla całej gminy.

Obszar objęty mpzp położony jest przy osadzie Grabno, która, zgodnie ze studium znajduje się w strukturze przestrzennej I – strefie centralnej i podstrefie wschodniej ID. Strefa centralna I jest to strefa wielofunkcyjnego rozwoju, w tym intensywnego rozwoju turystyki, podstrefa ID to podstrefa gospodarki leśnej i funkcji ochronnych z ekstensywnym i selektywnym rozwojem turystyki.

Teren objęty sporządzeniem miejscowego planu został ujęty w innych dokumentach strategicznych, przede wszystkim w „Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Zachodniopomorskiego” z 2010 r. (Dz. Urz. Woj. Zachodniopomorskiego Nr 136), w kierunkach rozwoju obszar ten został już zakwalifikowany jako teren predysponowany do rozwoju turystycznego. Przy podziale na strefy aktywności

ekonomicznej obszar ten został predysponowany do intensywnego zagospodarowania turystycznego.

W Planie Rozwoju Lokalnego Miasta i Gminy Borne Sulinowo na lata 2004 – 2013, (załącznik do uchwały Nr XX/226/2004 Rady Miejskiej w Bornem Sulinowie z dnia 30 grudnia 2004 r.), z kolei zakłada się, że głównym programem operacyjnym gminy Borne Sulinowo będzie: „Tworzenie warunków do rozwoju turystyki w szczególności poprzez polepszanie i rozwój infrastruktury turystycznej, promocję turystyki, pozyskiwanie inwestorów, monitoring ruchu turystycznego”. Dokument ten zapewnia, że: „Urozmaicony krajobraz gminy oraz liczne walory przyrodnicze stanowią dobre warunki do dalszego **rozwoju turystyki** zarówno pobytowej jak i kwalifikowanej – w tym: pieszej, kajakowej, rowerowej, konnej, agroturystyki. Promocja i rozwój turystyki jest jednym z priorytetów w rozwoju miasta i gminy, dlatego też Urząd podejmuje szereg działań oraz aktywnie współpracuje z lokalnymi inwestorami.”

Biorąc pod uwagę wielkość kompleksu zabudowy oraz potencjalną liczbę użytkowników, takie działanie jest istotnym elementem strategicznego planowania zarówno inwestycji w ramach obszaru planu jak i rozwoju północno wschodniej części gminy Borne Sulinowo.

1.4. Metody zastosowane przy sporządzaniu prognozy

Informacje zawarte w niniejszej prognozie oddziaływania na środowisko, zostały opracowane stosownie do stanu współczesnej wiedzy i metod oceny oraz zostały dostosowane do zawartości i stopnia szczegółowości projektowanych zmian planu oraz etapu przyjęcia tego dokumentu w procesie opracowywania projektów dokumentów powiązanych z projektowanym miejscowym planem.

Sporządzenie niniejszej prognozy poprzedziła inwentaryzacja terenu polegająca na wizytach terenowych odbywanych od czerwca 2012 r. do kwietnia 2013 r. Badania i pomiary uzupełniła analiza materiałów archiwalnych. Przy sporządzaniu prognozy zostały uwzględnione informacje zawarte w prognozach oddziaływania na środowisko sporządzone dla innych, przyjętych już, dokumentów powiązanych z projektem planu, będącego przedmiotem postępowania.

Przestudiowanie materiałów wymienionych poniżej, a także badania terenowe pozwoliły rozpoznać stan i funkcjonowanie środowiska, jego sposób użytkowania oraz stan jego ochrony i użytkowania zasobów przyrodniczych, w tym różnorodności biologicznej.

Przeprowadzono analizę i ocenę przydatności terenów pod względem planowanych funkcji terenu oraz ich oddziaływań na środowisko (rozpatrywanych na różnych płaszczyznach i przestrzeni czasowej).

Oceniono istniejące problemy ochrony środowiska i potencjalne zagrożenia środowiska, istotne z punktu widzenia projektu mpzp oraz wpływ zapisów ustaleń tego dokumentu na jego funkcjonowanie.

W prognozie ustosunkowano się do projektu miejscowego planu, w zakresie przyjętych w nim założeń ochrony środowiska. Zwrócono uwagę na ewentualne niepożądane konsekwencje i zagrożenia, proponując sposoby ich minimalizowania. Przedstawiono rozwiązania mające na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko, mogących być rezultatem realizacji projektowanego dokumentu.

Prognoza obejmuje tereny objęte projektem miejscowego planu wraz z obszarami pozostającymi w zasięgu oddziaływania wynikającego z realizacji ustaleń tego dokumentu. Powstała na podstawie analizy możliwego wpływu projektu mpzp na otaczające środowisko,

oraz oceny planowanych rozwiązań (metoda prostego prognozowania wynikowego). Użyto zbioru danych od urbanistów i zebranych podczas inwentaryzacji.

W przedłożonej prognozie scharakteryzowano poszczególne rodzaje oddziaływań, do których określenia posłużono się metodą uproszczonej matrycy Leopolda. Analiza przewidywanych znaczących oddziaływań planowanego dokumentu (zgodnie z wynikami otrzymanymi w macierzy Leopolda), obejmowała bezpośrednie, pośrednie, wtórne, skumulowane, krótko-, średnio- i długoterminowe, stałe i chwilowe oraz pozytywne i negatywne oddziaływania na: cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru, a także na środowisko, a w szczególności na: różnorodność biologiczną, ludzi, zwierzęta, rośliny, wodę, powietrze, powierzchnię ziemi, krajobraz, klimat, zasoby naturalne, zabytki i dobra materialne.

Podczas sporządzania niniejszej prognozy wykorzystano następujące materiały:

a) dokumenty, opracowania i literatura

- Mapa ewidencji gruntów w skali 1:1 000;
- Mapa sytuacyjno-wysokościowa 1: 1 000, 1: 10 000;
- Kujawa-Pawlaczyk J., Pawlaczyk P. Dokumentacja planu zadań ochronnych Obszar Natura 2000 PLH320036 Bagno i Jezioro Ciemino, listopad 2011 r.;
- Ocena planów i przedsięwzięć znacząco oddziałujących na obszary Natura 2000. Wytyczne metodyczne dotyczące przepisów Artykułu 6 (3) i (4) Dyrektywy Siedliskowej 92/43/EWG., Komisja Europejska DG Środowisko, Oxford Brookes University, Listopad 2001 r., Polski przekład: © WWF Polska, 2005 r.;
- Opracowanie ekofizjograficzne dla potrzeb miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dotyczące terenu położonego w gminie Borne Sulinowo w miejscowości Grabno, Ekoplan s.c., kwiecień, 2013 r.;
- Plan Gospodarki Odpadami dla Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2012-2017 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2018-2023, Urząd Marszałkowski Województwa Zachodniopomorskiego, Szczecin 2012 r. (załącznik do uchwały Nr XVI/218/12 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 29 czerwca 2012 roku);
- Plan Rozwoju Lokalnego Miasta i Gminy Borne Sulinowo na lata 2004 – 2013, (załącznik do uchwały Nr XX/226/2004 Rady Miejskiej w Bornem Sulinowie z dnia 30 grudnia 2004 r.),
- Plan zagospodarowania przestrzennego województwa zachodniopomorskiego, Szczecin, 2010 r. (Dz. Urz. Woj. Zachodniopomorskiego Nr 136);
- Program Ochrony Środowiska Województwa Zachodniopomorskiego. Zarząd Woj. Zachodniopomorskiego. Szczecin, październik 2002;
- Przyroda Pomorza Zachodniego, praca zbiorowa, Szczecin 2002 r.;
- Raport o stanie środowiska w województwie zachodniopomorskim w 2011 roku, Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Szczecinie, 2012;
- Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Borne Sulinowo (uchwała nr IV/26/2003 Rady Miejskiej w Bornem Sulinowie z dnia 22 lutego 2003 r. i zmienione uchwałami: nr XIV/145/2007 Rady Miejskiej w Bornem Sulinowie z dnia 6 grudnia 2007 r. oraz nr XIII/156/2011 Rady Miejskiej w Bornem Sulinowie z dnia 29 września 2011 r.);
- Waloryzacja Przyrodnicza Gminy Borne Sulinowo (operat generalny), wraz z mapą w skali 1:25 000, Biuro Konserwacji Przyrody w Szczecinie 2002 r.;
- Waloryzacja województwa zachodniopomorskiego, RDOŚ Szczecin z 2011 r.;

- Zasoby sieci internetowej: <http://natura2000.gdos.gov.pl/>, www.geoportal.gov.pl, www.wios.szczecin.pl, <http://szczecin.rdos.gov.pl>; www.pgi.gov.pl, www.woda.org.pl/news.php, www.pojezierze-drawskie.pl;
- Ziarniak K., Piątkowska D. Wdrażanie europejskiej sieci ekologicznej Natura 2000 na przykładzie województwa zachodniopomorskiego. RDOŚ w Szczecinie, 2010 r.

b) akty prawne

- Dyrektywa Ptasia EWG 79/409/EWG z 2 kwietnia 1979 r. w sprawie ochrony dziko żyjących ptaków (ze zmianami), wraz z załącznikami;
- Dyrektywa Siedliskowa 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory, będącej elementem prawa Unii Europejskiej wraz z załącznikami;
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 12 października 2011 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (Dz. U. Nr 237, poz. 1419);
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 12 stycznia 2011 r. w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków (Dz. U. 2011. nr 25, poz. 133, ze zm.);
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 13 kwietnia 2010 r. w sprawie siedlisk przyrodniczych oraz gatunków będących przedmiotem zainteresowania Wspólnoty, a także kryteriów wyboru obszarów kwalifikujących się do uznania lub wyznaczenia jako obszary Natura 2000 (Dz. U. 2010 nr 77 poz. 510, ze zm.);
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 5 stycznia 2012 r. w sprawie ochrony gatunkowej roślin (Dz. U. 2012 nr 0 poz. 81),
- Uchwała Nr XXI/251/2012 Rady Miejskiej w Bornym Sulinowie z dnia 31 maja 2012 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Gminy Borne Sulinowo dla terenu położonego w miejscowości Grabno,
- Uchwała Nr XXXII/375/09 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 15 września 2009 r. w sprawie obszarów chronionego krajobrazu (Dz. Urz. Zach. Nr 66, poz. 1804, z późn. zm.);
- Ustawa o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 r. (Dz. U. 2009 nr 151, poz. 1220 z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (Dz. U. 1996 nr 132 poz. 622, z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 18 lipca 2001 r. - Prawo wodne (Dz. U. 2012 nr 0, poz. 145, z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. - Prawo ochrony środowiska (Dz. U. 2008 nr 25, poz. 150, z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach (Dz. U. z 2010 r. nr 185, poz. 1245, z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. Nr 80, poz. 717 z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 28 września 1991 r. o lasach (Dz. U. 2011 nr 12 poz. 59, z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych (Dz. U. 2004 nr 121 poz. 1266, z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa, w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. 08. Nr 199, poz. 1227, z późn. zm.).

1.5. Propozycje dotyczące przewidywanych metod analizy skutków realizacji postanowień projektowanych zmian w wyniku realizacji założeń miejscowego planu oraz częstotliwości jej przeprowadzania

Analizę skutków realizacji postanowień projektowanych zmian miejscowego planu proponuje się wykonać dwuetapowo:

I etap analizy: weryfikacja istniejącej dokumentacji dotyczącej realizowanych inwestycji na terenie objętym planem (z zakresu planowania przestrzennego, prawa budowlanego i ochrony środowiska) oraz opis stanu realizacji lub zainwestowania obszaru, dla którego wprowadziło się nowe przeznaczenie. W odniesieniu do opisu stanu zaawansowania inwestycyjnego powinno się uwzględniać stopień postępu lub fazy projektowej, na jakim znajdują się inwestycje oraz stanu procedury, także w odniesieniu do oceny oddziaływania na środowisko (monitoring przed inwestycyjny).

Należy uwzględnić wszelkie uwarunkowania realizacji inwestycji wykonywanych na podstawie opracowanego miejscowego planu, głównie dotyczy to terenów wyznaczonych pod tereny zabudowy rekreacji indywidualnej w pasie nadbrzeżnym jeziora Ciemino. Zainwestowanie terenów w dużej części obszaru planu będzie stanowiło usankcjonowanie stanu istniejącego poprzez wejście w życie zapisów projektu miejscowego planu. Obecnie tereny objęte zakresem ocenianego dokumentu stanowią grunty rolne lub leśne. Nie są one jednak wykorzystywane w tym kierunku. Na przedmiotowym obszarze ponadto znajduje się pojedyncze siedlisko rolne. Dlatego dokonując analizy środowiskowej winno się wziąć pod uwagę obecny sposób użytkowania terenu. Ponadto należałoby w trakcie ocen środowiskowych w szczególności strategicznych, brać pod uwagę lokalizację wszelkich obiektów realizowanych na mocy projektu planu w odniesieniu do całego regionu w szczególności pojezierza Drawskiego i samego zbiornika jeziora Ciemino. Należy przeanalizować stopień i intensywność zagospodarowania terenów przyległych do zbiornika jeziora Ciemino oraz odnieść do pojemności wykorzystania pod kontem turystyki zarówno jeziora jak i terenów przyległych.

II etap analizy: wizja lokalna i inwentaryzacje terenowe obszaru objętego projektem miejscowego planu. Weryfikacja istniejącego stanu zaawansowania wykorzystania terenu pod przedmiotową inwestycję oraz opis tego stanu realizacji inwestycji lub zainwestowania obszaru, dla którego wprowadziło się nowe przeznaczenie.

Na podstawie wizji lokalnych oraz w wyniku przeprowadzenia analizy procedur lub sporządzania dokumentów strategicznych gminy uzyska się wiedzę co do faktycznego stanu realizacji inwestycji.

Proponuje się weryfikację stanu wykonania postanowień projektowanego miejscowego planu raz na kadencję Rady Miejskiej tj. raz na 4 lata przy wykonaniu obowiązków z mocy art. 32 Ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym określającym obowiązek sporządzenia oceny stanu planowania gminy.

1.6. Informacje o możliwym transgranicznym oddziaływaniu na środowisko

Biorąc pod uwagę lokalizację gminy Borne Sulinowo w stosunku do położenia względem granic kraju nie przewiduje się oddziaływania transgranicznego na środowisko.

Zakres projektu miejscowego planu dotyczy północnej części gminy zlokalizowanej we centralnej części województwa zachodniopomorskiego, w wyniku czego oddziaływanie transgraniczne na środowisko nie będzie występowało.

W związku ze zlokalizowaniem obszaru miejscowego planu, ze względu na odległość od granic sąsiednich państw, stwierdza się jednoznaczny brak możliwości wystąpienia transgranicznego oddziaływania na środowisko pochodzącego z terytorium Polski.

2. Streszczenie w języku niespecjalistycznym informacji zawartych w prognozie

Prognoza oddziaływania na środowisko została sporządzona na potrzeby projektu miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Borne Sulinowo dla terenu położonego w miejscowości Grabno wywołanego uchwałą nr XXI/251/2012 Rady Miejskiej w Bornem Sulinowie z dnia 31 maja 2012 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Gminy Borne Sulinowo dla terenu położonego w miejscowości Grabno, po stwierdzeniu, zgodności ze studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Borne Sulinowo, przyjętego uchwałą Nr XIII/156/2011 Rady Miejskiej w Bornem Sulinowie z dnia 29 września 2011 r.

Wiodącą funkcją terenu, jaką wprowadza projekt miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego są tereny zabudowy rekreacji indywidualnej. Jako uzupełnienie dla tych terenów są dwa tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej. Cały ten obszar przylega do północno-wschodniego brzegu jeziora Ciemino, którego teren wód nie obejmuje mpzp. Przy brzegu jeziora jednak wskazuje się także lokalizację plaży i kąpieliska oraz miejsca przystani i pomostów, które mają stanowić zaplecze sportowe i rekreacyjne oraz lokalne punkty obsługi ruchu turystycznego.

Jednym z głównych celów zmiany planu, w ramach projektowanych funkcji jest zrównoważony rozwój i ochrona środowiska i tutejszej przyrody. W związku z powyższym na znacznej części terenu (stanowiącej nie mniej niż 40 % powierzchni obszarów przeznaczonych pod tereny zabudowy rekreacji indywidualnej) zakazuje się zabudowy.

W prognozie dokonano analizy stanu środowiska oraz opisano lokalne uwarunkowania przyrodnicze, oraz stan prawny ochrony dla terenów wyznaczonych do ochrony w zakresie przepisów o ochronie przyrody.

Obszar opracowania położony jest w północno-wschodniej części gminy Borne Sulinowo, zajmującej centralną i południową część powiatu szczecineckiego, położonego przy wschodniej granicy województwa zachodniopomorskiego. Teren objęty projektem mpzp leży przy osadzie Grabno, która, zgodnie ze studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Borne Sulinowo, znajduje się w strukturze przestrzennej I – strefie wielofunkcyjnego rozwoju, w tym intensywnego rozwoju turystyki.

Na teren opracowania, o powierzchni ok. 11,97 ha, składają się głównie użytki rolne, zajmujące ok. 6,5 ha (ok. 50% powierzchni terenu) i leśne (3,6 ha, 30% ogólnej powierzchni). Niewielki fragment powierzchni zajmują nieużytki (N) – enklawy zadrzewień oraz inne tereny zabudowane – siedlisko rolne, obejmujące budynki mieszkalny i gospodarcze. Użytki rolne stanowią przede wszystkim grunty orne, z przewagą klasy IVa na południu obszaru, IVb – na zachodzie. Najlepsze ziemie (kl. V) pokrywają centrum obszaru. Na gruntach tych zarzucono uprawę. Część pól jest odłogowanych, a część została zagospodarowana zabudową letniskową. W północnej części terenu wyróżnić można niewielkie pastwisko (PsV), zaś przy starym siedlisku, przy południowo-wschodniej granicy omawianego obszaru, znajduje się sad na gruntach kl. IVa/IVb. Użytki leśne tworzą głównie lasy (LsIII-LsV) i w małym procencie – grunty zadrzewione i zakrzewione (Lz/IVa, Lz/IVb). W północnej części terenu dominują lasy liściaste (olchowe), zaś w południowej – iglaste (sosnowe). W obrębie obszaru opracowania nie występują cieki, natomiast w sąsiedztwie północno-zachodniej jego granicy

istnieją cztery niewielkie, sztuczne zbiorniki wodne, o łącznej powierzchni ok. 10 a.

Teren opracowania położony jest na Pojezierzu Drawskim, charakteryzującym się młodoglacjalną rzeźbą. Obszar jest dość zróżnicowany hipsometrycznie, jego powierzchnia jest lekko falista. Niemal wzdłuż całego brzegu jeziora Ciemino występują wysokie (maks. 10 m) skarpy. Mniejsze zbocza występują także w centrum obszaru. Obszar poprzecinany jest drogami wewnętrznymi gruntowymi.

W zdegradowanych fragmentach lasów, o charakterze łągowym nad jeziorem zaobserwowano występowanie zbiorowiska welonowego, w którym kielisznikowi zaroślowemu towarzyszył chmiel zwyczajny oraz kaniańka pospolita, stanowiące siedlisko przyrodnicze, będące przedmiotem ochrony sieci obszarów Natura 2000, o kodzie 6430. Samo jezioro Ciemino, jest zbiornikiem eutroficznym, stanowiącym siedlisko przyrodnicze, które także jest przedmiotem ochrony sieci obszarów Natura 2000, o kodzie siedlisko 3150. Na terenie objętym mpzp nie stwierdzono występowania roślin chronionych. Wśród bezkręgowców na omawianym obszarze dominują chrząszcze, wśród których zinwentaryzowany został biegacz gajowy – gatunek objęty ścisłą ochroną. Występują tu także ściśle chronione żaby tj.: jeziorkowa, wodna i trawna, bytujące w oczach wodnych tego terenu.

Teren objęty projektem mpzp częściowo położony jest w obrębie obszaru Natura 2000 **„Bagno i Jezioro Ciemino” PLH 320036** stanowiącego specjalny obszar ochrony siedlisk. Obszar objęty opracowaniem znajduje się także w granicach **Obszaru Chronionego Krajobrazu „Pojezierze Drawskie”** (OChK-I) oraz projektowanego **Użytku Ekologicznego „Jezioro Ciemino”** (UE-29).

Omawiany obszar znajduje się w odległości ok.: 0,2 km na południowy wschód od istniejącego **Rezerwatu „Bagno Ciemino”** (R-1); 2,9 km na południe od obszaru objętego prognozą znajduje się z kolei najbliższy sąsiadujący **obszar Natura 2000 – „Jezioro Śmiadowo” PLH 320042** – specjalny obszar ochrony siedlisk.

Potencjalne zmiany istniejącego stanu środowiska w przypadku braku realizacji projektowanego mpzp będą miały charakter negatywny. W warunkach aktualnego zagospodarowania i użytkowania terenu opracowania można spodziewać się dalszego zainwestowania tego terenu poprzez rozwój zabudowy lotniskowej. Brak planu miejscowego będzie powodował urbanizację obszaru w sposób nieskoordynowany i zagrażający (poprzez jednostkowe, a nie kompleksowe rozwiązania) łądowi przestrzennemu, w tym walorom przyrodniczym i krajobrazowym. Wobec braku dostatecznie silnych podstaw prawnych do eliminacji zagospodarowania niekorzystnego przewiduje się dalsze pojawianie się obiektów dysharmonijnych, niewyposażonych w podstawową infrastrukturę techniczną, z której najważniejsze znacznie ma kanalizacja sanitarna. Sytuacja taka stworzy zagrożenie dla jakości poszczególnych komponentów środowiska naturalnego. W związku z powyższym fakt zaistnienia mpzp w miejscowości Grabno będzie korzystnym stanem prawnym, chroniącym środowisko przyrodnicze i krajobraz.

Teoretycznie istnieje ryzyko, iż w procesie inwestycyjnym z tytułu realizacji zapisów projektu mpzp w środowisko mogą pojawić się problemy ochrony środowiska. Występujące na tym obszarze zasoby środowiska naturalnego są jednak prawnie chronione i nadzorowane przez organy ochrony środowiska na różnym szczeblu. Miejscowy plan poprzez m.in. zapisy nakazujące zachować w stanie naturalnym pasy roślinności przybrzeżnej, zadrzewienia nadwodne chronione siedliska przyrodnicze oraz wszystkie stanowiska roślin i zwierząt chronionych powinien wraz z obowiązującymi aktami prawnymi przyczynić się skutecznie do ich ochrony.

Podstawowym celem ochrony środowiska, ustanowionym na szczeblu międzynarodowym, wspólnotowym i krajowym, jest ochrona zasobów środowiska (wód,

powietrza, powierzchni ziemi, zwierząt i roślin). Stwierdza się, że zostały one uwzględnione podczas opracowywania analizowanego dokumentu.

W prognozie przeprowadzono analizę przewidywanych znaczących oddziaływań różnego rodzaju na środowisko. Większość oddziaływań będzie wiązała się z procesem inwestycyjnym czyli budowlanym, prowadzonym w ramach poszczególnych obszarów, wyznaczonych w projekcie miejscowego planu. Niewątpliwie znaczną ingerencją w środowisko będą inwestycje, zlokalizowane najbliżej linii brzegowej jeziora oraz na skarpach przy wodzie. Wszelkie najcenniejsze biotopy plan chroni i zachowuje, w związku z czym najważniejsze i najcenniejsza fauna i flora tego obszaru zostanie zachowana. Poprzez natomiast przeznaczenie pod nowe funkcje terenów głównie w obrębie agrocenoz i nakaz zachowania chronionych siedlisk przyrodniczych oraz wszystkich stanowisk roślin i zwierząt chronionych, projekt mpzp przyczynia się do ochrony najcenniejszych elementów przyrody tego obszaru. Plan stosuje się do wszelkich przepisów obowiązujących na terenie OChK. Wszelkie zakazy i nakazy obowiązujące na terenie mpzp zostały uwzględnione w procesie planowania. Dzięki temu w wyniku realizacji projektu planu nie powinno dojść do naruszenia żadnego z walorów przyrodniczych tego obszaru. W związku z tym, że projekt miejscowego planu bierze pod uwagę zasady ochrony krajobrazu ustanowione dla tego obszaru, wynikające z usytuowania w Obszarze Chronionego Krajobrazu „Pojezierze Drawskie” należy stwierdzić, że oddziaływanie na krajobraz będzie nieznaczące. Z uwagi na rozsądny model planowania (poza miejscami występowania – siedliskami gatunków nowo projektowanych funkcji), a także zapisy nakazujące ich ochronę oraz zachowanie w stanie naturalnym siedlisk przyrodniczych, stwierdza się brak możliwości wystąpienia negatywnego oddziaływania na przedmiot ochrony Obszarów Natura 2000, w tym na ich integralność.

W wyniku przeprowadzonych analiz stwierdza się, że w wyniku realizacji zapisów projektu mpzp nie nastąpi negatywne oddziaływanie na: ludzi, zwierzęta, rośliny, wodę, powietrze, powierzchnię ziemi, krajobraz, klimat i zasoby naturalne oraz zabytki i dobra materialne.

W celu zapewnienia najpełniejszej ochrony zasobów środowiska przed ewentualnym negatywnym oddziaływaniem, mogącym powstać w związku z realizacją projektowanych funkcji, zastosowano szereg rozwiązań i środków zapobiegawczych. W projekcie mpzp znajduje się szereg zapisów planu nakazujących aktywną ochronę terenów cennych przyrodniczo i zasobów przyrody oraz środowiska. Określono zapisy zasad kształtujących zagospodarowanie inwestycji, które należałoby wprowadzić i zrealizować w dalszym procesie projektowania w szczególności na etapie procedury środowiskowej.

3. Określenie oraz ocena istniejącego stanu środowiska oraz potencjalne zmiany tego stanu w przypadku braku realizacji projektowanego dokumentu

3.1. Określenie oraz ocena istniejącego stanu środowiska

3.1.1. Opis środowiska przyrodniczego

Klimat

Według podziału Polski na regiony klimatyczne teren objęty mpzp należy do **Regionu Środkowopomorskiego (R-VII)** (Woś, 1999), obejmującego znaczną część Pojezierza Drawskiego.

Najbliższa i reprezentatywna dla regionu stacja meteorologiczna znajduje się w Szczecinku – ok. 8 km od terenu opracowania. Średnie wielkości temperatur i opadów z lat 1951-2001 dla stacji IMGW w Szczecinku kształtowały się następująco: 1951-1980 r.: 7,2°C,

569 mm, 1981-1990 r.: 7,7°C, 645 mm, 1991-1995 r.: 8,0°C, 594 mm, 1996-2001 r.: 7,9°C, 697 mm. Średnie temperatury w zimowym półroczu wynoszą ok. 1°C, a w półroczu letnim 7-7,5°C. Przez 7 dni w roku średnia dobową temperatura jest równa lub niższa od 0°C. W roku suchym roczna suma opadów wynosi ok. 400 mm, w roku mokrym – do 850 mm. Około 2/3 opadów przypada na półrocze letnie, a 1/3 na półrocze zimowe. W okresie wegetacyjnym (od kwietnia do września) średnie opady wynoszą 357 mm.

Średnia prędkość wiatru wynosi 2,9 m/s. Przeważają wiatry z kierunku południowo-zachodniego. W okresie wiosny i jesieni wzrasta także udział wiatrów z kierunku południowo-wschodniego i południowego.

Długość okresu wegetacyjnego wynosi 208-215 dni. Z punktu widzenia warunków fenologicznych jest to klimat korzystny dla produkcji upraw rolniczych

Na terenie obszaru opracowania poszczególne parametry klimatyczne mogą odbiegać od średnich regionu w zależności od warunków fizjograficznych. Wg Paszyńskiego (1980), można wyróżnić tu następujące podstawowe typy topoklimatu: **typ 2 – topoklimat form płaskich poza dnami dolin** (podtyp 2.2); **typ 4 – topoklimat obszarów zalesionych** (podtyp 4.2); **typ 6 – topoklimat zbiorników wodnych**.

Geologia

Podłoże obszaru opracowania stanowi jednostka strukturalna kompleksu **permsko-mezozoicznego – antyklinorium pomorskie** (wał pomorski). Pod pokrywą kenozoiczną występują tu głównie osady jury dolnej i środkowej, zalegające na utworach triasu.

Na powierzchni miocenu zalegają utwory **czwartorzędowe**. Średnia miąższość tych utworów waha się w granicach około 80–120 m. Zróznicowanie miąższości jest spowodowane z jednej strony zróżnicowaniem morfologicznym powierzchni miocenu, na której osadzały się utwory czwartorzędu, a z drugiej procesami powodującymi tworzenie czwartorzędowych osadów, w wyniku których powstawały formy o zróżnicowanym charakterze i miąższości.

Zgodnie z Szczegółową Mapą Geologiczną Polski w skali 1: 50 000 omawiany obszar pokrywają w większości plejstocénskie **gliny zwałowe górne** fazy pomorskiej stadiału górnego zlodowacenia Wisły. Powstały one w wyniku transgresji lądolodu i wytapiania martwego lodu. Ich miąższość waha się w granicach od kilku do ponad 20 m. Gliny te tworzą falistą wysoczyznę polodowcową, stanowią także podłoże pokryw piaszczysto-żwirowych strefy marginalnej. Są to gliny pyłowato-piaszczyste, brunatne, w stropie (lokalnie) z cienką pokrywą piaszczysto-gliniastą moreny ablacyjnej. Niewielki fragment obszaru opracowania pokrywają utwory holocénskie: **piaski i mulki jeziorne oraz torfy, miejscami kreda jeziorna tarasów jeziornych**. Ich pochodzenie związane jest z akumulacją bagienno-torfową i jeziorną oraz abrazją w brzeżnych strefach jeziora Ciemino. O ich jeziornej genezie świadczy obecność pokruszonych skorupek mięczaków oraz lokalnie występujące wkładki kredy jeziornej.

Geomorfologia

Rzeźba terenu została ukształtowana w okresie ostatniego zlodowacenia Wisły, w jego ostatniej fazie, nazwaną pomorską. Ukształtowane formy geomorfologiczne są wynikiem działalności bezpośredniej lądolodu lub jego wód roztopowych.

Obszar objęty mpzp związany jest z tzw. lobem Parsęty i jego południowym przedpołem. Ma on wyraźne cechy młodej rzeźby polodowcowej. Omawiany teren położony jest na **wysoczyźnie morenowej falistej** (zbudowanej z glin zwałowych), którą na północnym zachodzie urozmaica **równina torfowa**. Obie jednostki geomorfologiczne terenu opracowania sąsiadują z **rynną glacialną jez. Ciemino**. Ww. formy morfologiczne powstały w warunkach deglacjacji arealnej, jakiej podlegał lob lodowcowy Parsęty.

Pod względem hipsometrycznym analizowany obszar jest dość urozmaicony i posiada ukształtowanie faliste. Miejscami, w południowej części obszaru, rzeźba jest płaska. Lokalnie występują niewielkie zalesione pagórki, uskoki, rowy. Do terenów najniżej położonych należą obszary wzdłuż linii brzegowej jeziora Ciemino (rzędne wynoszą tu ok. 142 m n.p.m.). Najwyższe wartości rzędnych występują przy granicy wschodniej – 160,1 m. n.p.m. Maksymalne deniwelacje w obrębie obszaru wynoszą więc ok. 18 m. Osobliwością terenu opracowania są zalesione skarpy przy brzegu jeziora Ciemino, o wysokości bezwzględnej od 2 do nawet 10 m. Miejscowo skarpy te są niszczone poprzez przekształcenie w tarasy i wykonywanie indywidualnych zejść do wody.

Naturalny krajobraz obszaru ukształtowany został w okresie zlodowaceń północnopolskich i ma charakter młodoglacjalny, pojezierny. W innej typologii krajobraz terenu opracowania to krajobraz nizinny, jeziorny. W typologii krajobrazu kulturowego to krajobraz rolniczo-leśny.

Gleby i ich użytkowanie

Teren opracowania pokrywają gleby pochodzenia mineralnego, gdzie skałą macierzystą są gliny zwałowe i osady piaszczysto-żwirowe (obszar wysoczyzny morenowej). Omawiany obszar znajduje się w regionie glebowo-rolniczym Kalisko-Szczecineckim, harakteryzującym się generalnie średnimi warunkami dla rozwoju rolnictwa. Zgodnie z Mapą Gleb Polski w skali 1:100 000 (IUNiG, Puławy) występują tu **gleby bielcowe** lekkie i średnie, wytworzone z gliny zwałowej oraz piasków naglinowych i naiłowych. Z mapy glebowo-rolniczej wynika, że pod względem rodzaju i gatunku gleby są to piaski gliniaste na glinach i gliny spiaszczone. Pod względem przydatności rolniczej należą one **do kompleksu żyniego dobrego (5)**.

Przeważającą część obszaru opracowania ewidencyjnie stanowią użytki rolne, wśród których wyróżnia się grunty orne klasy IV – gleby orne średniej jakości: południową część obszaru zajmują grunty klasy IVa, zaś wschodnią – IVb. W centrum omawianego terenu dominują gleby klasy V – gleby orne słabe. Na omawianym obszarze grunty orne od wielu lat nie są wykorzystywane rolniczo – teren ten został podzielony na ponad sto działek i jest obecnie wykorzystywany w kierunku turystyczno-rekreacyjnym. Część działek jest odłogowana i nieużytkowana. Stosunkowo niewielki fragment omawianego terenu stanowią pastwiska klasy V oraz sady na roli klasy IVb. Znaczną część obszaru objętego opracowaniem pokrywają użytki leśne – lasy i grunty zadrzewione. Znikomą część stanowią nieużytki i tereny zabudowane.

Hydrologia

➤ Wody powierzchniowe

Obszar objęty mpzp należy do Regionu Wodnego Warty, administrowanego przez Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Poznaniu. Znajduje się on w zlewni I rzędu Odry i znajdujących się w jej obrębie zlewni II rzędu Warty, III rzędu Noteci, IV rzędu Gwdy. Bezpośrednio natomiast teren mpzp leży w zlewni jeziora Ciemino.

Jezioro Ciemino ma powierzchnię 247 ha, a objętość wód 14,4 mln m³. Jest to zbiornik o nieregularnym kształcie misy jeziornej. Głębokość maksymalna jeziora wynosi 13,4 m, a średnia – 6,0 m. Stwierdzono znaczne wahania w poziomie wód retencjonowanych w tym zbiorniku. Odpływ wód z jeziora odbywa się ciekim o nazwie Kanał Radacki. W rejonie jego odpływu utworzono florystyczny rezerwat przyrody – „Ciemińskie Bagna”. Jezioro Ciemino przed laty było jeziorem lobeliowym, unikatowym typem jeziora w skali kraju i Europy. Postępująca urbanizacja spowodowała jego zmianę w jezioro eutroficzne. Od

2011 r. użytkowanie rybackie jeziora zostało wydierżawione Polskiemu Związkowi Wędkarskiemu Okręg Koszalin.

Na sieć hydrograficzną terenu składają się małe oczka wodne. Są to zbiorniki sztuczne, pozbawione roślinności przybrzeżnej. Mają one eutroficzny charakter.

W obrębie omawianego obszaru brak jest cieków. Najbliższym jest **Kanał Radacki**, łączący jezioro Ciemino z jeziorem Radacz. Powierzchnia zlewni kanału wynosi 103,2 km², przepływ średni niski roczny: 0,19 m³/sek., spływ jednostkowy 1,84 l/sek./km².

➤ Wody podziemne

Pod względem hydrogeologicznym obszar opracowania znajduje się w regionie pomorskim (V) należącym do makroregionu północno-zachodniego (b) (Paczyński, 1995).

Analiza dostępnych danych źródłowych wskazuje, że obszar opracowania leży poza terenem Głównych Zbiorników Wód Podziemnych. Najbliższy GZWP, oznaczony jako 126 (Zbiornik Szczecinek), znajduje się ok. 4 km na wschód od omawianego terenu.

Na omawianym obszarze występuje piętro wodonośne czwartorzędowe, tworzone przez 3 poziomy: pierwszy – związany z piaskami fluwioglacjalnymi występującymi na powierzchni, drugi – z różnymi genetycznie utworami piaszczysto-mułkowymi występującymi wśród glin zwałowych oraz trzeci, związany z piaskami występującymi pod najstarszym poziomem glin.

Rozprzestrzenianie użytkowych poziomów wodonośnych, wzajemne relacje pomiędzy poziomami oraz różnicowanie warunków hydrogeologicznych w obrębie wydzielonych poziomów wodonośnych stanowią podstawę regionalizacji hydrogeologicznej.

Omawiany teren wg Mapy Hydrologicznej Polski w skali 1: 50 000, arkusz 198 – Sulinowo, został przyporządkowany do jednostki hydrogeologicznej 2cQ1, gdzie **głównym użytkowym poziomem wodonośnym jest poziom międzyglinowy**. Związany jest on z piaskami i żwirami różnego wieku i genezy. Są to piaski wodnolodowcowe osadzone w trakcie transgresji lub regresji lądolodu, piaski i mułki zastoiskowe oraz piaski i żwiry rzeczne powstałe w okresach interglacjalnych. Takie różnicowanie genetyczne powoduje, że miąższość i rozprzestrzenianie tych utworów jest bardzo zmienne. Średnia miąższość warstwy wodonośnej w obrębie jednostki wynosi 13 m, a warstwa wodonośna występuje na głębokości 55-60 m p.p.t. Zwierciadło wód tego poziomu jest z reguły napięte. Poziom zasilany jest przede wszystkim przez przesączanie z wyższych warstw wodonośnych. Współczynnik filtracji wynosi 13 m/24h. Wyliczony dla tej jednostki moduł zasobów odnawialnych wynosi 145 m²/24hkm², a dyspozycyjnych – 90 m²/24hkm². Wydajność jednostkowa studni wynosi 1,49 m³/hm. Wody poziomu wodonośnego spływają na południe. Zgodnie z Przeglądową Mapą Hydrogeologiczną Polski w skali 1: 300 000, arkusz Bydgoszcz, pierwszy poziom wody gruntowej występuje na głębokości 5-10 m.

Szata roślinna

Według podziału geobotanicznego (Matuszkiewicz, 2008) obszar opracowania leży w Krainie Pojezierzy Środkowopomorskich w Dziale Pomorskim. Roślinnością potencjalną jest tutaj **acydofilny pomorski las bukowo-dębowy *Fago-Quercetum petraeae***.

Obszar objęty mpzp stanowi w większości grunty orne, na których od wielu lat nie prowadzi się uprawy, w dużej części są to tereny leśne i zalesione, w niewielkiej – zabudowane. Na szatę roślinną obszaru opracowania składa się: roślinność odłogowanych pól uprawnych, roślinność porastająca brzegi jez. Ciemino, zbiorowiska synantropijne i ruderalne, nasadzenia ozdobne, a także aleje, szpalery i pojedyncze gatunki drzew oraz krzewów.

Wśród stwierdzonych zespołów znajdują się zespoły leśne, krzewiaste, ziołoroślowe, wodne i bagienne, dywanowe, nitrofilnych ziołorośli okrajowych, synantropijne: segetalne (chwastów polnych i ogródkowych) oraz ruderalne, a także zieleń ozdobna.

Przy linii brzegowej jeziora Ciemino oraz na nadbrzeżnych skarpach wykształciły się fragmenty lasów olszowych o charakterze olsów i łęgów olszowych *Fraxino-Alnetum*. Lasy te zasilane są ruchomymi wodami gruntowymi. Niektóre z nich przybrały postać przejściową. Gatunkiem dominującym jest olsza czarna *Alnus glutinosa*. Olszy często towarzyszy domieszka brzozy omszonej *Betula pubescens* i jesionu wyniosłego *Fraxinus excelsior*. W warstwie krzewów panuje czeremcha zwyczajna *Padus avium* i głóg jednoszyjkowy *Crataegus monogyna*. Jako gatunek domieszkowy pojawia się tutaj świerk pospolity *Picea abies*. Warstwa krzewów jest tu dość uboga. Oprócz podrostów olszy i jesionu spotykane są tu leszczyna pospolita *Corylus avellana*, trzmielina zwyczajna *Euonymus europaea*, kalina koralowa *Viburnum opulus*, bez czarny *Sambucus nigra*. Warstwa runa także nie jest tu obfita. Należą tu: pokrzywa *Urtica dioica*, niecierpek pospolity *Impatiens noli-tangere*, podagrycznik pospolity *Aegopodium podagraria*, czyściec leśny *Stachys sylvatica*, gwiazdnica gajowa *Stellaria nemorum*, przytulia czepna *Galium aparine*, sadziec konopiasty *Eupatorium cannabinum*. Poprzez penetrację brzegów jeziora poprzez tutejszych właścicieli gruntów i turystów zbiorowisko to jest znacznie zdegradowane i zubożałe.

W miarę oddalania się od brzegu jeziora zmienia się skład drzewostanu. Ma to związek również ze zmianą warunków wilgotnościowych podłoża, które w głębi obszaru jest bardziej suche, piaszczysto-gliniaste. Udział olchy maleje, ale nadal stanowi ona znaczący gatunek, wzrasta brzoza brodawkowatej (gdzieniegdzie tworzy ona zagajniki) oraz innych gatunków drzew liściastych, tj.: dąb szypułkowy *Quercus robur*, buk zwyczajny *Fagus sylvatica*, topola osika *Populus tremula*. Dość liczny jest tu świerk pospolity. Rzadko występują: dąb czerwony *Quercus rubra*, klon pospolity *Acer platanoides* i sosna zwyczajna *Pinus sylvestris*. Warstwa krzewów praktycznie nie występuje albo tworzą ją sztuczne nasadzenia świerka pospolitego, ponieważ jest to obszar w znacznym stopniu zagospodarowany. W miejscach nieco trudniej dostępnych występuje leszczyna i bez czarny.

Przemieszczając się w kierunku południowym, zauważa się wzrost udziału sosny w zbiorowiskach leśnych i zadrzewieniach. Las ograniczający teren opracowania od południa (las ochronny Nadleśnictwa Szczecinek) i będący jego przedłużeniem niewielki kompleks w centrum terenu opracowania mają charakter subatlantyckiego boru świeżego (Bśw) *Leucobryo-Pinetum*, który wykształca się na ubogich, słabo uwilgotnionych glebach bielcowych. Sosna jest tu gatunkiem dominującym, zaś domieszkowym jest brzoza brodawkowata. Warstwa krzewów jest słabo zwarta, znajdują się w niej podrosty gatunków z warstwy drzew oraz jarzab pospolity *Sorbus aucuparia*, dąb szypułkowy *Quercus robur*, dąb bezszypułkowy *Quercus petraea*, rzadko buk zwyczajny *Fagus sylvatica*. W warstwie runa występują krzewinki borówki czarnej *Vaccinium myrtillus*, borówki brusznicy *Vaccinium vitis-idaea*, wrzосу zwyczajnego *Calluna vulgaris* oraz wąskolistnymi trawami: kostrzewą owczą *Festuca ovina* agg., śmiałkiem pogiętym *Deschampsia flexuosa*, trzcinnikiem leśnym *Calamagrostis arundinacea*. Warstwa mchów jest bujnie rozwinięta. Przeważają gatunki pospolicie występujące tj. mech płonnik *Polytrichum commune*.

Na niezagospodarowanych gruntach rolnych w części południowej obszaru obserwuje się proces sukcesji wtórnej. Występują tu rozproszone samosiewy sosny zwyczajnej i brzozy brodawkowatej. W obrębie obszaru występują zadrzewienia liniowe i są to głównie nasadzenia sosnowe i świerkowe, czasem z domieszką modrzewia i dębu. Wiek tych drzew nie przekracza 20 lat. Wyznaczają one zazwyczaj granice poszczególnych działek lub są to zadrzewienia przydrożne.

Na szczególną uwagę zasługuje aleja wiekowych drzew (głównie dębów szypułkowych) rosnąca przy drodze gminnej, wiodącej przez miejscowość, która stanowi wschodnią granicę terenu opracowania.

Zbiorowiska zaroślowe, czyli krzewiaste, nie mają istotnego znaczenia powierzchniowego w budowie szaty roślinnej terenu opracowania, jednak pełnią bardzo ważne funkcje ekologiczne. Ze zbiorowisk zaroślowych klasy *Rhamno-Prunetea* do powszechnie występujących należą jedynie zarośla bzu czarnego. Obserwuje się je w obrębie zabudowań na północy terenu opracowania, na obszarach osadniczych, w miejscach przenawożonych i wilgotnych.

Stałym elementem przyleśnych stref ekotonowych i skrajów śródpolnych, czy też przydrożnych formacji krzewiastych, są ziołorośla okrajkowe, czyli ugrupowania złożone z wieloletnich bylin. Obszarami częstego występowania tych pierwszych były wszystkie naturalne struktury krajobrazu na siedliskowych obszarach łęgowych. W strefie przybrzeżnej jeziora często spotykano zespoły z rzędu *Convolvuletalia sepium*. W lasach łęgowych nad jeziorem rozwinęły się ziołorośla, zbiorowiska welonowe z dużym udziałem kielisznika zaroślowego *Calystegia sepium*. Zaobserwowano tu także występowanie **zbiorowiska welonowego**, w którym kielisznikowi zaroślowemu towarzyszył chmiel *Humulus lupulus* oraz kaniańka pospolita *Cuscuta europaea*, **stanowiące siedlisko przyrodnicze, będące przedmiotem ochrony sieci obszarów Natura 2000, o kodzie 6430.**

Pospolicie na całym terenie występowały zespoły trybuli leśnej *Anthriscetum sylvestris* i podagrycznika *Agropyro-Aegopodietum*, gdzie rozwijają się w zaniedbanych sadach i na przychaciach siedlisk osady Grabno.

Wodna i bagienna roślinność obszaru opracowania jest powiązana z siecią hydrograficzną.

Według opracowania „Dokumentacja planu zadań ochronnych Obszar Natura 2000 PLH320036 Bagno i Jezioro Ciemino”, Kujawa-Pawlaczyk J., Pawlaczyk P. z listopada 2011 r. jezioro Ciemino, jest zbiornikiem eutroficznym, **stanowiącym siedlisko przyrodnicze, które jest przedmiotem ochrony sieci obszarów Natura 2000, o kodzie 3150.** W strefie przybrzeżnej w zależności od żyzności siedliska i charakteru podłoża występują tu zespoły: rogatka sztywnego *Ceratophylletum demersii*, rdestnicy połyskującej *Potametum lucentis*, moczarki kanadyjskiej *Elodeetum canadensis*. Zbiorowiska klasy *Potametea* występują na zróżnicowanych głębokościach od kilku metrów do stanowisk płytszych, w których dominuje już roślinność ukorzeniona, o liściach pływających ze związku *Nymphaeion*. Do najbardziej charakterystycznych zespołów tego związku należy zespół grążela żółtego i grzybieni białych *Nuphareto-Nymphaeetum albae*. Wzdłuż linii brzegowej terenu opracowania nie zaobserwowano występowania tych słodkowodnych makrolitów, zwanych zespołem „lili wodnych”.

Roślinność tej strefy może wnikać w następną, w kierunku łądu strefę roślinności: pas szuwaru, którym z kolei można wyróżnić dwie strefy – znajdujący się od strony wody szuwar wysoki *Phragmitetum* i wstępujący w głąb łądu szuwar turzycowy.

Brzegom obszaru mpzp towarzyszy jedynie miejscami szuwar wysoki – trzcinowy i pałki szerokolistnej. Pod osłoną szuwaru (a także w niewielkich spokojnych zatoczkach) rozwijają się zbiorowiska nieukorzenionych roślin pływających po powierzchni wody – należących do klasy *Lemnetea*.

Na terenie opracowania występują 2 oczka wodne. Są to zbiorniki sztuczne, o małej powierzchni. Roślinność nadwodna nie jest wykształcona. W toni występuje głównie moczarka kanadyjska *Elodea canadensis*, rogatek sztywny *Ceratophyllum demersum*, rdestnica kędzierzawa *Potamogeton crispus*. Na powierzchni obserwowano zespół rzęsy mniejszej *Lemnetum minoris*.

Na drogach biegnących przez łąkowe obszary siedliskowe spotykano bądź to zespół wiechliny rocznej *Poa annua*, bądź główienki pospolitej *Prunella vulgaris*. Fitocenozy wiechliny były też częste na stanowiskach rybackich wydeptanych przy brzegu jeziora. W krajobrazach wysoczyznowych wiodącym zbiorowiskiem dywanowym jest zespół babki zwyczajnej *Plantago maior* i życicy trwałej *Lolium perenne*. Rozwija się ono tu na drogach śródleśnych, śródpolnych, przyzagrodowych. Wydeptywane miejsca na terenach osadniczych, zwykle przenawożone, są z reguły pokryte przez pionierskie ugrupowanie rdestu ptasiego *Polygonum aviculare* i rumianku bezpromieniowego *Matricaria discoidea* lub, w miejscach bardziej suchych, przez podobne zbiorowisko z pieprzycą gruzową *Lepidium ruderae*. Obydwa przeważnie współwystępują ze wspomnianymi wyżej fitocenozy życicowo-babkowymi.

Na roślinność synantropijną składa się roślinność ruderalna i segetalna. Zbiorowiska te z jednej strony są reprezentowane przez ugrupowania roślin o jednorocznym cyklu rozwojowym – z klasy *Stellarietea mediae* i rzędu *Sisymbrietalia*, z drugiej natomiast to skupienia bylin z klasy *Artemisietea* i rzędu *Onopordetalia*.

Na szatę roślinną terenu opracowania składają się także założenia zieleni ozdobnej na terenach prywatnych. Wokół prywatnych posesji i na terenie gospodarstwa, a także wzdłuż ulic, można spotkać następujące drzewa i krzewy: świerki pospolite i srebrne, sosny zwyczajne, modrzew europejski, cyprysy, żywotniki, topole białe, czarne, osiki, olchy czarne, wierzby purpurowe, kruche, wiciowe, białe, bez czarny i lilak, trzmielinę pospolitą, różę dziką, derenie, leszczyny pospolite, wiązy pospolite, kasztanowce zwyczajne, brzozy brodawkowate, klony zwyczajne i jawory, jesiony pospolite, octowce, robinie akacjowe, graby, lipy drobnolistne, dęby szypułkowe i czerwone, jarzębiny zwyczajne, różaneczniki, czerwone amerykańskie, drzewa owocowe. Żywopłoty najczęściej wykonane są z: ligustru pospolitego, forsycji, śnieguliczki, oraz cyprysów. W ogrodach uprawiane są także liczne kwiaty ozdobne, oraz pnącza, m.in. winobluszcz i bluszcz pospolity. Na wielu działkach założono trawniki, które podlegają regularnemu wykaszaniu.

Na terenie objętym mpzp nie stwierdzono występowania roślin chronionych, znajdujących się w załącznikach do Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 5 stycznia 2012 r. w sprawie ochrony gatunkowej roślin (Dz. U. 2012 nr 0 poz. 81).

Świat zwierząt

W obrębie obszaru objętego opracowaniem można wyróżnić kilka grup bezkręgowców: bezkręgowce leśne, trzcinowisk, jeziorne i drobnozbiornikowe. Najlicniejszą gromadą zwierząt żyjącą na tym terenie są owady.

Najwięcej taksonów bezkręgowców związanych jest ze środowiskiem wodnym, obejmującym na obszarze opracowania jezioro Ciemino oraz niewielkie oczka wodne.

Wśród bezkręgowców na omawianym obszarze dominują chrząszcze, wśród których zinwentaryzowany został **biegacz gajowy – gatunek objęty ścisłą ochroną** (zał. 1). Na terenach otwartych, porolnych występuje biedronka siedmiokropka *Coccinella septempunctata*, biedronka dwukropka *Adalia bipunctata*, omomilek szary *Cantharis fusca*. Chrząszcze wodne reprezentują głównie krętaki i flisaki. Bardzo liczną grupę bezkręgowców wodnych stanowią wodopójki, wioślarki (głównie słoniczka pospolita), wrotki, jętki i pluskwiaki.

Na całym obszarze spotkać można ważki, które reprezentowane są tu m. in. przez pospolite gatunki: żagnicę okazałą *Aeshna cyanea*, żagnicę wielką *Aeshna grandis*, szablaka zwyczajnego *Sympetrum vulgatum*. Zaobserwowano wiele dość powszechnie występujących gatunków motyli, tj. rusałka pawik *Inachis io*, rusałka pokrzywnik *Aglaia urticae*, piędzik przedzimek *Operophtera brumata*, niestrzęp głogowiec *Aporia crataegi*. Na większości terenów występują doskonałe warunki dla bytowania muchówek, głównie z rodzin

ochotkowatych, muchowatych, komarowatych, bąkowatych, bzygowatych, koziulkowatych. Blonkówki reprezentowane są tu m.in. przez gatunki: bryzgun brzozowiec *Cimbex femorata*, szerszeń europejski *Vespa crabro*, osa leśna *Dolichovespula sylvestris*)

Poza owadami szeroko rozpowszechnione są tu ślimaki, tj.: wstężyk gajowy *Cepaea nemoralis*, ślimak zaroślowy *Arianta arbustorum*, bursztynka pospolita *Succinea putris*, zaroślarka pospolita *Fruticicola fruticum*, zatoczek pospolity *Planorbis planorbis*, zagrzebka pospolita *Bithynia tentaculata*, błotniarka stawowa *Lymnaea stagnalis*.

W wodach jeziora Ciemino występują także następujące gatunki mięczaków: racicznica zmienna *Dreissena polymorpha*, szczeżuja pospolita *Anodonta anatina*, skójka zaostrowa *Unio tumidus*, skójka malarska *Unio pictorum*.

Jezioro Ciemino w typologii rybackiej określono jako leszczowe. Dominują tu dwa gatunki ryb: leszcz *Abramis brama* oraz krąp *Blicca bjoerkna*. Inne to: karaś, karp, lin, okoń, płoć, szczupak, ukleja, węgorz i wzdregą.

Płazy i gady stanowią najbardziej zagrożoną wyginieciem grupę kręgowców. Wszystkie gatunki są chronione ściśle (Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 12 października 2011 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt Dz. U. z 2011 r. Nr 237, poz. 1419). Płazy są bardzo czułymi bioindykatorami stanu środowiska. Główną przyczyną ich wymierania jest osuszanie drobnych zbiorników wodnych i niegospodarna chemizacja rolnictwa. Na terenie opracowania zinwentaryzowano trzy gatunki płazów: **żabę jeziorkową *Pelophylax lessonae*, żabę trawną *Rana temporaria* i żabę wodną *Rana esculenta*** (zał. 1). Dwa pierwsze gatunki są pospolite w Polsce, natomiast żaba wodna wymaga ochrony czynnej.

Na obszarze opracowania nie stwierdzono żadnego gatunku gadów.

Ptaki stanowią najliczniej reprezentowaną grupę kręgowców omawianego terenu. Na ornitofaunę składają się gatunki związane ze środowiskiem wodnym – jeziora Ciemino:

- perkoz dwuczuby *Podiceps cristatus* – w obrębie jeziora Ciemino występuje pięć stanowisk tego gatunku, w tym jedno stanowi kolonię ok. 30 osobników,
- łabędź niemy *Cygnus olor*,
- rybitwa zwyczajna *Sterna hirundo* – dwa stanowiska lęgowe: jedno – dwie pary, drugie – kilkanaście sztuk,
- mewa śmieszka *Chroicocephalus ridibundus*, której kolonia stanowi ok. 300 osobników,
- gągoł *Bucephala clangula* – jeden samiec w okresie lęgowym, którego stwierdzono w południowej części jeziora.

Z powyżej wymienionych ptaków do brzegów terenu opracowania zalatują perkoz dwuczuby oraz łabędź niemy.

Pozostałe ptaki stwierdzone w obrębie omawianego obszaru stanowią gatunki pospolicie występujące na całym Niżu. Ze względu na dość duży udział lasów w powierzchni omawianego obszaru, liczna jest tu awifauna leśna, wśród której wyróżnić można następujące gatunki takie jak: grzywacz *Columba palumbu*, kukułka *Cuculus canorus*, dzięcioł duży *Dendrocopos major*, jemioluszek *Bombus garrulus*, strzyżek *Troglodytes troglodytes*, rudzik *Erithacus rubecula*, kos *Turdus merula*, śpiewak *Turdus philomelos*, zaganiacz *Hippolais icterina*, pierwiosnek *Phylloscopus collybita*, piecuszek *Phylloscopus trochilus*, mysikrólik *Regulus regulus*, muchołówka szara *Muscicapa striata*, raniuszek *Aegithalos caudatus*, czubotka *Parus cristatus*, modraszka *Cyanistes caeruleus*, bogatka *Parus major*, kowalik *Sitta europea*, pętlacz leśny *Certhia familiaris*, sójka *Garrulus glandarius*, kruk *Corvus corax*, szpak *Sturnus vulgaris*, zięba *Fringilla coelebs*.

Na obszarach otwartych, porolnych, można spotkać: skowronka *Alauda arvensis*, świergotka łąkowego *Anthus pratensis*, pliszkę siwą *Motacilla alba*, kopciuszka *Phoenicurus*

ochruros, pokląskwę *Saxicola rubetra*, brzęczkę *Locustella luscinioides*, rokitniczkę *Acrocephalus schoenobaenus*.

Tereny nadbrzeżne zamieszkują m. in.: łożówka *Acrocephalus palustris*, potrzos *Emberiza schoeniclus*.

Liczne są ptaki związane z siedzibami ludzkimi, wśród których wymienić można: srokę *Pica pica*, kawkę *Corvus monedula*, wronę siwą *Corvus corone cornix*, wróbla *Passer domesticus*, mazurka *Passer montanus*, trznadla *Emberiza citrinella*, potrzyszka *Emberiza calandra*.

Fauna ssaków reprezentowana jest przez gatunki preferujące różne typy środowisk. Tereny bezleśne, łąkowe przyciągają liczne gatunki gryzoni takie jak: mysz polna *Apodemus agrarius*, mysz domowa *Mus musculus*, mysz zaroślowa *Apodemus sylvaticus*. Faunę drobnych ssaków owadożernych reprezentują jeż europejski *Erinaceus europaeus* i kret europejski *Talpa europaea*. Z siedliskami leśnymi omawianego terenu związane jest występowanie ssaków drapieżnych takich, jak lis *Vulpes vulpes*, jenot *Nyctereutes procyonoides* i kuna leśna *Martes martes*. Na terenie opracowania spotykano szukające jedzenia ssaki kopytne – jelenia szlachetnego *Cervus elaphus*, sarny *Capreolus capreolus* i dziki *Sus scrofa*. Rzadko spotkać można tu zająca szaraka *Lepus europaeus*.

Jedynie kret, zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 12 października 2011 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (Dz. U. Nr 237, poz. 1419), objęty jest ochroną gatunkową częściową. Żaden z wymienionych gatunków nie jest gatunkiem widniejącym w załączniku II Dyrektywy Siedliskowej oraz w Załączniku 2 do Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 13. kwietnia 2010 r. w sprawie siedlisk przyrodniczych oraz gatunków będących przedmiotem zainteresowania. Wspólnoty, a także kryteriów wyboru obszarów kwalifikujących się do uznania lub wyznaczenia jako obszary Natura 2000 (Dz. U. Nr 77, poz. 510).

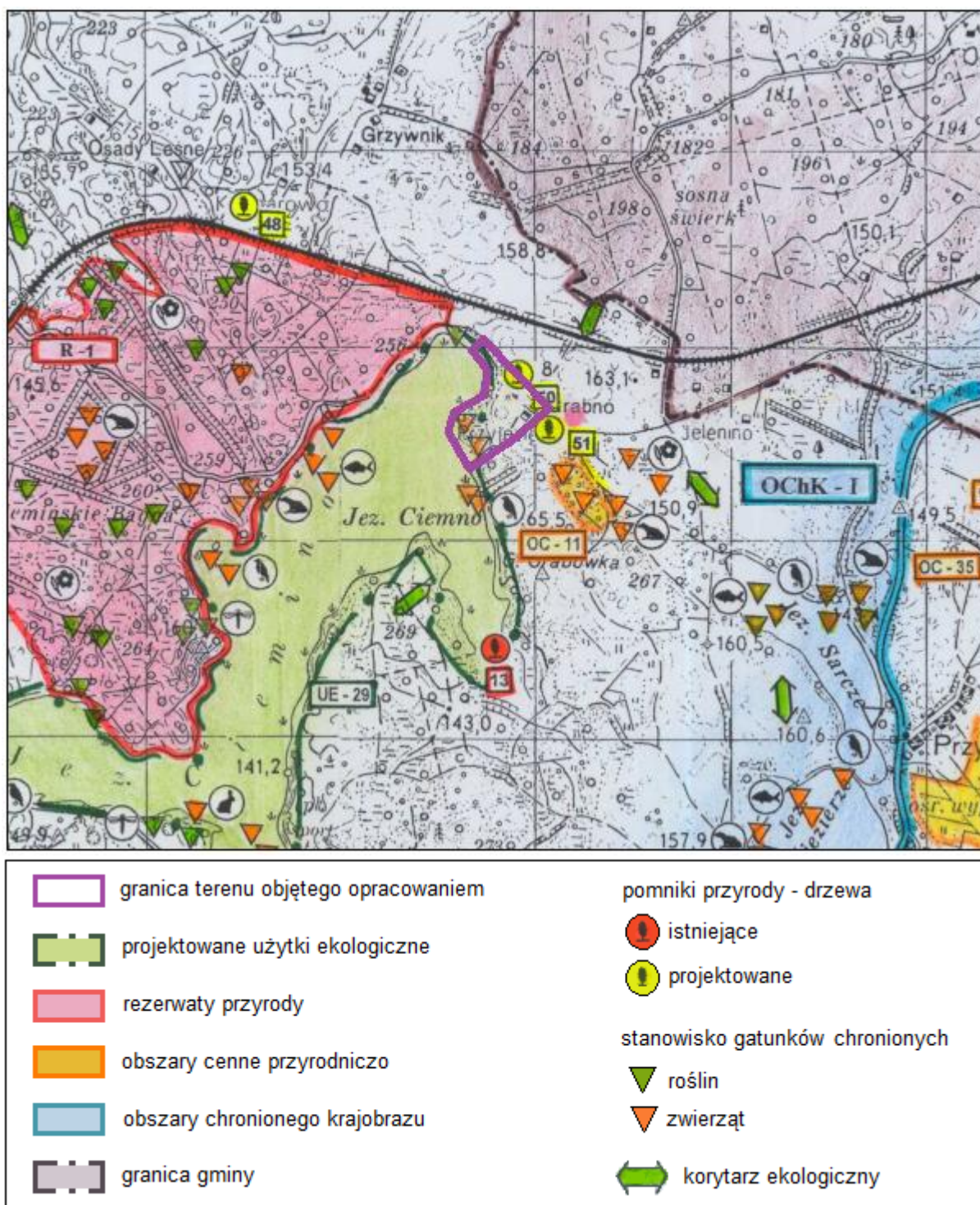
Obszar inwestycji pełni rolę obszaru żerowiskowego dla lokalnej, niewielkiej populacji saren, jeleni i dzików. Ich populacje podlegają eksploatacji łowieckiej.

W obrębie południowej części jeziora Ciemino, jak podaje literatura, żyją natomiast wydra *Lutra lutra* i bóbr europejski *Castor fiber*, które należą do ssaków wymienionych w Załączniku II Dyrektywy Rady 92/43/EWG.

Obszary i obiekty chronione

Teren objęty projektem mpzp częściowo położony jest w obrębie obszaru Natura 2000 „**Bagno i Jezioro Ciemino**” PLH 320036 stanowiącego specjalny obszar ochrony siedlisk (ryc. 5) opis, **cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000** zawiera pkt 8 prognozy.

Obszar objęty opracowaniem znajduje się także w granicach **Obszaru Chronionego Krajobrazu „Pojezierze Drawskie”** (OChK-I) oraz projektowanego **Użytku Ekologicznego „Jezioro Ciemino”** (UE-29) (ryc. 4, zał. 1).

Rycina 4. Lokalizacja terenu objętego mpzp na tle fragmentu mapy waloryzacji przyrodniczej gminy Borne Sulinowo. Źródło: „Waloryzacja Przyrodnicza Gminy Borne Sulinowo” Biuro Konserwacji Przyrody w Szczecinie, 2002 r.; mapa w skali 1:25 000

OChK „Pojezierze Drawskie” został ustanowiony Uchwałą Nr X/46/75 Wojewódzkiej Rady Narodowej w Koszalinie z dn. 17.11.1975 r. Obszar nie posiada szczegółowej dokumentacji przyrodniczej.

Przedmiotem i celem ochrony jest naturalny i kulturowy krajobraz wschodniej części Pojezierza Drawskiego. Obszar ten jest najstarszą formą ochrony przyrody na pojezierzu.

Posiada wybitny walor ponadregionalny. Głównym z jego walorów jest Jezioro Drawsko, dolina Drawy, oczka wodne, zbiorniki dystroficzne i oligotroficzne, jak i siedliska łągowe i olsowe. Na terenie OChK znajduje się ok. 45 gatunków chronionych, oraz 55 gatunków regionalnie zagrożonych wymarciem.

Obszar jest mocno zróżnicowany pod względem geologiczno-geomorfologicznym. Obejmuje następujące formy rzeźby: równiny sandrowe z siecią wytopisk, morenę denną falistą, morenę denną pagórkowatą przylegającą do południowego brzegu jez. Śmiadowo, wały kołnierzone między j. Ciemino i j. Sarcze oraz przy WE krańcu j. Ciemino, torfowiska wysokie kopułowe przy SE brzegu j. Radacz i NW brzegu j. Ciemino oraz liczne dna dolin, obniżenia jeziorne i kotliny wytopiskowe rozrzucone po całym omawianym terenie. Tak duże zróżnicowanie geomorfologii i budujących je utworów geologicznych – od różnoziarnistych piasków, przez piaski gliniaste do glin spiaszczonych, ma wyraz w potencjalnej roślinności naturalnej. Równiny sandrowe, od płaskich po mocno pofalowane, a nawet pagórkowate, są domeną atlantyckich borów sosnowych, głównie *Leucobryo-Pinetum*, a także uboższych postaci acidofilnych dąbrów w odmianie zachodniopomorskiej: *Calamagrostio arundinaceae-Quercetum petraeae*. Krajobrazy dennomorenowe to obszary siedliskowe bogatszych postaci wspomnianej dąbrowy, a także buczyn *Luzulo-Fagetum*. Stoki dolin to biotopy lasu dębowo-grabowego (grądu) *Stellario-Carpinetum*. Na obszarach wytopiskowych dominują siedliska boru bagiennego *Vaccinio uliginosi-Pinetum* bądź brzeziny bagiennej *Vaccinio uliginosi-Betuletum*.

Na roślinność rzeczywistą OChK „Pojezierze Drawskie” składa się około 270 zbiorowisk roślinnych różnego typu. Do najcenniejszych obiektów tej roślinności należą: torfowiska wysokie dziurawego sandru z roślinnością klas *Oxycocco-Sphagnetum* (3 zespoły) i *Scheuchzerio-Caricetum fuscae* (11 asocjacji), w dużej mierze w najwyższym stopniu ponadregionalnie zagrożone wymarciem; a także bory bagienne na kopułowych torfowiskach wysokich i starodrzewia buczyn w Leśnictwie Kucharowo, jak również ostoja o randze europejskiej prastarych dębów między torami kolejowymi a drogą Juchowo-Uniemińskie oraz roślinność parków wiejskich w Radaczu i Juchowie oraz licznych nieczynnych cmentarzy ewangelickich. Na wysoką przyrodniczą wartość obszaru składa się również obecność licznych alei i szpalerów złożonych z dorodnych drzew, często osiągających rozmiary 200-260 cm obwodu, jak również występowanie kilkudziesięciu egzemplarzy drzew o wymiarach pomnikowych, głównie dębów szypułkowych.

Zgodnie z Ustawą o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 r. (Dz. U. Nr 92, poz. 880 z późn. zm.), a także na podstawie Uchwały Nr XXXII/375/09 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 15 września 2009 r. w sprawie obszarów chronionego krajobrazu (Dz. Urz. Zach. Nr 166, poz. 1804, z późn. zm.) na terenie Obszaru Chronionego Krajobrazu „Pojezierze Drawskie” obowiązują przepisy szczegółowe, w tym także szereg zakazów.

Projektowany UE „Jezioro Ciemino” ma na celu ochronę ekosystemu wodnego – jeziora eutroficznego (siedlisko 3150), podawanego dawniej jako jezioro lobeliowe – bardzo wrażliwego na wpływy zewnętrzne. Dane te zaczerpnięto z „Dokumentacji planu zadań ochronnych Obszar Natura 2000 PLH320036 Bagno i Jezioro Ciemino”. Według Waloryzacji przyrodniczej Województwa Zachodniopomorskiego natomiast jezioro stanowi siedlisko o kodzie 3140 - twarłowodne oligo i mezotroficzne zbiorniki wodne z podwodnymi łąkami ramienic *Charitum* (jeziora ramienicowe). Informacja ta jednak nie została potwierdzona w Standardowym Formularzu danych dla Obszaru „Bagno i Jezioro Ciemino”.

Jezioro, położone w obszernej kotlinie wytopiskowej, jest miejscem łągowym ptaków. Bytuje tu kolonia 30 osobników perkoza dwuczubego oraz mewy śmieszki – 300 sztuk.

W granicach omawianego terenu swoje siedlisko mają **4 gatunki zwierząt chronionych**, tj.: żaba jeziorkowa, żaba trawna, żaba wodna i biegacz gajowy.

Zaobserwowano tu występowanie **zbiorowiska welonowego**, w którym kielisznikowi zaroślowemu towarzyszył chmiel *Humulus lupulus* oraz kaniańka pospolita *Cuscuta europaea*, **stanowiące siedlisko przyrodnicze, będące przedmiotem ochrony sieci obszarów Natura 2000, o kodzie 6430.**

Na obszarze opracowania brak jest stanowisk chronionych gatunków roślin i grzybów.

Obszary i obiekty chronione istniejące i projektowane, położone w okolicy terenu opracowania - powiązania przyrodnicze z szerszym otoczeniem

Omawiany obszar znajduje się w odległości ok. 0,2 km na południowy wschód od istniejącego **Rezerwatu „Bagno Ciemino”** (R-1 – ryc. 4, zał. 1). Jest to rezerwat leśno-torfowiskowy ustanowiony Rozporządzeniem Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dn. 25.07.97, MP Nr 54, poz. 514.

Według zapisu w rozporządzeniu „Celem ochrony jest zachowanie ze względów naukowych i dydaktycznych cennych ekosystemów leśnych i torfowiskowych charakterystycznych dla Pojezierza Drawskiego”.

Rezerwat chroni kopułowe torfowisko wysokie oraz inne typy biotopów, między innymi skupiających leśną i nieleśną roślinność rozwiniętą na glebach wykształconych z torfów niskich i przejściowych, a także na glebach minerotroficznych. Około 360 ha rezerwatu to lasy. Dominują degeneracyjne postaci zespołów leśnych, w dużej mierze na gruntach porolnych. Leśne zbiorowiska naturalne lub zbliżone do naturalnych zajmują sporą powierzchnię i są to między innymi ponad 100 – letnie starodrzewia bukowe oraz dębowe, ponad 100 – letnie bory bagiennie *Vaccinio uliginosi-Pinetum*, brzezina bagienna *Vaccinio uliginosi-Betuletum*, ols torfowcowy *Sphagno squarrosi-Alnetum* oraz żyzny ols porzeczkowy *Ribonigri-Alnetum*. Wzdłuż brzegów jez. Ciemino oraz kanału Ciemińskiego można znaleźć zdegenerowane postaci łągu olszowego *Fraxino-Alnetum* oraz łągu jesionowo-wiązowego *Ficario-Ulmetum*. Z naturalnych zbiorowisk krzewiastych występują zarośla: wierzby łoży *Salicetum pentandro-cinereae*, wierzby uszatej *Betulo-Salicetum auritae*, wierzby rokity *Betulo-Salicetum repentis*, szakłaka *Rhamno-Cornetum*, kruszyny pospolitej *Molinio-Franguletum* oraz żarnowca miotlastego *Rubio-Sarothamnetum*. Kopułowe torfowisko wysokie dominuje powierzchniowo wśród ekologicznych typów torfowisk rezerwatu.

Jako zagrożenia rezerwatu wymienia się:

1. Zanik fitocenoz łąkowych i pastwiskowych z powodu braku użytkowania.
2. Odwodnienie złóż torfu przez gęstą sieć rowów niewyposażonych w zastawki piętrzące wodę i wszczęte tym procesy murszenia, powodujące degenerację roślinności torfowiskowej.
3. Presja wędkarska – mechanicznie zniszczona roślinność wzdłuż ścieżek i w strefie litoralu jez. Ciemino, a także zaśmiecone stanowiska wędkarskie. Parkowanie samochodami - przez wędkarzy, w rejonie oddziałów 169 – 172.
4. Pojaw antropofitów w rejonie ujęcia wody w oddziale 171.
5. Wnikanie antropofitów (np. *Juncus tenuis*) wzdłuż drogi Zamęcie-Grabno, biegnącej przez oddziały: 148, 149, 169-172.

Wskazania ochronne:

1. Powstrzymać procesy mineralizacji złóż torfów drogą likwidacji rowów odwadniających. Sprawdzić zasadność społeczno-ekonomiczną istnienia głównego

kanalu (oddz. 150, 173) odwadniającego również podobny kompleks roślinności torfowiskowej w oddziałach 122 – 124, poza rezerwatem, po północnej stronie torów kolejowych.

2. Kosić formacje trawiaste byłych użytków zielonych.
3. W rejonie byłej piaskowni w oddziale 147 utrzymać roślinność nieleśną.
4. Grunty byłego PGR-u Jeleń, przy północno-wschodniej granicy rezerwatu, przejęte przez Nadleśnictwo Szczecinek, zalesić w trybie pilnym, by stworzyć strefę otulinową, zabezpieczającą przed wnikaniem antropofitów do runa leśnego drzewostanów rezerwatowych.
5. Wzdłuż granicy rezerwatu, na całej długości, ukształtować strefę ekotonową według modelu: las – oszyjek – okrajek, celem zabezpieczenia chronionych ekosystemów leśnych przed wnikaniem antropofitów, a równocześnie dla zachowania cennej dendroflory oraz flory ziołorośli okrajkowych mających tam lokalnie swoje stanowiska.
6. Drogę Zamęcie-Grabno, biegnącą przez rezerwat, zamknąć barierami; widziano parkujące samochody wędkarzy w rejonie oddziałów 169 i 170.
7. Przebudować drzewostany na gruntach porolnych oraz zdegenerowanych fitocenoz leśnych w kierunku nadania im struktury zbliżonej do naturalnej, z uwzględnieniem lokalno-siedliskowego zróżnicowania zespołów leśnych.

W odległości 2,9 km na południe od obszaru objętego prognozą znajduje się najbliższy sąsiadujący **obszar Natura 2000** – „Jezioro Śmiadowo” PLH 320042 – specjalny obszar ochrony siedlisk.

Typy siedlisk chronionych na tym obszarze przedstawia tabela poniżej:

Tabela 1.

Typy siedlisk wymienione w Zał. I Dyrektywy Rady 92/43/EWG na obszarze „Jezioro Śmiadowo”

Kod siedliska	Nazwa siedliska	% pokrycia
3110	Jeziora lobeliowe	93
91D0	Bory i lasy bagienne (<i>Vaccinio uliginosi-Betuletum pubescentis</i> , <i>Vaccinio uliginosi-Pinetum</i> , <i>Pino</i>)	0,8
91E0	Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (<i>Salicetum albo-fragilis</i> , <i>Populetum albae</i> , <i>Alnenion</i>)	4,4

Obszar obejmuje Jezioro Śmiadowo o powierzchni 132,7 ha (maksymalna głębokość 15 m, długość - 2,4 km, szerokość - 0,8 km) z wąskim pasem lasu i zarośli porastających brzegi akwenu. To oligotroficzne jezioro położone jest 140 m. n.p.m. i charakteryzuje się przezroczystą, średnio kwaśną wodą. Na zbiorniku znajduje się 6 malowniczych wysp. Jezioro jest jednym z 5 najlepiej zachowanych w Polsce jezior lobeliowych, z mocnymi populacjami wszystkich czterech gatunków charakterystycznych dla tego zespołu (*Lobelia dortmanii*, *Isoetes lacustris*, *Littorella uniflora*, *Myriophyllum alterniflorum*). Na jednej z wysp znajduje się kolonia kormoranów. Zagrożeniem dla jeziora jest presja turystyczna i rekreacyjna prowadząca m. in. do zabudowania brzegów, zanieczyszczania wody, eutrofizacji i zaśmiecania terenu.

W pobliżu omawianego terenu (0,25 km na południowy wschód) położony jest **obszar cenny przyrodniczo** (OC-11, ryc. 4). Obejmuje on kompleks roślinności przejściowo-torfowiskowej dynamicznego kręgu brzeziny bagiennej *Vaccinio uliginosi-Betuletum*, wysokotorfowiskowej kręgu boru bagiennej *Vaccinio uliginosi-Pinetum* (w części północnej obiektu), a także wodnej z klas: *Charetea*, *Lemnetea* i *Potamogetonetea* oraz

szuwarowej z *Phragmitetea*, rozwiniętej w torfiankach. Występują tu gady chronione: ropucha szara, żaba trawna, żaba moczarowa.

Przy wschodniej granicy obszaru opracowania znajdują się dwa **projektowane pomniki przyrody**. Są nimi:

- grupa drzew: wiąz szypułkowy, dąb szypułkowy i świerk o obwodach odpowiednio: 335, 280, 250 cm, położone w Grabnie w parku wiejskim (nr 50 na ryc. 4, zał. 1),
- lipa drobnolistna o obwodzie 340 cm, położona na nieczynnym cmentarzu ewangelickim przy wschodnim krańcu miejscowości (nr 51 na ryc. 4, zał. 1).

W obrębie obszaru opracowania znajduje się sieć lokalnych korytarzy ekologicznych:

- las przy linii brzegowej jeziora Ciemino, stanowiący łącznik między Rezerwatem „Bagno Ciemino” a dużym kompleksem leśnym sąsiadującym z terenem opracowania od południa,
- aleja drzew na północy terenu opracowania, roślinność dróg gruntowych – lokalne trasy migracyjne pomiędzy brzegami jez. Ciemino a pozostałymi obszarami polnymi i leśnymi w obrębie terenu opracowania i poza nim.

3.1.2. Opis środowiska kulturowego

W bezpośrednim sąsiedztwie terenu mpzp nie znajdują się dobra kultury objęte ochroną na podstawie ustawy z dn. 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. 2003 r. Nr 162, poz. 1568 z późn. zm.). Brak także na omawianym obszarze stanowisk archeologicznych. Jedynym składnikiem krajobrazu kulturowego znajdującym się w pobliżu terenu opracowania są: nieczynny cmentarz ewangelicki w Grabnie, o powierzchni 0,066 ha z 2 połowy XIX w. oraz park wiejski.

3.1.3. Określenie stanu zanieczyszczenia środowiska

Dobra jakość środowiska przyrodniczego i zrównoważone wykorzystanie jego zasobów jest podstawą trwałego rozwoju gospodarczego i społecznego danego obszaru lub regionu. Od kilku lat instytucje upoważnione do monitoringu środowiska odnotowują spadek emisji wielu, lecz nie wszystkich, rodzajów zanieczyszczeń i powolną poprawę stanu środowiska. Trend ten powoli słabnie. Należy również liczyć się z bardziej krytyczną oceną stanu niektórych komponentów środowiska w związku z dostosowywaniem zakresu monitoringu do prawodawstwa i norm UE. Dokładniej kontrolowane będą m. in. czystość powietrza, hałas w środowisku i inne parametry środowiskowe. Zmiany te kształtują warunki ekologiczne życia mieszkańców. Jednak zależą one nie tylko od stanu czystości środowiska, ale także form jego użytkowania, w tym przede wszystkim tzw. obszarów biologicznie czynnych (głównie lasów, użytków zielonych, obszarów torfowiskowo-bagiennych, wód etc.) oraz ich dostępności. Ważne są także warunki ochrony tych obszarów oraz stopień i intensywność ich zagospodarowania infrastrukturą techniczną.

Gleby

Gleby w większości należą do czystych, nie wykazują zanieczyszczeń metalami ciężkimi. Zaliczono je do grupy „0” na pograniczu z grupą I, tj. do gleb czystych o zawartości metali ciężkich w ich naturalnych zawartościach, a lokalnie o zwiększonej zawartości. Wykazują natomiast silne zakwaszenie.

Do najważniejszych zagrożeń prowadzących do degradacji gleby na obszarze opracowania można zaliczyć

- procesy antropogeniczne:
 - długotrwałe ugorowanie użytków rolnych, które może prowadzić do spadku ich przydatności rolniczej,
 - brak kanalizacji i uregulowanej gospodarki odpadami,
 - zajmowanie obszarów rolniczych pod budownictwo mieszkalne,
- procesy naturalne:
 - erozja wodna – może dotyczyć części terenu o dużym spadku, a więc skarp jeziornych,
 - erozja wiatrowa – na działkach pozostających w ugorze, gdy powierzchnia pól jest odsłonięta i niechroniona szata roślinną.

W ramach minimalizacji szkód wywołanych przez urbanizację gruntów należy zwrócić szczególną uwagę na zgodność powstającej zabudowy z planem zagospodarowania przestrzennego i walczyć z samowolami budowlanymi, zwłaszcza w obliczu ekspansji budownictwa lotniskowego na gruntach porolnych.

Wody podziemne

Dla zachowania jakości wód podziemnych istotne znaczenie ma właściwa eksploatacja ich zasobów i sposób użytkowania powierzchni ziemi. Na terenie opracowania nie występują zakłady przemysłowe oraz nie prowadzi się intensywnych upraw rolnych i dużych ferm chowu i hodowli zwierząt, w tym zwłaszcza tuczu trzody chlewnej, stąd stopień zagrożenia wód podziemnych jest bardzo niski. Jakość wód jest średnia (IIb) – woda wymaga prostego uzdatniania ze względu na podwyższone zawartości żelaza i manganu. Stężenia siarczanów i chlorków są generalnie bardzo niskie, maksymalne stężenia są kilkukrotnie mniejsze od dopuszczalnych wartości wód przeznaczonych do spożycia. Stężenia amoniaku są o połowę, a azotu azotanowego 4-krotnie niższe niż stężenia dopuszczalne dla wód podziemnych niechlorowanych, przeznaczonych do spożycia. Analizując wyniki badań w zakresie mikroelementów, nie stwierdzono przekroczeń dopuszczalnych wartości ani lokalnych anomalnych stężeń.

Zagrożeniem dla wód podziemnych jest nieprawidłowa gospodarka ściekowa oraz brak uregulowanej gospodarki odpadowej na terenie opracowania.

Wody powierzchniowe

Badania jakości wody jeziora Ciemino, nad którym znajduje się teren opracowania, przeprowadzone przez Inspektorat Ochrony Środowiska w 1981 r., wykazały, że wody zbiornika odpowiadały I klasie czystości. Kolejne pomiary z roku 1998 r. potwierdziły pogorszenie stanu jeziora. Pod względem fizykochemicznym i bakteriologicznym wody zbiornika odpowiadały już II klasie czystości. Pogorszeniu uległo natlenienie wód jeziora: poniżej 3. metra głębokości odnotowano znaczące obniżenie zawartości tlenu, a od 8. metra zupełny jego brak. W poprzednich badaniach (1981 r.) stwierdzono obecność tlenu do dna. W 1996 r. po raz ostatni znaleziono wrażliwy gatunek jezior lobeliowych. W 2000 prof. Kraska zaliczył jezioro Ciemino do zeutrofizowanych. Wykonane w 2001 r. pomiary przewodnictwa wody wskazywały, że jezioro nie jest odpowiednim siedliskiem dla miękkowodnej z natury roślinności lobeliowej (przewodnictwo było wysokie). W sezonie letnim w 2011 r. ponownie przeprowadzono badania jeziora Ciemino pod kątem występowania i rozmieszczenia roślinności wodnej i szuwarowej oraz podstawowych cech fizykochemicznych wody. Parametry przejrzystości wody były znacznie gorsze niż obserwowane w 2001 r. Przejrzystość wody w większości miejsc sięgała 2-3 m i była

wyraźnie obniżona w wyniku rozwoju glonów planktonowych. Nie stwierdzono roślin lobeliowych, natomiast objawy intensywnego rozwoju roślinności typowej dla jezior eutroficznych.

Typologicznie jezioro Ciemino zostało uznane za jezioro o niskiej zawartości wapnia, stratyfikowane (typ 1a). W obowiązującym planie gospodarowania wodami dorzecza Odry zostało uznane za naturalną część wód, a jego stan został oceniony jako „dobry”; osiągnięcie celów środowiskowych jako „niezagrożone”. Oznacza to, że celem środowiskowym w sensie Prawa Wodnego jest dla tego jeziora uzyskanie, do 2015 r., dobrego stanu ekologicznego i chemicznego jeziora (co może być jeszcze zaostrowane przez cel Natura 2000).

Najistotniejszym zagrożeniem dla jeziora Ciemino jest jego dalsza eutrofizacja, rozumiana jako wzrost żyzności wody, powodowana głównie związkami fosforu i azotu, dopływającymi z terenu zlewni. Na terenie opracowania jedno z największych zagrożeń wód, zarówno podziemnych jak i powierzchniowych, powoduje brak kanalizacji. Nowo powstałe zabudowania są większości pozbawione urządzeń ściekowych, chociażby w postaci zbiorników bezodpływowych. W większości przypadków odprowadzanie nieczystości odbywa się bezpośrednio do gruntu. Zagrożenie dla wód rodzi również nieuregulowana gospodarka odpadowa. Kolejnym niebezpieczeństwem dla wód powierzchniowych może stać się intensywne użytkowanie rekreacyjne bezpośredniej zlewni jeziora. Presja rekreacyjna nad jeziorem może powodować niszczenie roślinności litoralu i użyźniać wody.

Na terenie opracowania nie wykonywano badań pozostałych wód powierzchniowych. Znajdujące się tu stawy, mają małą powierzchnię (kilkanaście m²) i są bardzo płytkie. W związku z tym, oraz ze względu na fakt, że są zasilane głównie spływami powierzchniowymi wód opadowych mają one charakter eutroficzny.

Flora i fauna

Stan szaty na obszarze opracowania można określić jako dobry. Najcenniejsze zbiorowiska roślinne w skali lokalnej to: jezioro Ciemino - jezioro eutroficzne (siedlisko o kodzie 3150) ze zbiorowiskami *Nympheion*, *Potamion*, będące siedliskiem chronionym w obszarach Natura 2000, roślinność szuwarowa przy brzegu jeziora oraz lasy nadbrzeżne, o charakterze łągów olsowych *Fraxino-Alnetum* (obecnie zdegradowany silnie przesuszony), wraz ze zbiorowiskiem welonowym, w którym kielisznikowi zaroślowemu towarzyszy chmiel *Humulus lupulus* oraz kaniańka pospolita *Cuscuta europaea*, stanowiące siedlisko przyrodnicze, będące przedmiotem ochrony sieci obszarów Natura 2000, o kodzie 6430.

Cenne na tym terenie są: bór sosnowy graniczący od południa z obszarem opracowania, wkraczający na omawiany teren oraz starodrzew na północy obszaru opracowania. Tereny porolne nie przedstawiają szczególnych wartości przyrodniczych czy biocenotycznych – to głównie zbiorowiska roślinności segetalnej i ruderalnej, z rozwijającą się sukcesją wtórna. Brak na omawianym obszarze chronionych gatunków roślin.

Najbardziej zagrożonym zbiorowiskiem roślinnym jest przybrzeżny łąg olsowy, który odznacza się dużą wrażliwością na antropopresję (wydeptywanie, zaśmiecanie, synantropizację). Potencjalnym zagrożeniem dla tego zbiorowiska jest również inwazja niecierpka gruczołowatego *Impatiens glandulifera*.

Fauna terenu jest bogata w bezkręgowce, ptaki, ssaki typowe dla Pojezierzy Zachodniopomorskich. Występują tu 4 gatunki zwierząt chronionych: żaba jeziorkowa, żaba trawna, żaba wodna i biegacz gajowy (chrząszcz). Zwierzęta te należą do pospolitych i nie są zagrożone. Jedynie żaba wodna wymaga ochrony czynnej.

Powietrze atmosferyczne

Zgodnie z publikacją „Informacja o stanie środowiska w powiecie szczecińskim w 2011 r.” (WIOŚ Szczecin, 2012 r.) teren powiatu dla większości mierzonych parametrów

ważnych dla ochrony zdrowia (SO_2 , NO_2 , $\text{PM}_{2,5}$, C_6H_6 , CO , As , Cd , Ni , Pb ,) oraz ochrony roślin (SO_2 , NO_x), został zaliczony do strefy A, co oznacza, że zanieczyszczenia te nie przekraczały poziomów dopuszczalnych określonych w Rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 6 czerwca 2002 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów niektórych substancji w powietrzu, alarmowych poziomów niektórych substancji w powietrzu oraz marginesów tolerancji dla dopuszczalnych poziomów niektórych substancji (Dz. U. 2002 nr 87 poz. 796). W roku 2011 stwierdzono przekroczenie poziomu dopuszczalnego pyłu zawieszonego PM_{10} i benzo(a)pirenu (strefa C), między innymi na stanowiskach pomiarowych w Szczecinku. Oznacza to obowiązek opracowania programu ochrony powietrza dla pyłu PM_{10} i benzo(a)pirenu dla całej strefy zachodniopomorskiej, do której należy teren gminy Borne Sulinowo. Należy jednak zaznaczyć, że wartości podawane przez WIOŚ pochodzą ze stacji w Szczecinku i nie można ich bezpośrednio odnosić do gminy Borne Sulinowo, o znacznie niższym poziomie antropopresji. Badania wskaźników SO_2 i NO_2 wykonane punktowo w Bornem Sulinowie i Szczecinku wykazały, że ich stężenie jest o połowę niższe niż w stolicy powiatu. Ponadto z powodu południowo-zachodniego kierunku wiatru dominującego w tej części kraju, stwierdza się, że zanieczyszczenia pyłowo-gazowe pochodzące ze Szczecinka nie mają większego wpływu na stan powietrza gminy Borne Sulinowo, w tym terenie objętego opracowaniem.

Stan czystości powietrza na obszarze opracowania jest bardzo dobry. Wynika on z rekreacyjnego sposobu wykorzystania tego terenu, braku zakładów produkcyjnych oraz gospodarstw rolnych prowadzących intensywną uprawę bądź hodowlę. Teren opracowania nie należy również do obszarów o dużym natężeniu ruchu kołowego, stąd emisja komunikacyjna (tlenki azotu, tlenki węgla, węglowodory, pył) na tym terenie ma podrzędne znaczenie. Emisja z energetycznego spalania paliw w sektorze komunalnym jest praktycznie zerowa. Większość zabudowań to budynki typowo letniskowe, niewyposażone w systemy grzewcze.

Klimat akustyczny

Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Szczecinie nie wykonywał w ostatnim czasie badania hałasu komunikacyjnego w okolicy obszaru opracowania (*Publikacje* - www.wios.szczecin.pl/bip/chapter_16003.asp).

Na obszarze gminy Borne Sulinowo zagrożenie hałasem komunikacyjnym może występować głównie na terenie miejscowości leżących wzdłuż drogi krajowej nr 20. Przez teren objęty opracowaniem nie przebiegają ciągi komunikacyjne, natomiast sporadyczną uciążliwość może powodować linia kolejowa znajdująca się ok. 170 m od najdalej na północ wysuniętej działki. Zagadnienie hałasu przemysłowego w chwili bieżącej nie istnieje.

Na terenie Powiatu Szczecineckiego, który przed reformą administracyjną kraju należał do województwa koszalińskiego, w 1976 roku Wojewódzka Rada Narodowa w Koszalinie wydała Zarządzenie Porządkowe w sprawie ograniczenia nadmiernego hałasu w rejonach o szczególnych walorach wypoczynkowych i rekreacyjnych w celu ograniczenia nadmiernego hałasu w tych rejonach. Zakazy dotyczą terenów jezior i odcinków rzek oraz obrzeży tych jezior i rzek o szerokości 200 m, a także ośrodków wczasowych, kolonijnych, campingów, pól namiotowych. Zarządzenie określa zakaz używania silników spalinowych, ruchu pojazdów mechanicznych, używania na terenie otwartym urządzeń muzycznych itp. oraz głośnego śpiewu i krzyku na określonych w załącznikach terenach. Całkowitym zakazem na obszarze miasta i gminy objęte zostało m. in. jezioro Ciemino.

Na skuteczne egzekwowanie wymogów ochrony środowiska przed hałasem pozwalają procedury środowiskowe, w tym obowiązek przeprowadzenia dla nowo powstających inwestycji „postępowania w sprawie oceny oddziaływania na środowisko dla przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko”. Dotyczą one również obiektów

modernizowanych, przebudowywanych i rozbudowywanych, a także tych, w których następuje zmiana działalności.

Odpady

„Plan Gospodarki Odpadami dla Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2012-2017 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2018-2023” prognozuje, że wskaźnik ilości wytwarzanych odpadów komunalnych w 2013 r. na 1 mieszkańca wsi wyniesie 248 kg/rok. Wartość tego wskaźnika będzie wzrastać o 1,2% w skali roku.

Zagrożeniem dla środowiska na terenie obszaru opracowania są odpady wytwarzane przez mieszkańców. Ich uciążliwość przejawia się przede wszystkim zanieczyszczeniem wody i gleby, skażeniem powietrza, niszczeniem zbiorowisk roślinnych i walorów krajobrazowych, wyłączeniem z użytkowania terenów rolnych i leśnych, zajmowanych pod składowanie odpadów.

Magazynowanie odpadów powinno odbywać się w specjalnych pojemnikach, dostosowanych do charakteru poszczególnych rodzajów odpadów. Odpady następnie powinny być wywożone przez wyspecjalizowaną firmę na komunalne składowiska odpadów komunalnych.

Ocena warunków ekologicznych

W zagospodarowaniu i użytkowaniu terenu, zależnych od warunków środowiskowych, można brać pod uwagę stan obecny tych warunków oraz tendencje zmian, kształtując w taki sposób zakres i intensywność użytkowania, aby sterować procesami w przestrzeni dla osiągnięcia oczekiwanego stanu środowiska. Chcąc rozpoznać i ocenić ogólny stan warunków ekologicznych na terenie opracowania, dokonano waloryzacji form użytkowania terenu, w oparciu o zestawienie form użytkowania (na podstawie ewidencji gruntów). Posługując się metodą bonitacyjną określono syntetyczny wskaźnik warunków ekologicznych przestrzeni, oparty o procentowy udział w powierzchni omawianego obszaru o funkcjach środowiskotwórczych oraz obszarów dewaloryzujących przestrzeń i stanowiących zagrożenie dla środowiska.

W wyniku tej analizy stwierdzono, że obszar objęty opracowaniem posiada bardzo wysokie walory ekologiczne przestrzeni.

3.2. Określenie potencjalnych zmian istniejącego stanu środowiska w przypadku braku realizacji projektowanego mpzp

Środowisko jest układem dynamicznym. Charakter i intensywność zmian zależne są od intensywności i czasu oddziaływania inicjalnych czynników naturalnych i antropogenicznych. Zmiany mają charakter ilościowy lub jakościowy. Zmianom podlega ukształtowanie powierzchni ziemi i pokrywa glebowa, wody powierzchniowe i podziemne, powietrze atmosferyczne, akustyka przestrzeni, biocenozy. Charakter i intensywność zmian jest pochodną czynników naturalnych i antropogenicznych. Szczególnie istotny jest poziom rozwoju społeczno-gospodarczego oraz stan infrastruktury technicznej i komunalnej.

W warunkach aktualnego zagospodarowania i użytkowania terenu opracowania można spodziewać się dalszego zainwestowania tego terenu poprzez rozwój zabudowy lotniskowej. Brak planu miejscowego będzie powodował urbanizację obszaru w sposób nieskoordynowany i zagrażający (poprzez jednostkowe, a nie kompleksowe rozwiązania) ładowi przestrzennemu, w tym walorom przyrodniczym i krajobrazowym. Wobec braku dostatecznie silnych podstaw prawnych do eliminacji zagospodarowania niekorzystnego przewiduje się dalsze pojawianie się obiektów dysharmonijnych, niewyposażonych w podstawową infrastrukturę techniczną, z której najważniejsze znacznie ma kanalizacja sanitarna.

Sytuacja taka stworzy zagrożenie dla jakości poszczególnych komponentów środowiska naturalnego poprzez:

- pogorszenie się jakości wód powierzchniowych, ze względu na brak komunalnych systemów kanalizacji oraz uregulowanej gospodarki odpadowej,
- ryzyka niszczenia zbiorowisk roślinnych położonych w bliskim sąsiedztwie linii brzegowej jeziora Ciemino, poprzez brak wyznaczonej linii zabudowy od brzegu jeziora,
- wprowadzanie gatunków niezgodnych z tutejszym siedliskiem,
- zachwianie proporcji między terenami zielonymi a powierzchnią zabudowaną,
- przekształcanie powierzchni terenu polegające głównie na modyfikacji skarp jeziornych, co może prowadzić do zmiany warunków spływu wód opadowych (zwiększenie objętości i szybkości spływu wód) oraz erozji,
- obniżeniu walorów krajobrazowo-widokowych.

Istotne znaczenie dla przyszłych przemian będą miały jednak czynniki naturalne: duże walory przyrodnicze oraz krajobrazowe tego obszaru, a także bezpośrednie sąsiedztwo jeziora Ciemino oraz czynnik społeczno-gospodarczy. Trendy rozwojowe nie kolidują z uwarunkowaniami wynikającymi z konieczności zachowania i ochrony walorów krajobrazowych i wartości przyrodniczych obszaru. Ważnym jest, by w ślad za inwestycjami kubaturowymi prowadzona była stosowna rozbudowa i budowa sieci oraz urządzeń infrastruktury technicznej. W ten sposób rozwój przestrzenno-funkcjonalny obszaru nie spowoduje pogorszenia się stanu jakości poszczególnych elementów miejscowego środowiska, w tym przede wszystkim: wód i gleby. Ważnym jest również właściwe dostosowanie gabarytów i architektury projektowanej zabudowy do istniejącego krajobrazu, a także sposób realizacji tej zabudowy. W tej kwestii należy dążyć do harmonijnego wkomponowania projektowanej zabudowy w istniejące ukształtowanie terenu, skutecznie przeciwdziałając degradacji powierzchni terenu i niszczeniu istniejących, naturalnych form morfologicznych. Dalszy rozwój budownictwa na warunkach określonych powyżej zapewni prawidłowy rozwój funkcjonalny obszaru. Ważnym w tym względzie będzie właściwe rozmieszczenie w przestrzeni powyższych dyspozycji funkcjonalnych, by zachować ład przestrzenny i priorytet ochronny dla ustanowionych i proponowanych do ustanowienia form i obszarów cennych przyrodniczo.

4. Analiza istniejących problemów ochrony środowiska istotnych z punktu widzenia realizacji projektowanych zmian miejscowego planu, w szczególności dotyczących obszarów podlegających ochronie na podstawie ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody

Z punktu widzenia realizacji projektowanych zmian miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego problemy ochrony środowiska mogą wynikać głównie z faktu:

- występowania na opisywanym terenie chronionych gatunków zwierząt (żaba jeziorkowa, żaba trawna, żaba wodna i biegacz gajowy);
- występowania na opisywanym terenie siedliska przyrodniczego, wymagającego ochrony w sieci Natura 2000 – zbiorowiska welonowego, w którym kielisznikowi zaroślowemu *Calystegia sepium* towarzyszył chmiel *Humulus lupulus* oraz kaniańka pospolita *Cuscuta europaea*, stanowiące siedlisko przyrodnicze ziołorośla nadrzeczne (*Convolvuletalia sepium*), będące przedmiotem ochrony sieci obszarów Natura 2000, o kodzie 6430;

- położenia w bezpośrednim sąsiedztwie jeziora Ciemino, będącego dawniej jeziorem lobeliowym, które obecnie stanowi jezioro eutroficzne ze zbiorowiskami *Nympheion*, *Potamion* (siedlisko o kodzie 3150-1), jest miejscem lęgowym ptaków, a także bytuje tu kolonia 30 osobników perkoza dwuczubego oraz mewy śmieszki – 300 sztuk;
- położenia w obrębie Obszaru Chronionego Krajobrazu “Pojezierze Drawskie” (OChK).

Teoretycznie istnieje ryzyko, iż w procesie inwestycyjnym z tytułu realizacji zapisów projektu mpzp w środowisko mogą pojawić się problemy ochrony środowiska. Występujące na tym obszarze zasoby środowiska naturalnego są jednak prawnie chronione i nadzorowane przez organy ochrony środowiska na różnym szczeblu.

Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 12 października 2011 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (Dz. U. Nr 237, poz. 1419) występujące na opisywanym terenie gatunki zwierząt powinno się chronić na zasadach określonych w ustawie o ochronie przyrody. Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 13 kwietnia 2010 r. w sprawie siedlisk przyrodniczych oraz gatunków będących przedmiotem zainteresowania Wspólnoty, a także kryteriów wyboru obszarów kwalifikujących się do uznania lub wyznaczenia jako obszary Natura 2000 (Dz. U. 2010 nr 77 poz. 510, ze zm.) oraz Dyrektywą Siedliskową 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory, będącej elementem prawa Unii Europejskiej wraz z załącznikami objęte ochroną są także tutejsze siedliska przyrodnicze: jezioro eutroficzne – Ciemino, ze zbiorowiskami *Nympheion*, *Potamion* (siedlisko o kodzie 3150-1) oraz zbiorowiska okrajkowe *Convolvuletalia sepium* - ziołorośla, zbiorowisko welonowe, o kodzie 6430.

Miejscowy plan poprzez zapisy nakazujące zachować w stanie naturalnym pasy roślinności przybrzeżnej, zadrzewienia nadwodne chronione siedliska przyrodnicze oraz wszystkie stanowiska roślin i zwierząt chronionych powinien wraz z przytoczonymi powyżej aktami prawnymi przyczynić się skutecznie do ich ochrony.

Utrudnienia realizacji niektórych inwestycji, w obrębie obszaru objętego mpzp, mogą wynikać z powodu tego, że teren mpzp znajduje się w Obszarze Chronionego Krajobrazu “Pojezierze Drawskie” (OChK), na terenie którego zgodnie z ustawą o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 r. (Dz. U. Nr 92, poz. 880 z późn. zm.), a także na podstawie Uchwały Nr XXXII/375/09 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 15 września 2009 r. w sprawie obszarów chronionego krajobrazu (Dz. Urz. Zach. Nr 166, poz. 1804, z późn. zm.) obowiązują przepisy szczegółowe, w tym także szereg zakazów:

- 1) zabijania dziko występujących zwierząt, niszczenia ich nor, legowisk, innych schronień i miejsc rozrodu oraz tarlisk, złożonej ikry, z wyjątkiem amatorskiego połowu ryb oraz wykonywania czynności związanych z racjonalną gospodarką rolną, leśną, rybacką i łowiecką;
- 2) realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko;
- 3) likwidowania i niszczenia zadrzewień śródpolnych, przydrożnych i nadwodnych, jeżeli nie wynikają one z potrzeby ochrony przeciwpowodziowej i zapewnienia bezpieczeństwa ruchu drogowego lub wodnego lub budowy, odbudowy, utrzymania, remontów lub naprawy urządzeń wodnych;
- 4) wydobywania do celów gospodarczych skał, w tym torfu, oraz skamieniałości, w tym kopalnych szczątków roślin i zwierząt, a także minerałów i bursztynu;

- 5) wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu, z wyjątkiem prac związanych z zabezpieczeniem przeciwsztormowym, przeciwpowodziowym lub przeciwoślusiskowym lub utrzymaniem, budową, odbudową, naprawą lub remontem urządzeń wodnych;
- 6) dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli służą innym celom niż ochrona przyrody lub zrównoważone wykorzystanie użytków rolnych i leśnych oraz racjonalna gospodarka wodna lub rybacka;
- 7) likwidowania naturalnych zbiorników wodnych, starorzeczy i obszarów wodno-błotnych;
- 8) lokalizowania obiektów budowlanych w pasie szerokości 100 m od linii brzegów rzek, jezior i innych zbiorników wodnych, z wyjątkiem urządzeń wodnych oraz obiektów służących prowadzeniu racjonalnej gospodarki rolnej, leśnej lub rybackiej, (nie dotyczy to terenów, dla których plan zagospodarowania przestrzennego lub studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego przewiduje możliwość lokalizowania obiektów budowlanych).

Zakaz, o którym mowa w pkt 2, nie dotyczy realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, dla których przeprowadzona ocena oddziaływania na środowisko wykazała brak znacząco negatywnego wpływu na ochronę przyrody obszaru chronionego krajobrazu.

Ze względu na to iż walory przyrodnicze obszaru opracowania składają się na jeden z najcenniejszych pod względem przyrodniczym i krajobrazowym fragmentów Pojezierza Drawskiego, mpzp przestrzega bezwzględnie przytoczonych powyżej zakazów, które skutecznie powinny przyczynić się do ochrony istniejących tu zasobów przyrodniczych i ich bioróżnorodności.

W projekcie mpzp nakazuje się aby realizacja wszelkich inwestycji w ramach Obszaru Chronionego Krajobrazu „Pojezierze Drawskie” oraz Obszaru Natura 2000 „Bagno i Jezioro Ciemino” PLH320036 uwzględniała zasady zagospodarowania i użytkowania terenu oraz zakazy określone w przepisach odrębnych oraz powinna być poprzedzona przeprowadzeniem procedury oceny oddziaływania na środowisko i obszar Natura 2000.

Jeśli z punktu widzenia realizacji projektowanego mpzp, zostaną spełnione obowiązujące na tym terenie, oraz dotyczące wszelkich zasobów środowiska i walorów krajobrazowych, przepisy cytowanych powyżej aktów prawnych, oraz zapisy projektu mpzp w zakresie ochrony środowiska, przyrody i krajobrazu kulturowego, problemy ochrony środowiska na opisywanym terenie nie powinny mieć miejsca.

5. Określenie celów ochrony środowiska ustanowione na szczeblu międzynarodowym, wspólnotowym i krajowym, istotne z punktu widzenia projektowanych założeń miejscowego planu, oraz sposoby, w jakich te cele i inne problemy środowiska zostały uwzględnione podczas opracowywania dokumentu (miejscowego planu)

Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego stanowi strategiczny instrument realizacji gospodarki przestrzennej gminy, jak również jest jednym z podstawowych narzędzi realizacji polityki ekologicznej. Odzwierciedla wolę mieszkańców oraz określa zasady i wytyczne, na jakich winna rozwijać się gmina w zakresie przestrzennym, strategicznym, ekonomiczno – społecznym przy poszanowaniu zasobów naturalnych i środowiska.

W tekście planu zawarto wytyczne określone przez prawo krajowe w szczególności z zakresu kształtowania przestrzeni i prawa budowlanego oraz zasad ochrony środowiska i przyrody. Przyjmuje się, że w polityce gminy dotyczącej kształtowania przestrzeni, z poszanowaniem środowiska naturalnego, trzeba się kierować zasadą zrównoważonego rozwoju. Zasada ta, która wynika z podstawowego aktu prawnego w państwie, mianowicie konstytucji (art. 5 Konstytucji RP), przyświecała także autorom projektowanej zmiany mpzp.

W dalszej kolejności konsekwentnie jest ona przetransponowana do aktów prawnych niższego rzędu takich jak ustawa o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz ustawa o ochronie przyrody, prawo ochrony środowiska i ustawa o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa, w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko. Powyższe akty prawa krajowego uwzględniają także wytyczne, cele i zasady określone w aktach międzynarodowych w tym prawie Wspólnoty Europejskiej. W szczególności dotyczy to objęcia ochroną prawną siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory w ramach sieci obszarów NATURA 2000. Istotną zasadą realizowaną na mocy prawa krajowego zgodnie z wytycznymi UE jest wprowadzanie takich procedur i rozwiązań prawnych, aby z jednej strony zachować przyrodę w stanie nienaruszonym, a z drugiej umożliwić rozwój przy poszanowaniu interesu i opinii społeczności lokalnych.

Podstawowym celem ochrony środowiska, ustanowionym na szczeblu międzynarodowym, wspólnotowym i krajowym, które zostały uwzględnione podczas opracowywania dokumentu (miejscowy plan) jest ochrona zasobów środowiska (wód, powietrza, powierzchni ziemi, zwierząt i roślin). Na szczeblu krajowym jest ona realizowana na podstawie ustawy Prawo ochrony środowiska (art. 81) oraz przepisów szczegółowych:

- ochrona wód – Prawo wodne;
- ochrona obszarów i obiektów o wartościach przyrodniczych i krajobrazu, zwierząt i roślin zagrożonych wyginięciem oraz drzew, krzewów i zieleni – ustawa o ochronie przyrody;
- ochrona lasów – ustawa o lasach;
- ochrona gruntów rolnych i leśnych – ustawa o ochronie gruntów rolnych i leśnych.

Aby ochrona zasobów środowiska mogłaby prawidłowo realizowana w projekcie mpzp określono sposoby działań służące nie przekraczaniu standardów jakości środowiska lub ich przywracaniu.

Aktem prawnym międzynarodowym określającym powyższe cele są Ramowa Konwencja Narodów Zjednoczonych w Sprawie Zmian Klimatu oraz Protokół NZ z Kioto wzywające państwa notariuszy o prowadzenia działań na rzecz ochrony klimatu i ograniczenia emisji substancji szkodliwych do atmosfery w szczególności dwutlenku węgla. Lokalizowanie obiektów wytwarzających energię z odnawialnych źródeł energii, jakim są np. instalacje wykorzystujące energię słoneczną, pompy ciepła czy nowoczesne energooszczędne technologie stosowane w budownictwie stanowią właśnie działania realizacyjne powyższych aktów prawnych.

Prawo krajowe w wyniku przystąpienia Polski do Unii Europejskiej zobligowało się do stosowania zasad i celów w realizacji zrównoważonego rozwoju i ochrony środowiska określonych przez Unię. W odniesieniu do zasady zrównoważonego rozwoju, która została zawarta w Traktacie Akcesyjnym Wspólnoty Europejskiej oraz kilku dyrektywach odnoszących się do problematyki dokumentu, dla którego sporządza się niniejszą prognozę. W szczególności wyżej wymienione zasady zostały zawarte w następujących dyrektywach:

- Rezolucja Parlamentu Europejskiego z dnia 29 września 2005 r. w sprawie udziału odnawialnej energii w UE oraz propozycji konkretnych działań;
- Dyrektywa 2009/28/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 kwietnia 2009 r.

- w sprawie promowania stosowania energii ze źródeł odnawialnych;
- jak i dokumentach strategicznych UE takich jak: Biała Księga UE „Energia dla przyszłości – odnawialne źródła energii” z 1997 roku, Zielona Księga UE „Europejska strategia na rzecz zrównoważonej, konkurencyjnej i bezpiecznej energii” z 2006 roku.
- W odniesieniu do realizacji celów i zasad z zakresu ochrony środowiska zostały one określone w następujących dyrektywach:
 - Dyrektywa Rady Europejskiej 85/337/EWG w sprawie oceny skutków wywieranych/ wpływu wywieranego przez niektóre przedsięwzięcia publiczne i prywatne na środowisko naturalne, zmienionej Dyrektywą Rady 97/11/WE i dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2003/35/WE (zwanej dalej „dyrektywą 85/337”);
 - Dyrektywy 92/43/EWG w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory (zwanej dalej dyrektywą 92/43” lub „dyrektywa siedliskową”);
 - Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2001/42/WE w sprawie oceny wpływu niektórych planów i programów na środowisko (zwanej dalej „dyrektywą 2001/42/WE”).

Zasada zrównoważonego rozwoju wynika z podstawowego aktu prawnego w państwie mianowicie konstytucji (art. 5 Konstytucji RP), następnie jest przetransponowana do aktów prawnych niższego rzędu takich jak ustawa o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz ustawa o ochronie przyrody i ustawa o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa, w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko. Powyższe akty prawa krajowego uwzględniają wytyczne, cele i zasady określone w aktach międzynarodowych w tym prawie Wspólnoty Europejskiej. W szczególności dotyczy to objęcia ochroną prawną siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory w ramach sieci obszarów NATURA 2000. Istotną zasadą realizowaną na mocy prawa krajowego zgodnie z wytycznymi UE jest wprowadzanie takich procedur i rozwiązań prawnych, aby z jednej strony zachować przyrodę w stanie nienaruszonym, a z drugiej umożliwić rozwój przy poszanowaniu interesu i opinii społeczności lokalnych.

Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego stanowi dokument strategiczny i jest jednocześnie prawem miejscowym obrazujący potrzeby rozwoju ekonomicznego – społecznego lokalnej społeczności realizujący cele i zasady wynikające ze strategicznych potrzeb i wyzwań, przed jakimi ta społeczność staje. Realizując interes lokalny, jakim jest rozwój gminy należy uwzględniać tendencje i uwarunkowania regionalne, ponad regionalne i międzynarodowe zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju oraz poszanowania środowiska i naturalnej przyrody. Uwzględniając powyższe zasady w projekcie planu w pełni realizuje się powyższe cele istotne z punktu widzenia projektowanych zmian i dokumentu określającego te zmiany.

6. Analiza przewidywanych znaczących oddziaływań różnego rodzaju na środowisko, a w szczególności na różnorodność biologiczną, ludzi, zwierzęta, rośliny, wodę, powietrze, powierzchnię ziemi, krajobraz, klimat, zasoby naturalne, a także na cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 i integralność tego obszaru oraz zabytki i dobra materialne

Większość oddziaływań będzie wiązała się z procesem inwestycyjnym czyli budowlanym, prowadzonym w ramach poszczególnych obszarów, wyznaczonych w projekcie miejscowego planu. Niewątpliwie znaczną ingerencją w środowisko będą inwestycje, zlokalizowane najbliżej linii brzegowej jeziora oraz na skarpach przy wodzie.

Rodzaje potencjalnych oddziaływań projektowanych funkcji

W związku z charakterem inwestycji planowane funkcje mogą powodować następujące potencjalne uciążliwości i oddziaływania:

- degradację gleb i roślinności – w wyniku wprowadzenia zabudowy na terenach rolniczych, intensywność tych uciążliwości uzależniona będzie przede wszystkim od technologii w jakiej będzie wykonywana planowana zabudowa oraz od procentowego zajęcia terenu pod realizowanymi obiektami budowlanymi i budynkami w ramach poszczególnych terenów;
- zmniejszenie się liczby zwierząt głównie w obrębie terenów rolnych, przeznaczonych pod zainwestowanie, poprzez przeniesienie się na sąsiednie tereny;
- wzrost produkcji odpadów (oraz uciążliwości związane z ich wywozem) w wyniku wzrostu natężenia ruchu turystycznego oraz stałego pobytu ludzi w ramach kompleksu zabudowy mieszkaniowej oraz terenów rekreacyjnych;
- zanieczyszczenie klimatu akustycznego, powietrza i wód związane z: uprawianiem turystyki wodnej (w szczególności eksploatacji jednostek pływających w jeziora Ciemino); ruchem turystycznym i stałym pobylem ludzi w ramach kompleksu zabudowy mieszkaniowej oraz terenów rekreacyjnych;
- zmiany w krajobrazie poprzez: wprowadzenie nowej zabudowy w szczególności na terenach bezpośrednio przylegających do otwartego akwenu wodnego, niewielkich zmian ukształtowania terenu w wyniku prac budowlanych; przekształceniu terenów naturalnych w tereny zieleni urządzonej z obiektami zaplecza usług turystycznych w wyniku urbanizacji terenów rolnych.

Charakterystyka oddziaływań na poszczególnych etapach inwestycji

Etap realizacji inwestycji w ramach projektowanych funkcji poszczególnych terenów elementarnych

Biorąc pod uwagę charakter dokumentu czyli opracowanie miejscowego planu wytyczającego nowe tereny do zainwestowania należy zwrócić uwagę na fakt, że proces realizacji inwestycji zgodnie z projektowanym dokumentem będzie rozciągnięty w czasie. Realizacja planowanych funkcji może trwać nawet kilkanaście lat, przy czym wysoce prawdopodobny jest także wariant, że nie wszystkie nowo wyznaczone tereny pod planowane funkcje zostaną zainwestowane.

Na etapie realizacji oddziaływanie ograniczać się będzie głównie do negatywnego, lecz lokalnego wpływu na powierzchnię ziemi, szatę roślinną i faunę. Nastąpi wydzielenie części terenu pod miejscami budowy obiektów i budynków oraz infrastruktury technicznej towarzyszącej, takiej jak tereny utwardzone typu chodniki, place parkingowe, drogi itd. Będzie to oddziaływanie lokalne, czasowe, ograniczone do procesu realizacji tych budynków i obiektów budowlanych. Na tym etapie wystąpią lokalne uciążliwości związane z realizacją przedsięwzięcia w wyniku prac maszyn i sprzętu budowlanego. Wszelkie odpady powstałe na etapie budowy będą głównie wiązały się z masami ziemnymi, elementami i materiałami budowlanymi oraz odpadami po budowlanych innego rodzaju.

Etap funkcjonowania inwestycji w ramach projektowanych funkcji poszczególnych terenów elementarnych

Na tym etapie główne oddziaływania będą związane z funkcjonowaniem i przebywaniem ludzi w obrębie obszaru objętego projektem m.p.z.p. Przebywanie ludzi w ramach kompleksów zabudowy mieszkaniowej i lotniskowej oraz korzystaniem z infrastruktury rekreacyjnej będzie wiązało się ze wzrostem wytwarzanych tu odpadów komunalnych oraz ścieków bytowych, potencjalnym zanieczyszczeniem powietrza

atmosferycznego, wód i gleb.

Należy tu zauważyć, że chłonność jeziora Ciemino jest stosunkowo niewielka, ale nie jest ona w pełni wykorzystywana. Z powodu braku infrastruktury turystycznej, jezioro nie jest eksploatowane w sposób intensywny. W sytuacji dalszego ograniczania rozwoju tego typu infrastruktury, a jedynie realizacji niewielkich obiektów rekreacyjnych stan ten pozwoli zachować wysokie walory przyrodnicze jeziora. Kontrolowany wzrost ruchu turystycznego na tym terenie nie powinien zatem wpłynąć negatywnie na sam akwen oraz tutejszą przyrodę i jakość środowiska.

Głównymi znaczącymi oddziaływaniami na tym etapie będzie wzrost poboru wody z sieci wodociągowej, ładunku nieczystości oddawanych do sieci kanalizacji sanitarnej oraz ilości odpadów wytwarzanych przez turystów i użytkowników poszczególnych obiektów. Sezonowość występowania oddziaływań i ich stopień uciążliwości może stanowić element niekorzystny dla środowiska. Wynika to z uwarunkowań eksploatacyjnych sieci kanalizacji sanitarnej – sezonowe wzrosty ładunków odpadów komunalnych, ścieków bytowych oraz poboru wody. Oddziaływanie takie będzie występowało lokalnie, sezonowo i ograniczało się do wyznaczonego miejsca.

Etap likwidacji inwestycji w ramach projektowanych funkcji poszczególnych terenów elementarnych

Likwidacja poszczególnych inwestycji będzie procesem ograniczonym do miejsca i de facto na tym etapie planowania rozpatrywać ją można jedynie na poziomie nowo wprowadzanych funkcji terenu w projekcie mpzp. W ramach poszczególnych funkcji terenów może następować przebudowa lub likwidacja obiektów i budynków realizowanych na podstawie projektowanego dokumentu. Należy przyjąć, że proces likwidacji będzie naturalnym procesem wynikającym ze zmiany standardów i technologii w budownictwie wymuszonym przez zużycie się poszczególnych elementów budynków, obiektów czy infrastruktury. Wszelkie odpady wytwarzane na tym etapie będą zagospodarowywane zgodnie z obowiązującymi szczegółowymi przepisami prawa, przy wykorzystaniu technologii ówczesnie dostępnych.

W przypadku rozwoju i zamian strukturalnych jakichkolwiek obszarów należy rozpatrywać przede wszystkim ich uwarunkowania lokalizacyjne. Biorąc pod uwagę wysoką atrakcyjność przyrodniczą terenu objętego mpzp, co jest poparte objęciem tego obszaru programem ochrony Natura 2000, po procesie realizacji inwestycji w ramach projektowanego dokumentu, nie należy spodziewać się znacznych zmian strukturalnych, urbanistycznych i demograficznych. W tym przypadku etap likwidacji inwestycji, w powszechnie rozumianym ujęciu, może tu w ogóle nie nastąpić.

Jest to proces już zdiagnozowany na terenie państw europejskich np. Hiszpania czy Francja, gdzie zostały wprowadzone obszary Natura 2000. W Hiszpanii w wyniku przeprowadzenia spisów ludności dokonano analizy migracji, z której wynikały wnioski statystyczne wskazujące znaczny procent wzrostu populacji ludności w miejscowościach i terenach objętych programem NATURA 2000. Głównym czynnikiem tego zjawisko była motywacja ludzi do przenoszenia się na tereny „czyste”, czyli „ucieczka” z aglomeracji miejskich znacznie zanieczyszczonych i osiedlanie się na terenach atrakcyjnych przyrodniczo. W samej gminie Borne Sulinowo tego typu zjawisko (przenoszenie się ludzi z dużych aglomeracji miejskich) można zaobserwować od paru lat. Obecnie dotyczy to głównie osób w tzw. wieku emerytalnym lub osób o zasobach finansowych, umożliwiających utrzymanie „drugiego domu”. Zainwestowane tereny zabudowy mieszkaniowej np. jednorodzinnej czy rezydencjonalnej przez wieloletnia takimi pozostaną.

Szeroki wachlarz usług turystycznych na wysokim poziomie i bogata oferta rekreacyjno-wypoczynkowa także powinna przyczynić się do stałego zainteresowania

turystów tym obszarem. Wiązać się to będzie ze stałym popytem, w różnych okresach w roku (sezon letni i zimowy) na oferowane tu usługi turystyczno- rekreacyjno-wypoczynkowe.

Ewentualna zmiana funkcji wprowadzonych projektowanym dokumentem na tym terenie natomiast wymagać będzie zmiany obowiązującego tu mpzp.

Opis możliwych oddziaływań różnego rodzaju na środowisko

Oddziaływanie na różnorodność biologiczną, rośliny i zwierzęta - walory przyrodnicze terenu objętego mpzp, położonego w obrębie OChK „Pojezierze Drawskie”

Realizacja projektowanych funkcji terenu ogólnie nie powinna wpłynąć negatywnie na różnorodność biologiczną obszaru znajdującego się w miejscowości Grabno. Projekt planu zachowuje większość obszarów najbardziej bioróżnorodnych i najcenniejszych przyrodniczo, stanowiących biotopy dla fauny (wskazane w „Opracowaniu ekofizjograficznym” do mpzp), które nadal będą na tym terenie pełniły funkcje przyrodnicze. Zaliczają się do nich:

- strefa brzegowa jeziora Ciemino - jeden z najcenniejszych biotopów obszaru opracowania. Składają się na nią: lustro wody wraz z roślinnością szuwarową, strefa bezpośrednio przywodna z lasem o charakterze łągu olszowo-jesionowego i zbiorowiska welonowe o kodzie 6430, które zaliczane jest do siedlisk przyrodniczych, wymagających ochrony w sieci Natura 2000. Plan zachowuje pas zadrzewień i lasów wzdłuż brzegów jeziora, które są ważne zarówno dla ich znaczenia ekologicznego (korytarz migracyjny) jak i siedliskowego (biotopy, strefa alimentacji nutrientów, czynnik mikroklimatyczny). Na rysunku planu w miejscu istniejącej drogi, w strefie przywodnej została wyznaczona droga wewnętrzna – 02KDW oraz droga wewnętrzna ciąg piesz – 03KDWp, zgodnie ze stanem ewidencyjnym istniejącym na tym terenie. W rzeczywistości jednak pomiędzy zachodnią krawędzią wyznaczonej drogi 02KDW, a linią brzegową istnieje zadrzewiony pas łądu – ewidencyjnie teren wód jeziora Ciemino (zał. 1), które nie są objęte projektem mpzp. W zapisach projektu mpzp do zachowania wskazano obszar zadrzewień i zakrzewień oraz roślinności nadwodnej pomiędzy zachodnią krawędzią drogi 02KDW, a linią brzegową.
- Kępy lasu - są to istotne szczególnie dla funkcji ekologicznych obszary stanowiące biotopy - zróżnicowane gatunkowo i wiekowo płaty lasu – biotop typowo leśnych gatunków ptaków, a także owadów w tym chronionego biegacza gajowego. Projekt mpzp w § 4 pkt 8 i 10 uchwały chroni te obszary wyłączając je z zabudowy.
- Obszary podmokłe nieleśne – oczko wodne i lokalne zabagnienie (teren 7MNL) - to częściowo sztuczne wtórnie zabagnione a częściowo naturalne obszary zalane wodą. Są to istotne dla lokalnych populacji płazów biotopy, rozwoju faz juvenilnych i zimowiskowe dla wielu gatunków płazów. Projekt mpzp w § 4 pkt 5, 8 i 9 uchwały przez nakaz zachowania w stanie naturalnym i zakaz realizacji robót melioracyjnych oraz innych robót ziemnych mogących zmienić stosunki wodne oraz dopuszczenie realizacji obiektów hydrotechnicznych zapewniających zrównoważoną retencję wód (zabezpieczającą przed osuszeniem obszarów wodno-błotnych) chroni stanowiska występowania tutejszych płazów.

W obrębie terenu objętego mpzp istnieje 5 stanowisk gatunków chronionych gatunków płazów. Dzięki zachowaniu i ochronie przez oceniany dokument ww. najcenniejszych przyrodniczo terenów obszaru objętego mpzp zachowane zostaną najcenniejsze biotopy, które są miejscem bytowania, rozrodu, odpoczynku i żerowania zwierząt. Fakt ten powinien się przyczynić do zachowania na tym terenie większości

faunistycznych zasobów naturalnych (głównie bezkręgowców, płazów, części ptaków i ssaków).

Zakłada się, że część ptaków i ssaków w wyniku realizacji zapisów projektu mpzp oraz planowanego przeznaczenia terenu, terenu może utracić miejsca żerowania. W wyniku realizacji projektu planu zostanie usunięta szata roślinna poprzez zajęcie terenu. Zostaną usunięte wyłącznie płaty roślinności segetalnej, lokalnie ruderalne. Nie przedstawiają one wartości przyrodniczych czy znaczących cech biocenotycznych. Na terenie nowo planowanego przeznaczenia ani w jego bezpośrednim otoczeniu, w tym na terenach planowanych dróg dojazdowych, nie występują zbiorowiska roślinne o walorach przyrodniczych godnych zachowania czy też siedliska podlegające ochronie. Nie stwierdzono obecności chronionych prawnie gatunków roślin, obecności gatunków rzadkich i zagrożonych wyginięciem, lub też umieszczonych w Polskiej Czerwonej Księdze Roślin.

Wszelkie obiekty i budowle będą trwałe w długim okresie czasu. Podobnie jak przy zajęciu terenu oddziaływanie będzie negatywne, bezpośrednie, długoterminowe, ale odwracalne. W obrębie zainwestowanych obszarów może dojść przede wszystkim do utraty biotopów lęgowych kilku gatunków ptaków, a także utraty miejsc aktywnego przebywania dużych ssaków: jeleni, saren i dzików (gatunki pospolite w skali Pomorza i kraju).

Biorąc jednak pod uwagę zapisy projektu planu, w tym, że:

- 1) zakazuje się wycinki wartościowego drzewostanu za wyjątkiem: wycinki wymaganej względami sanitarnymi i pielęgnacyjnymi oraz związanej z realizacją i przebudową dróg jak również związanej z realizacją nowej zabudowy kubaturowej - wyłącznie pod projektowanymi budynkami, oraz
- 2) pasy roślinności przybrzeżnej, zadrzewienia nadwodne, chronione siedliska przyrodnicze oraz wszystkie stanowiska roślin i zwierząt chronionych nakazuje się zachować w stanie naturalnym lub uzyskać zgodnie z przepisami odrębnymi zgodę na ich przeniesienie lub usunięcie

potencjalnie zagrożone zubożenia przyrodniczego terenu znacznie maleje.

Stwierdza się, że wszelkie najcenniejsze biotopy plan chroni i zachowuje, w związku z czym najważniejsze i najcenniejsza fauna i flora tego obszaru zostanie zachowana. Poprzez natomiast przeznaczenie pod nowe funkcje terenów głównie w obrębie agrocenoz i nakaz zachowania chronionych siedlisk przyrodniczych oraz wszystkich stanowisk roślin i zwierząt chronionych, projekt mpzp przyczynia się do ochrony najcenniejszych elementów przyrody tego obszaru.

Tak jak pisano powyżej (w pkt 4. niniejszej Prognozy...) plan stosuje się do wszelkich przepisów obowiązujących na terenie OChK. Wszelkie zakazy i nakazy obowiązujące na terenie mpzp zostały uwzględnione w procesie planowania. Dzięki temu w wyniku realizacji projektu planu nie powinno dojść do naruszenia żadnego z walorów przyrodniczych tego obszaru.

Oddziaływanie na krajobraz, w tym na warunki przyrodniczo-krajobrazowe panujące nad jeziorem oraz na przedmiot i cel ochrony OChK „Pojezierze Drawskie

Teren objęty mpzp w całości położony jest w Obszarze Chronionego Krajobrazu „Pojezierze Drawskie”. OChK posiada wybitny walor ponadregionalny. Głównym z jego walorów są jeziora, doliny rzek, oczka wodne, zbiorniki dystroficzne i oligotroficzne, jak

i siedliska łąkowe i olsowe. Na terenie OChK znajduje się ok. 45 gatunków chronionych, oraz 55 gatunków regionalnie zagrożonych wymarciem. Tak więc oprócz ochrony walorów przyrodniczych (do których odniesiono się w punkcie powyższym) głównym celem i przedmiotem ochrony tego obszaru jest ochrona walorów krajobrazowych Pojezierza Drawskiego.

Tak jak wspomniano już w punkcie 4 niniejszego opracowania, ze względu na to iż walory przyrodnicze obszaru opracowania składają się na jeden z bardzo cennych pod względem krajobrazowym fragmentów Pojezierza Drawskiego, mpzp przestrzega bezwzględnie przytoczonych w tym punkcie zakazów określonych w przepisach odrębnych, które skutecznie powinny przyczynić się także do ochrony istniejących tu walorów krajobrazowych. Niemniej jednak stwierdza się, że realizacja projektu planu wpłynie na krajobraz tej części gminy Borne Sulinowo. Oddziaływanie na krajobraz będzie się wiązało z urbanizacją terenu czyli wprowadzeniem zabudowy na tereny rolne lub niewielkie kompleksy leśne. Można tu określić kilka punktów oraz osi widokowych, którymi przede wszystkim są: z kierunku zachodniego - tafla wody i zachodni brzeg jeziora oraz z kierunku wschodniego - droga gminna. Z powodu ukształtowania terenu widok z południa oraz północy nie będzie naruszony. Ponadto w tej części obszaru występują naturalne przysłony w postaci wzniesień oraz kompleksów leśnych.

W ramach projektu planu umożliwiona będzie realizacja przystani jachtowych z kąpieliskami, które to obiekty na pewno, w szczególności przystań mogą wpłynąć na krajobraz widziany z tafli wody lub drugiego brzegu jeziora. Zapisy planu dopuszczają realizację kubaturowych budynków, w części południowej jako wysoko standardowych obiektów turystycznych. W zależności od formy, kształtu i elementów konstrukcyjnych tego typu obiektów będą one widoczne lub wkomponowane w teren i zieleni. Należy przyjąć, że zrealizowane obiekty będą miały taką formę, która pozwoli nie kolidować z krajobrazem. Oczywiście forma i wygląd oraz sam fakt czy tego typu obiekty będą kolidowały z krajobrazem czy też nie, jest jedynie subiektywnym odczuciem każdego obserwatora. Ponieważ postrzeganie krajobrazu oraz jego elementów jest uzależnione od indywidualnych odczuć i wrażeń danej osoby.

Pozostałe obiekty typu zabudowa rekreacji indywidualnej poprzez ograniczenie wysokości do 2 kondygnacji (nie wyżej niż 7,5 m) oraz pozostawienie pasa zielonego (nadwodny pas zieleni wysokiej, lasu) będą skutecznie przysłaniały powstałe budynki i obiekty, a co za tym idzie zminimalizują oddziaływanie nowo projektowanej zabudowy na krajobraz. Wyjątek mogą stanowić obiekty związane z turystyką wodną typu pomosty czy budynki służące do obsługi turystyki zlokalizowane nad wodą. Ich kształt oraz forma powinny być charakterystyczne dla zabudowy regionalnej lub tak się wkomponowywać w krajobraz, aby nie stanowić znacznych dominant.

Kolejnymi osiami widokowymi od strony wschodniej jest droga gminna, z której będą widoczne zabudowania realizowane na podstawie zapisów planu. Od strony południowo-wschodniej, zgodnie z założeniami projektu planu przewiduje się pozostawienie terenu zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej. Zabudowa kubaturowa występująca w tej części będzie stosunkowo nieliczna (pow. 0,97 ha), osłonięta terenami zielonymi lub zielenią realizowaną w ramach obszarów zurbanizowanych (powierzchnia biologicznie czynna - nie mniej niż 60% powierzchni działki).

Oceniając wpływ na krajobraz należy wziąć pod uwagę obecny stan oraz historyczne uwarunkowania. Istotnym jest fakt, że teren planu był już przed laty częściowo zurbanizowany i zagospodarowany przez człowieka. W ramach wsi występowała zabudowa zagrodowa – siedliska rolne. Obecnie pozostało tu jedno gospodarstwo z zespołem budynków mieszkalnym i gospodarczym.

Ochrona krajobrazu w projekcie mpzp polega przede wszystkim na ograniczeniu

wysokości zabudowy do wysokości drzew, w przypadku budynków mieszkalnych do 2 kondygnacji. W pasie brzegowym jeziora nakazuje się zachowanie dotychczasowych nasadzeń zieleni wysokiej oraz wszystkich lasów jako naturalnej przysłony krajobrazowej od strony tafli wody.

Oddziaływanie na krajobraz poszczególnych budynków i obiektów będzie uzależnione od ich formy, kształtu oraz elementów. Faktyczne oddziaływanie na krajobraz będzie ściśle wynikało z odczuć konkretnego obserwatora. Projekt planu określa warunki realizacji nowej zabudowy w taki sposób, aby chronić krajobraz, ponadto sama kompozycja urbanistyczna została tak zaprojektowana aby jak najmniej ingerować w krajobraz i środowisko. Zachowanie głównych elementów wpływających na atrakcyjność tego terenu jest głównym celem projektu planu i zamierzeń inwestycyjnych.

Mając na uwadze powyższe, oraz fakt, że projekt miejscowego planu bierze pod uwagę zasady ochrony krajobrazu ustanowione dla tego obszaru, wynikające z usytuowania w Obszarze Chronionego Krajobrazu „Pojezierze Drawskie” należy stwierdzić, że oddziaływanie na krajobraz będzie nieznaczące.

Oddziaływanie na cele i przedmiot ochrony obszarów Natura 2000 i ich integralność

Teren objęty planem znajduje się w obrębie obszaru Natura 2000 „**Bagno i Jezioro Ciemino**” PLH 320036, stanowiącego specjalny obszar ochrony siedlisk (ryc. 5), powołanego na podstawie Dyrektywy Rady 79/409/EWG. Cele i przedmiot ochrony obszaru opisano w pkt 8.

Na terenie obszaru objętego mpzp stwierdzono występowanie dwóch siedlisk naturalnych wskazanych w załącznikach Dyrektywy Siedliskowej 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r., będących przedmiotem i celem ochrony specjalnego obszaru ochrony „**Bagno i Jezioro Ciemino**” PLH 320036. Siedliskami tymi są: ziołorośla nadrzeczne (*Convolvuletalia sepium*) (kod 6430) i jezioro eutroficzne (kod 3150). Przy projektowanej drodze 02 KDW w zadrzewieniach przywodnych stwierdzono występowanie, na niedużych powierzchniach występowanie zbiorowisk welonowych (*Convolvuletalia sepium*). Natomiast samo jezioro Ciemino (9WS) stanowi jezioro eutroficzne, które już przed datą referencyjną 1 maja 2004 r. przekształciło się z jeziora lobeliowego (siedlisko 3110) w siedlisko 3150. Projekt planu chroni i zachowuje wymienione siedliska przyrodnicze poprzez utrzymanie ich dotychczasowego przeznaczenia i użytkowania – jako wody, a także w zapisach uchwały nakazuje je zachować w stanie naturalnym zgodnie z przepisami odrębnymi. Zapisy projektu planu zachowują wszystkie pasy zadrzewień i lasów wzdłuż brzegów jeziora, które są ważne zarówno dla ich znaczenia ekologicznego (korytarz migracyjny) jak i siedliskowego (biotopy, strefa alimentacji nutrientów, czynnik mikroklimatyczny). W związku z powyższym w wyniku realizacji projektu planu nie powinno nastąpić negatywne oddziaływanie na nie. Wszelkie miejsca plażowania, kąpielisk oraz lokalizacja przystani i pomostów uwzględniała występowanie opisanych siedlisk przyrodniczych i została zaplanowana poza miejscem ich występowania. Dlatego urbanizacja tego terenu, a także presja i ruch turystyczny nie powinien wpłynąć na nie negatywnie.

Przedmiotem i celem ochrony specjalnego obszaru ochrony „**Bagno i Jezioro Ciemino**” PLH 320036 są także gatunki, których dotyczy Artykuł 4 Dyrektywy Rady 79/409/EWG i gatunki wymienione w Załączniku II Dyrektywy Rady 92/43/EWG. Na terenie obszaru mpzp nie stwierdzono występowania żadnego z nich.

W rejonie mpzp nie występują także zagęszczenia gatunków kluczowych, istotne z punktu widzenia ochrony nawet ich lokalnych metapopulacji. W oparciu o zebrane dane dla gatunków kluczowych oraz pozostałych gatunków ważnych (ujętych w SFD obszarów Natura 2000 położonych w pobliżu obszaru mpzp), należy wskazać na brak naruszenia dotychczasowego stanu ochrony tych gatunków ptaków przez planowane przeznaczenie

terenów.

W odległości 2,9 km na południe od obszaru objętego projektem mpzp znajduje się najbliższy sąsiadujący obszar Natura 2000 – „Jezioro Śmiadowo” PLH 320042 – specjalny obszar ochrony siedlisk. Nie stwierdzono żadnych powiązań funkcjonalnych tego obszaru z terenem objętym planem. W związku więc na charakter inwestycji, oraz odległość dzielącą te dwa obszary należy wykluczyć potencjalne oddziaływania, które mogłyby zaistnieć w wyniku realizacji zapisów projektu planu.

Ze względu na położenie obszaru mpzp poza głównymi szlakami przemieszczania się zwierząt oraz poza wyznaczonymi korytarzami ekologicznymi należy stwierdzić, że planowane przeznaczenie terenów nie będzie negatywnie wpływało na główne szlaki migracyjne oraz miejsca ich żerowania w okresie sezonowych wędrówek. Tym samym teren ten po zainwestowaniu nie będzie stanowił bariery ekologicznej i wpływał negatywnie na integralność Obszarów Natura 2000. W oparciu o uzyskane w trakcie obserwacji rozpoznanie, również wpływ inwestycji na gatunki ptaków, nie będzie negatywny, co wynika z intensywności ich przelotu, wysokości przelotu oraz lokalizacji obszarów żerowiskowych na trasie przelotu.

W związku z powyższym i z uwagi na rozsądny model planowania (poza miejscami występowania – siedliskami gatunków nowo projektowanych funkcji), a także zapisy nakazujące ich ochronę oraz zachowanie w stanie naturalnym siedlisk przyrodniczych, stwierdza się brak możliwości wystąpienia negatywnego oddziaływania na przedmiot ochrony Obszarów Natura 2000, w tym na ich integralność.

Oddziaływanie na ludzi

Oddziaływania na człowieka (w tym mieszkańców miejscowości Grabno) będą następowały głównie na etapie inwestycyjnym, realizowanym na podstawie planowanego dokumentu. Prace budowlane wykonywane na tym etapie skutkowały będą głównie uciążliwościami w zakresie emisji hałasu i zanieczyszczeń powietrza. Będzie to oddziaływanie bezpośrednie, krótkoterminowe i chwilowe. Tak jak już wspomniano powyżej będzie to jednak proces rozłożony w czasie i zachodzić będzie etapowo. Należy założyć, że przy realizacji poszczególnych inwestycji zostanie użyty i zastosowany sprawny i nowoczesny sprzęt oraz zastosowane zostaną przepisy szczegółowe. Dzięki czemu nie powinny zostać przekroczone normy zanieczyszczeń powietrza czy hałasu.

Na etapie funkcjonowania i przebywania ludzi w ramach poszczególnych terenów również nie powinny występować znaczące oddziaływania niekorzystne dla człowieka. Należy podkreślić, że sam charakter inwestycji właśnie polega na stworzeniu jak najbardziej przyjaznego otoczenia dla człowieka. Projekt planu wprowadzając funkcję rekreacyjną i mieszkaniową wykluczył powstanie na terenach tych funkcji przemysłowej. Nakazał zachowanie wszystkich powierzchni zieleni naturalnej.

W ramach wydzielonych obszarów funkcjonalnych wszelkie parametry zabudowy zostały tak opracowane, aby pozostało jak najwięcej powierzchni biologicznie czynnej. Na terenie całego obszaru objętego mpzp starano się zaprojektować jak największą ilość terenów zielonych, które z istniejącymi obszarami zadrzewionymi i zakrzewionymi oraz lasami będą stanowiły tu większą część obszaru. Należy podkreślić, że wyznaczono nie mniej niż 40-60 % powierzchni biologicznie czynnej dla poszczególnych powierzchni działek.

Źródłem hałasu w ramach poszczególnych terenów może być samo funkcjonowanie człowieka. Jego natężenie będzie wiązać się z charakterem działalności człowieka w obrębie poszczególnych terenów. Do pogorszenia się klimatu akustycznego potencjalnie przyczynić się mogą funkcjonujące tu: obiekty turystyczne (np. pomosty i inne obiekty budowlane związane z przystaniami wodnymi i kąpieliskami o parametrach dostosowanych do zabudowy i zagospodarowania terenów, którym te obiekty służą). Hałas będzie pochodził

także z terenów zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej i ruchu drogowego. Zakłada się, że generowane do otoczenia uciążliwości akustyczne nie powinny jednak przekraczać normy, które dyktują przepisy szczegółowe.

W wyniku realizacji zapisów projektu planu, na skutek funkcjonowania poszczególnych obiektów, w ramach projektowanych funkcji terenu, nie powinno być zanieczyszczane powietrze atmosferyczne, wody ani też gleby. Przyjmuje się zastosowanie wszelkiego rodzaju systemów i technologii w budownictwie oraz funkcjonowaniu poszczególnych obiektów przyjaznych dla środowiska. Przede wszystkim zakłada się pełne uzbrojenie terenu w niezbędną infrastrukturę techniczną (co wykluczy zanieczyszczenie gleb i wód, mogące stwarzać zagrożenie dla zdrowia człowieka). Zastosowanie rozwiązań technicznych umożliwiających pozyskanie energii ze źródeł odnawialnych np. stosowanie kolektorów słonecznych, oświetlenia hybrydowego. Budowanie budynków na zasadzie zabudowy typu pasywnego, o jak najmniejszej emisji zanieczyszczeń powietrza do środowiska oraz o bardzo wysokich parametrach energooszczędności.

W wyniku likwidacji poszczególnych obiektów wszelkie oddziaływania będą podobne jak przy procesie początkowym – budowlanym (z tym, że o mniejszej intensywności, co wynika z procesów budowlanych, przebudowy lub remontów poszczególnych budynków). Intensywność oddziaływań będzie dokładnie wynikała ze zużycia materiałów budowlanych i co za tym idzie obiektów i budynków.

Plan nakazuje przy projektowaniu obiektów budowlanych zapewniać ochronę ludności zgodnie z wymaganiami obrony cywilnej określonymi przepisami odrębnymi. W wyniku zapisów projektowanego dokumentu nie powinno nastąpić więc negatywne oddziaływanie na człowieka ze strony prowadzonej działalności i bytowania człowieka w obrębie mpzp.

Po realizacji założeń projektu mpzp ludzie przebywający na terenie objętym planem powinni czerpać z tego względu wiele korzyści. Będą mogli cieszyć się z walorów przyrodniczych i czystego środowiska. Projekt planu poprzez kompozycję terenów i zachowanie najcenniejszych elementów tego terenu pozostawia je człowiekowi. Ponadto wprowadza się określone rozwiązania dotyczące sposobu budowy oraz zastosowania rozwiązań technicznych, najbardziej ekologicznych co jest właśnie pozytywnym oddziaływaniem na człowieka. Zapisy w projekcie planu są odzwierciedleniem zasady zrównoważonego rozwoju, czyli takiego jaki jest najkorzystniejszy dla człowieka i środowiska naturalnego. Taka koncepcja w literaturze poświęconej rozwojowi sztuki urbanistycznej jest określana jako „miasta-ogrody”. Obecnie jest to globalna tendencja to tworzenia terenów zurbanizowanych jak i samych budynków typu ekologicznego – samowystarczalnych lub „pasywnych”.

Oddziaływanie na wodę

Zakres opracowywanego dokumentu przede wszystkim dotyczy terenów lądowych, ale również samej strefy przybrzeżnej jeziora Ciemino. Należy tu zaznaczyć, że charakter inwestycji, ich zakres i funkcja jednoznacznie będą odnosić się do obszarów wody oraz będą bezpośrednio na nią oddziaływać. Przede wszystkim dotyczy to funkcjonowania marin – przystani jachtowych oraz kąpielisk i plaży publicznie dostępnej. Wszelkie tego typu oddziaływania wynikają z użytkowania obiektów i urządzeń turystycznych oraz rekreacyjno – sportowych.

Plan miejscowy wprowadza nakaz uzbrojenia terenu w niezbędną infrastrukturę techniczną, przede wszystkim w kanalizację sanitarną podłączoną do sieci zbiorczej gminnej. Jest to warunek konieczny dla dalszej realizacji poszczególnych inwestycji i terenów wyznaczonych pod zabudowę. Wyznaczając duży udział terenów zielonych w ramach funkcji zabudowy mieszkaniowej oraz nakazując stosowanie nawierzchni przepuszczalnych zachowuje się w jak największym stopniu obieg wody w środowisku. Działanie takie ma

zapobiec rozregulowaniu gospodarki wodnej na całym obszarze planu. Ma to istotne znaczenie zwłaszcza przy powstających nowych kompleksach zabudowy, w celu uniknięcia podtopień na terenach o dużym zróżnicowaniu hipsometrycznym.

Chroni się także istniejące oczka wodne oraz zieleń o charakterze naturalnym. Najlepiej obrazują to zapisy §4 uchwały do projektu planu.

W odniesieniu do zasobów wodnych prognozuje się oddziaływanie bezpośrednie, stałe, długookresowe. Głównie będzie ono wynikało z realizacji zabudowy na terenach wyznaczonych pod nowe zagospodarowanie.

Stwierdza się, że jeśli będą zastosowane wszystkie szczegółowe zapisy planu odnośnie gospodarki wodno-ściekowej do których należą:

- tereny położone w sąsiedztwie linii brzegowej jeziora należy zagospodarować w sposób wykluczający jego zanieczyszczenie;
- gospodarkę wodno-ściekową należy rozwiązać w sposób wykluczający zanieczyszczenie wód wglębnych i powierzchniowych;
- zachować zakrzewienia, zadrzewienia oraz obszary wodne i wodno-błotne;
- zakazuje się realizacji robót melioracyjnych oraz innych robót ziemnych mogących zmienić stosunki wodne, przy czym dopuszcza się realizację obiektów hydrotechnicznych zapewniających zrównoważoną retencję wód (zabezpieczającą przed osuszeniem obszarów wodno-błotnych);
- ustala się docelowo odprowadzenie ścieków do sieci kanalizacji sanitarnej, dopuszcza się tymczasowe gromadzenie ścieków sanitarnych w szczelnych zbiornikach bezodpływowych;
- ustala się w zakresie kanalizacji deszczowej rozsądzanie wód opadowych do gruntu w ramach działek lub terenów lub odprowadzenie powierzchniowe;
- odpady komunalne należy gromadzić w pojemnikach na terenie nieruchomości i odprowadzać zgodnie przepisami odrębnymi.

wyżej cytowanej uchwały stwierdza się, że realizacja projektu mpzp nie powinna negatywnie wpłynąć na jakość i stan wód powierzchniowych (w tym jeziora Ciemino) i podziemne terenu objętego mpzp.

Oddziaływanie na powietrze

Projektowany dokument zapisem prawnym reguluje oddziaływanie na powietrze w zakresie emisji gazów szkodliwych przy wytworzeniu ciepła, poprzez zalecenie stosowania paliw ekologicznych z dopuszczeniem – zaleceniem stosowania wszelkiego rodzaju rozwiązań pozyskujących energię ze źródeł odnawialnych. W odniesieniu do emisji spalin w szczególności w wyniku pracy samochodów, to należy spodziewać się ich wzrostu co będzie wiązało się z ruchem turystycznym. Należy przyjąć, że ruch samochodowy tego terenu wzrośnie. Jednakże zastosowanie rozwiązań przestrzennych i zapisów w uchwale oddziaływanie to będzie się ograniczało do wyznaczonych terenów ciągów komunikacyjnych – ograniczających ruch samochodów w ramach poszczególnych terenów elementarnych. Emisja zanieczyszczeń do atmosfery pochodząca z tego źródła nie powinna być jednak znacząca.

Oddziaływanie na powietrze głównie będzie się wiązało z ruchem samochodowym powstałym w wyniku sezonowego przebywania turystów w ramach poszczególnych obszarów funkcjonalnych. Przyjmuje się oddziaływanie na powietrze o minimalnym natężeniu bez przekroczenia norm.

Oddziaływanie na powierzchnię ziemi i glebę

Oddziaływanie na powierzchnię ziemi, w tym na glebę będzie się wiązało przede

wszystkim z pracami budowlanymi i procesem urbanizacji przestrzeni. Będą to głównie roboty budowlane, polegające na przygotowaniu gruntu do zabudowy, wytyczeniu i utwardzeniu dróg dojazdowych i budowie infrastruktury. Oddziaływania te będą miejscowe i ograniczone do terenu budowy. Nie przewiduje się zmiany ukształtowania terenu w wyniku stałego zajęcia terenu.

W wyniku realizacji projektu planu część gleb zostanie zajęta i zdegradowana (zał. 1). Pod zainwestowanie przeznaczono gleby niższych klas, o małej produktywności. Są to zazwyczaj gleby klasy V, IVb oraz IVa.

Zapisy planu chronią glebę poprzez: wskazanie terenów, w obrębie których możliwa będzie realizacja obiektów budowlanych, wyznaczając nieprzekraczalne linie zabudowy, oraz wyznaczenie powierzchni zabudowy nie większej niż 30 % powierzchni działki. Należy przy tym zaznaczyć, że w §4 uchwały zakazuje się wycinki wartościowego drzewostanu za wyjątkiem: wycinki wymaganej względami sanitarnymi i pielęgnacyjnymi oraz związanej z realizacją i przebudową dróg jak również związanej z realizacją nowej zabudowy kubaturowej - wyłącznie pod projektowanymi budynkami. Projekt planu jednocześnie wyznacza dla poszczególnych działek powierzchnie biologicznie czynną nie mniejszą niż 40% powierzchni działki.

Oddziaływanie na klimat

Oddziaływanie na klimat może się wiązać z emisją spalin i gazów cieplarnianych powstałych w wyniku stosowania tradycyjnych paliw do ogrzewania budynku. Wszelkie oddziaływania oraz ich poziom na etapie budowy poszczególnych obiektów będą ograniczone do miejsca i na tak niewielką skalę, że realne oddziaływanie nawet skumulowane nie jest możliwe do przewidzenia. Odnosząc się do oddziaływania na klimat w przypadku stosowania paliw kopalnych w celach grzewczych to projekt miejscowego planu nakazuje stosowanie paliw „czystych” oraz dopuszcza stosowanie paliw ekologicznych. Zapisy planu zalecają stosowanie rozwiązań technicznych wykorzystujących energie ze źródeł odnawialnych jako paliwa do zapewnienia ogrzewania w budynkach. Kierują się zasadą stosowania najlepszej techniki jak najbardziej przyjaznej dla środowiska. W związku z czym dopuszcza się realizowanie zabudowy jako budynków „pasywnych” o bardzo małym lub zerowym współczynniku strat ciepła.

Założeniem realizacyjnym dla kompleksów zabudowy lokalizowanych na podstawie projektu miejscowego planu była zasada zrównoważonego rozwoju oraz takiego komponowania zabudowy, aby jak najbardziej chronić środowisk i zachować naturalny potencjał terenu. Taka koncepcja w literaturze poświęconej rozwojowi sztuki urbanistycznej jest określana jako „miasta-ogrody”. Obecnie jest to globalna tendencja to tworzenia terenów zurbanizowanych jak i samych budynków typu ekologicznego – samowystarczalnych lub „pasywnych”.

Poprzez pozostawienie w obrębie mpzp większości istniejących terenów zielonych, a także utrzymanie obecnego rezerwuaru wód powierzchniowych, a może nawet polepszeniu retencji, projekt planu, nie tylko spowoduje, że obecny mikroklimat zostanie utrzymany, ale spowoduje, że może stać się on korzystniejszy z punktu widzenia przyszłych mieszkańców i użytkowników tego terenu.

Oddziaływanie na zabytki i dobra materialne

Na terenie mpzp i w zasięgu jego oddziaływania brak jest zabytków i stanowisk archeologicznych. Jedynym składnikiem krajobrazu kulturowego znajdującym się w pobliżu opisywanego terenu są: zaniedbany, nieczynny cmentarz ewangelicki w Grabnie, o powierzchni 0,066 ha z 2 połowy XIX w. oraz zarośnięty, opuszczony park wiejski.

Ze względu na charakter projektowanych funkcji stwierdza się brak możliwości

wystąpienia negatywnego oddziaływania na opisane elementy kulturowe wsi oraz wszelkie inne dobra materialne w wyniku realizacji projektu mpzp.

Potencjalne oddziaływanie skumulowane projektowanej funkcji z inwestycjami o podobny charakterze oraz innymi przedsięwzięciami mogącymi wchodzić w interakcje

Potencjalne oddziaływanie skumulowane należy rozpatrywać odrębnie dla każdej projektowanej inwestycji oraz w ujęciu ogólnym. W ramach niniejszego dokumentu jako opracowania strategicznego, rozpatrzono głównie oddziaływanie skumulowane w ujęciu ogólnym. Wzięto pod uwagę interakcji istniejących punktów i obiektów oddziałujących na akwen jeziora Ciemino wraz z potencjalnym oddziaływaniem inwestycji realizowanych na podstawie sporządzonego miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.

W odniesieniu ogólnym można przeanalizować możliwości nałożenia się oddziaływań związanych z natężeniem ruchu turystycznego (podstawowa i główna funkcja planu). Przede wszystkim dotyczyłoby to głównie wzrostu liczby użytkowników terenów rekreacyjnych w szczególności terenów takich jak plaże, kąpieliska czy sam akwen wodny. Wszelkie skutki funkcjonowania człowieka, a przede wszystkim wzrost wytwarzanego ładunku odpadów i nieczystości płynnych odprowadzanych przez sieć kanalizacji ściekowej. Analizując stan infrastruktury technicznej można stwierdzić że jest ona w stanie, po rozbudowaniu w pełni zaspokoić zapotrzebowanie użytkowników terenu. Wszystkie podstawowe media występują w miejscowości Grabno i mogą być rozbudowane w takim stopniu, aby zapewnić bezproblemową obsługę nowo urbanizowanych terenów. Na terenie gminy funkcjonuje system segregacji i wywozu stałych odpadów komunalnych, który będzie stosowany również w ramach obszaru objętego planem.

Odnosząc się do ujęcia strategicznego dla przedmiotowego terenu i planowanych funkcji w aspekcie efektu oddziaływania skumulowanego należy wziąć pod uwagę sposób wykorzystania akwenu jeziora Ciemino oraz stopnia zainwestowania i przekształcenia jego brzegów. Przede wszystkim dotyczy to występowania terenów zurbanizowanych, charakteru obiektów zlokalizowanych przy brzegu, wielkości ośrodków wiejskich zlokalizowanych bezpośrednio przy akwenu, mogących wpływać na nie.

Samo jezioro Ciemino posiada określony zapas granicznej chłonności ruchu turystycznego. Jest to stosunkowo mały akwen o ograniczonej pojemności i trudnym dostępie do lustra wody. Po stronie wschodniego brzegu jeziora występują duże kompleksy lasów, a po stronie zachodniego brzegu tereny bagien i lasów skutecznie utrudniających dostęp do tafla jeziora przez człowieka. Jedynymi łagodnym miejscem dostępu jest południowy brzeg jeziora, gdzie występują wsie Ciemino, Łączno i Grabno. Natomiast w północnej części jeziora jest fragment linii brzegowej, dla którego jest wykonywany przedmiotowy dokument. Wymienione miejscowości nie są miejscowościami turystycznymi z powodu braku takiej infrastruktury, a obszar objęty opracowaniem w części północnej jest stosunkowo niewielki o ograniczonej pojemności.

Biorąc powyższe pod uwagę chłonność turystyczna oraz użytkowników jest mocno ograniczona i można oszacować ją na poziomie maksymalnym na około 1000 – 1500 osób korzystających jednorazowo¹. Z czego jedynie 30 - 40% tej liczby to będzie maksymalna wielkość korzystania w sezonie letnim, gdzie następuje intensyfikacja pobytu ludzi na tego typu terenach. Taka liczba wynika z uwarunkowań lokalizacyjnych, ponieważ w ramach

¹ Pojemność turystyczna akwenu jeziora Ciemino szacowana jest na zasadzie przyjęcia maksymalnej liczby użytkowników sprzętu wodnego, terenów przyległych związanych z akwenem wodnym typu plaże, mariny czy przystanie wodne oraz występowanie ośrodków wypoczynkowych lub infrastruktury turystycznej. Czynnikiem wpływającym na wzrost pojemności akwenu są uwarunkowania naturalne i lokalizacyjne typu zatoki oraz cieki wodny przepływający przez akwen.

miejsowości nad jeziorem Ciemino nie ma infrastruktury turystycznej, żadnych ośrodków wypoczynkowych lub innych tego rodzaju obiektów. Ponadto w przypadku miejscowości Ciemino i Grabno (część południowa) z powodu swojego położenia – bliskość większego ośrodka miejskiego – miasta Szczecinek, lokalizowana jest zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna stała. Czyli występują enklawy zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej - kompleks budynków mieszkalnych jednorodzinnych we wschodniej części miejscowości Ciemino.

Podsumowując chłonność jeziora jest stosunkowo niewielka, ale nie jest ona w pełni wykorzystywana. Z powodu braku infrastruktury turystycznej, jezioro nie jest eksploatowane w sposób intensywny. W sytuacji dalszego ograniczania rozwoju tego typu infrastruktury, a jedynie realizacji niewielkich obiektów rekreacyjnych stan ten pozwoli zachować wysokie walory przyrodnicze jeziora.

Nie należy zatem spodziewać się wystąpienia efektu skumulowanego wynikającego z konsekwencji i oddziaływań powstałych w wyniku rozwoju usług turystyki oraz zabudowy mieszkaniowej. Głównie oddziaływania będą wynikać z funkcjonowania człowieka, czyli mieszkańców obecnych oraz nowo przybyłych, a sezonowo ze wzrostu liczby turystów, zarówno na istniejących obiektach turystycznych jak i nowo realizowanych na podstawie miejscowego planu lub potencjalnych realizowanych np. zgodnie ze studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy.

Podsumowanie oddziaływań

Powyżej określono grupy oddziaływań i wpływ na środowisko projektowanych funkcji w projekcie miejscowego planu. W odniesieniu do takiego dokumentu jak miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy dokonujących precyzyjnych zapisów, co do możliwości lokalizacji danej inwestycji przy uwzględnieniu wszelkich wymogów środowiskowych nie można jednak jednoznacznie określić poziomu oddziaływania na środowisko. Miejscowy plan nie określa dokładnie jaka zostanie zrealizowana forma, sposobu użytkowania i wszelkie uciążliwości środowiskowe z tym związane. Nie można na etapie planu podać dokładnych wielkości oddziaływań, poziomu czy spektrum rzeczywistego oddziaływania zrealizowanych inwestycji zgodnie z nowo projektowanym planem. Można jedynie określić grupy, rodzaje i sposoby oddziaływania na środowisko w wyniku realizacji inwestycji czyli de facto wykonania miejscowego planu. Wszelkie zapisy i rozwiązania związane z ograniczeniem negatywnego oddziaływania mogą funkcjonować jedynie na poziomie określonej ogólności jako wytyczne do działań inwestycyjnych realizowanych na podstawie przedmiotowego dokumentu. Odrębną kwestią pozostanie stopień realizacji miejscowego planu, czyli realizacja wszystkich inwestycji przy maksymalnych dozwolonych parametrach w miejscowym planie. Należałoby tu przyjąć, że bardzo rzadko wystąpi sytuacja że miejscowy plan dla dużych areałów terenu zostanie zrealizowany w 100%.

7. Przedstawienie rozwiązań mających na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko, mogących być rezultatem realizacji projektowanego dokumentu, w szczególności na cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru

W celu zapewnienia najpełniejszej ochrony zasobów środowiska przed ewentualnym negatywnym oddziaływaniem, mogącym powstać w związku z realizacją projektowanych funkcji, zastosowano szereg rozwiązań i środków zapobiegawczych.

Do rozwiązań mających na celu zapobieganie, ograniczanie negatywnych oddziaływań na środowisko, mogących być rezultatem realizacji projektowanego dokumentu nakazujących aktywną ochronę terenów cennych przyrodniczo należą

następujące zapisy mpzp:

- tereny położone w sąsiedztwie linii brzegowej jeziora należy zagospodarować w sposób wykluczający jego zanieczyszczenie;
- gospodarkę wodno-ściekową należy rozwiązać w sposób wykluczający zanieczyszczenie wód wglębnych i powierzchniowych;
- realizacja wszelkich inwestycji ze względu na położenie w obrębie Obszaru Chronionego Krajobrazu „Pojezierze Drawskie”, Obszaru Natura 2000 „Bagno i Jezioro Ciemino” PLH320036 musi uwzględniać zasady zagospodarowania i użytkowania terenu oraz zakazy określone w przepisach odrębnych, a w razie realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko powinna być poprzedzona przeprowadzeniem procedury oceny oddziaływania na środowisko, w tym na obszary Natura 2000;
- dopuszcza się realizację urządzeń obsługi sprzętu wodnego, pomostów oraz kąpielisk wyłącznie w miejscach wyznaczonych na rysunku planu;
- pasy roślinności przybrzeżnej, zadrzewienia nadwodne, chronione siedliska przyrodnicze oraz wszystkie stanowiska roślin i zwierząt chronionych nakazuje się zachować w stanie naturalnym lub uzyskać zgodnie z przepisami odrębnymi zgodę na ich przeniesienie lub usunięcie;
- zachować w stanie nienaruszonym wszystkie drzewostany na skarpach jez. Ciemino oraz w celu uniknięcia erozji dokonać nowych nasadzeń w obrębie terenu 1MNL;
- realizację zabudowy w obrębie terenu 1MNL powinno poprzedzić się zabiegami geotechnicznymi zapobiegającymi erozji skarp - w ramach tych prac nakazuje się wykorzystanie pokrycia przeciwerozyjnego o długiej żywotności (maty z roślinnością);
- zachować zakrzewienia, zadrzewienia oraz obszary wodne i wodno-błotne;
- zakazuje się realizacji robót melioracyjnych oraz innych robót ziemnych mogących zmienić stosunki wodne, przy czym dopuszcza się realizację obiektów hydrotechnicznych zapewniających zrównoważoną retencję wód (zabezpieczającą przed osuszeniem obszarów wodno-błotnych);
- zakazuje się wycinki wartościowego drzewostanu za wyjątkiem: wycinki wymaganej względami sanitarnymi i pielęgnacyjnymi oraz związanej z realizacją i przebudową dróg jak również związanej z realizacją nowej zabudowy kubaturowej - wyłącznie pod projektowanymi budynkami;
- ustala się docelowo odprowadzenie ścieków do sieci kanalizacji sanitarnej, dopuszcza się tymczasowe gromadzenie ścieków sanitarnych w szczelnych zbiornikach bezodpływowych;
- ustala się w zakresie kanalizacji deszczowej rozsącanie wód opadowych do gruntu w ramach działek lub terenów lub odprowadzenie powierzchniowe;
- odpady komunalne należy gromadzić w pojemnikach na terenie nieruchomości i odprowadzać zgodnie przepisami odrębnymi;
- w zakresie zaopatrzenia w ciepło dopuszcza się ogrzewanie budynków z indywidualnych kotłowni, z zaleceniem zastosowania paliwa: gazowego, oleju opałowego lub biomasy; a także dopuszcza się alternatywnie systemy wykorzystujące źródła energii tj.: pompy ciepłe, kolektory słoneczne, energię elektryczną, itp.

Pozostałe zapisy planu ukierunkowane są na realizację celu wynikającego ze zrównoważonego rozwoju i dotyczą szczegółowych zapisów realizacji nowej zabudowy. Przede wszystkim dotyczy to formy i gabarytów budynków, zachowania maksymalnej możliwej powierzchni biologicznie czynnej i nakazu uzbrojenia terenu w niezbędną infrastrukturę techniczną, co przyczynić się ma do ochrony zasobów środowiska.

W odniesieniu do nowo projektowanych funkcji w dokumencie mpzp, wyznaczenie nowych terenów umożliwiających zainwestowanie w usługi turystyki stwierdza się tylko

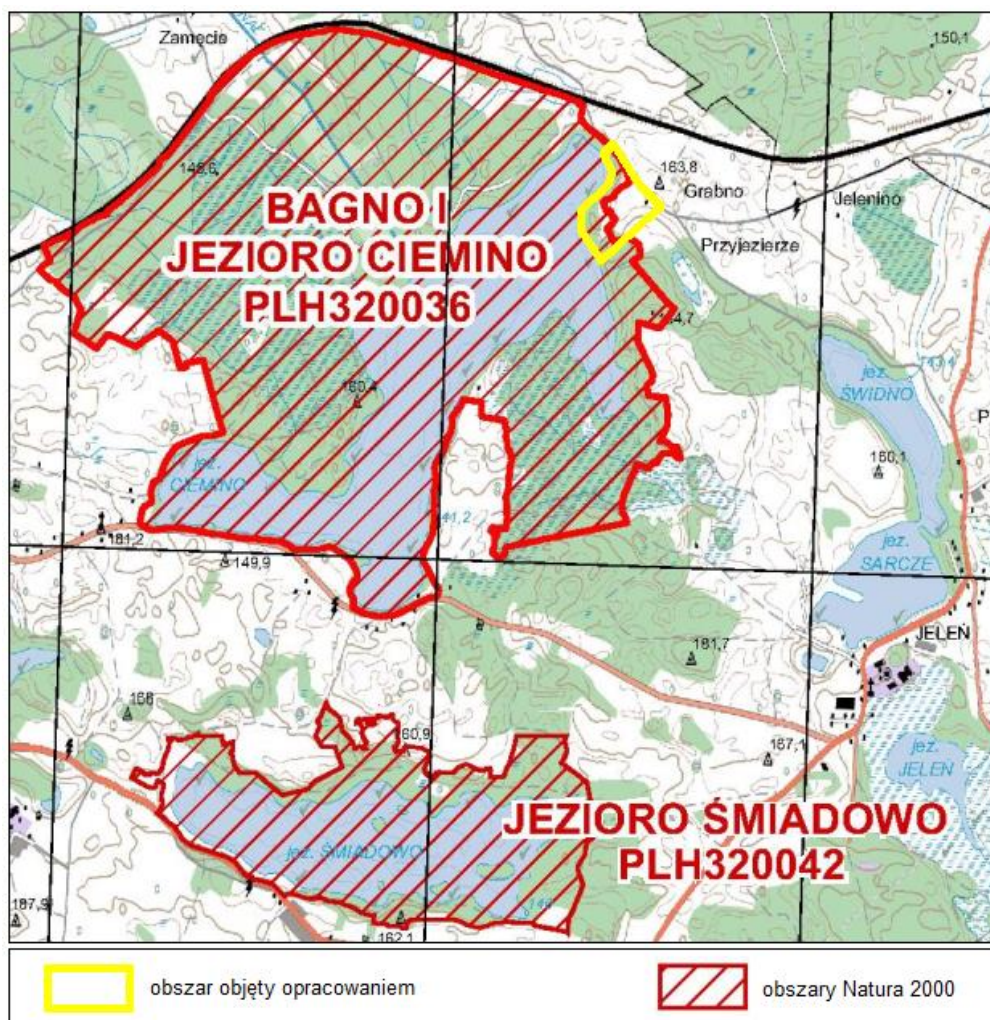
możliwość wystąpienia efektu skumulowanego, związanego ze wzrostem ruchu turystycznego. Wzrost ten skutkuje wystąpieniem określonych uciążliwości i oddziaływań będących wynikiem funkcjonowania człowieka.

Ponadto wystąpią lokalnie uciążliwości i negatywne oddziaływania wynikające z realizacji nowej zabudowy i planowanych sposobów zagospodarowania terenu. Będą one jedynie występować lokalnie i krótko okresowo co wynika z procesu budowlanego i stosowanych technologii przy realizacji nowej zabudowy.

Rozwiązania mające na celu zapobieganie, ograniczanie negatywnych oddziaływań na cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 „Bagno i Jezioro Ciemino” PLH 320036 oraz integralność tego obszaru, mogących być rezultatem realizacji projektowanego dokumentu, zostały doprecyzowane w pkt 8.

8. Cele i geograficzny zasięg projektu mpzp a cele i przedmiot ochrony obszarów Natura 2000 oraz integralność tych obszarów - przedstawienie rozwiązań alternatywnych do rozwiązań zawartych w projekcie mpzp

Teren objęty opracowaniem częściowo położony jest w obrębie obszaru Natura 2000 „Bagno i Jezioro Ciemino” PLH 320036 stanowiącego specjalny obszar ochrony siedlisk (ryc. 5).

Rycina 5. Położenie obszaru opracowania na tle najbliższych obszarów Natura 2000;
Źródło: <http://natura2000.gdos.gov.pl/>

Jest to obszar o powierzchni 787,35 ha, powołany w 2008 r. Decyzją Komisji z dnia 12 grudnia 2008 r., przyjmującej na mocy dyrektywy Rady 92/43/EWG (Dz. U. UE Nr L 43/63 z 13 lutego 2009 r.).

Informacje na temat celów i przedmiotu ochrony obszaru Natura 2000 zaczerpnięte zostały ze Standardowego Formularza Danych.

Obszar obejmuje dawne torfowisko wysokie porośnięte zwartym borem bagiennym i przylegające do niego jezioro. Torfowisko nie było nigdy eksploatowane na większą skalę, lecz odwodnione rowami i zalesione, dziś jest w całości porośnięte lasem. Tylko w centralnej części obiektu niewielkie fragmenty rozluźnionego boru bagiennego nawiązują do niegdyś bezleśnej kopuły torfowiska. Występują tu bardzo obfite populacje: widłaka jałowcowatego, borówki bagiennnej, czartawy drobnej. Torfowisko jest okolone lasem z udziałem starodrzewi bukowych, ale i z dużym udziałem sztucznych nasadzeń na gruntach porolnych. W 2001 roku rozpoczęto zabiegi czynnej ochrony torfowiska. Od południa i wschodu przylega do niego jezioro Ciemino, z którego wypływa rzeka Nizica. Dawniej było to jezioro lobeliowe ze stanowiskiem elizmy wodnej *Luronium natans*, lecz ten charakter utraciło przed końcem XX w. Obecnie jest to jezioro eutroficzne, z tendencjami do mezotrofii, ale degradujące się wskutek nadmiernej eutrofizacji w sąsiedztwie osad ludzkich. U jego południowego brzegu znajdują dwie wioski letniskowe: Ciemino i Łączno. Jezioro to zajmuje stosunkowo niedużą rynną subglacialną. Od wschodu do jeziora przylega jeszcze niewielki kompleks lasów, obejmujący buczyny i brzeziny bagienne.

Mimo degradacji i silnego zniekształcenia, obiekt jest cenny jako duży płat borów i brzezin bagiennych. Wartość podnosi kompleksowe występowanie: lasów bagiennych, kwaśnych buczyn i jeziora.

Głównym celem i przedmiotem ochrony tego obszaru jest ochrona siedlisk przyrodniczych z Zał. I Dyrektywy Rady 92/43/EWG, przedstawionych w poniższej tabeli.

Tabela 2.

Typy siedlisk wymienione w Załączniku I Dyrektywy Rady 92/43/EWG na obszarze „Bagno i Jezioro Ciemino”- przedmiot ochrony

Kod siedliska	Nazwa siedliska	% pokrycia
3150	Starorzecza i naturalne zbiorniki eutroficzne ze zbiorowiskami <i>Nympheion</i> , <i>Potamion</i>	30
6410	Zmiennowilgotne łąki trzęślicowe (<i>Molinion</i>)	0,1
6510	Niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie (<i>Arrhenatherion elatioris</i>)	0,4
7120	Torfowiska wysokie zdegradowane, lecz zdolne do naturalnej i stymulowanej regeneracji	0,02
7140	Torfowiska przejściowe i trzęsawiska (przeważnie z roślinnością z <i>Scheuchzeria-Caricetea</i>)	0,10
9110	Kwaśne buczyny (<i>Luzulo-Fagenion</i>)	11
91D0	Bory i lasy bagienne (<i>Vaccinio uliginosi-Betuletum pubescentis</i> , <i>Vaccinio uliginosi-Pinetum</i>)	18
91E0	Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (<i>Salicetum albofragilis</i> , <i>Populetum albae</i> , <i>Alnenion glutinosaeincanae</i> , olsy źródłiskowe)	4

Na terenie opisywanego obszaru Natura 2000 występuje też 5 gatunków z Załącznika II Dyrektywy Rady 92/43/EWG:

- ssaki: bóbr europejski (*Castor fiber*), wydra (*Lutra lutra*),
- płazy: traszka grzebieniasta (*Triturus cristatus*),
- bezkręgowce: zalotka większa (*Leucorrhinia pectoralis*),
- rośliny: elisma wodna (*Luronium natans*).

Stwierdzono tu dwa gatunki ptaków wymienione w Załączniku I Dyrektywy Rady 79/409/EWG: dzięcioł czarny (*Dryocopus martius*) i muchołówka mała (*Ficedula parva*). Ptakiem regularnie występującym migrującym niewymienionym w Załączniku I Dyrektywy Rady 79/409/EWG jest siniak (*Columba oenas*).

Zagrożenia obszaru: w lasach obserwuje się duży udział sztucznych nasadzeń na siedliskach porolnych. Wierzchnie warstwy torfu w całym obiekcie są zmurszałe. Proces torfotwórczy zatrzymany. Zagrożeniami są: dalsze przesuszenie, rozwój podrostów brzozowych i wzmożona transpiracja. Jezioro podlega eutrofizacji, widocznej zwłaszcza od strony miejscowości. Niebezpieczeństwem dla wartości przyrodniczych jest także zabudowa rekreacyjna brzegów jeziora. We wschodniej części obszaru rozwijają się ogniska agresywnego neofita – niecierpka gruczołowatego *Impatiens glandulifera*.

Jednym z głównych celów miejscowego planu w ramach projektowanych funkcji jest zrównoważony rozwój i ochrona środowiska. Celem i przedmiotem ochrony obszaru siedlisk Natura 2000 („Bagno i Jezioro Ciemino” PLH 320036) jest natomiast ochrona siedlisk naturalnych oraz dzikiej fauny i flory wskazanej w załącznikach Dyrektywy Siedliskowej 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r.

Projektowany dokument uwzględnia cele ochrony opisanego Obszaru Natura 2000. Chroni i nakazuje zachowanie przedmiotów ochrony Obszaru Natura 2000 „Bagno i Jezioro Ciemino” PLH 320036 . Dzieje się to dwutorowo poprzez:

- 1) nakaz ich ochrony w zapisach uchwały w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Borne Sulinowo:
 - „pasy roślinności przybrzeżnej, zadrzewienia nadwodne, chronione siedliska przyrodnicze oraz wszystkie stanowiska roślin i zwierząt chronionych nakazuje się zachować w stanie naturalnym lub uzyskać zgodnie z przepisami odrębnymi zgodę na ich przeniesienie lub usunięcie”;
 - „realizacja wszelkich inwestycji ze względu na położenie w obrębie Obszaru Chronionego Krajobrazu „Pojezierze Drawskie”, Obszaru Natura 2000 „Bagno i Jezioro Ciemino” PLH320036 musi uwzględniać zasady zagospodarowania i użytkowania terenu oraz zakazy określone w przepisach odrębnych, a w razie realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko powinna być poprzedzona przeprowadzeniem procedury oceny oddziaływania na środowisko, w tym na obszary Natura 2000”.
- 2) nakaz zastosowania wszystkich szczegółowych zapisów planu, odnośnie gospodarki wodno-ściekowej, do których należą:
 - „tereny położone w sąsiedztwie linii brzegowej jeziora należy zagospodarować w sposób wykluczający jego zanieczyszczenie”;
 - „gospodarkę wodno-ściekową należy rozwiązać w sposób wykluczający zanieczyszczenie wód głębinnych i powierzchniowych”;
 - „zachować zakrzewienia, zadrzewienia oraz obszary wodne i wodno-błotne”;

- „zakazuje się realizacji robót melioracyjnych oraz innych robót ziemnych mogących zmienić stosunki wodne, przy czym dopuszcza się realizację obiektów hydrotechnicznych zapewniających zrównoważoną retencję wód (zabezpieczającą przed osuszeniem obszarów wodno-błotnych)”;
- „ustala się docelowo odprowadzenie ścieków do sieci kanalizacji sanitarnej, dopuszcza się tymczasowe gromadzenie ścieków sanitarnych w szczelnych zbiornikach bezodpływowych”;
- „ustala się w zakresie kanalizacji deszczowej rozsądzanie wód opadowych do gruntu w ramach działek lub terenów lub odprowadzenie powierzchniowe”;
- „odpady komunalne należy gromadzić w pojemnikach na terenie nieruchomości i odprowadzać zgodnie przepisami odrębnymi”;

ma zapobiec możliwości zanieczyszczenia środowiska wodnego – jeziora Ciemino (9WS), które stanowi siedlisko przyrodnicze - naturalny zbiornik eutroficzny (3150).

Mając powyższe na uwadze, realizacja projektowanych funkcji terenów nie powinna wpłynąć negatywnie na przedmiot ochrony oraz integralności opisanych obszarów „naturowych”.

W odniesieniu do Obszaru NATURA 2000 jego celów ochrony rozwiązania alternatywne powinny wiązać się z rozstrzygnięciami wpływającymi na zachowanie środowiska naturalnego z poszanowaniem zrównoważonego rozwoju i interesu społeczno – gospodarczego. W przypadku przedmiotu planu miejscowego jakim jest obszar miejscowości Grabno projektowany dokument wprowadza nowe rozwiązania przestrzenne i funkcjonalne dla tego terenu. Rozwiązania alternatywne jakie można rozważać dla projektowanego planu dotyczą następujących zagadnień:

1. zapisów dotyczących kształtowania zabudowy;
2. wyłączenia nowo projektowanych terenów z zainwestowania;
3. zarzucenie realizacji dokumentu w wyniku przeprowadzenia procedury SOOŚ;
4. poszerzenia zakresu geograficznego planu w celu zapewnienia zrównoważonego rozwoju dla większego obszaru, w szczególności o tereny pomiędzy zakresem planu, a innymi miejscowościami położonymi nad brzegiem jeziora, a zarazem ochrona terenów brzegu jeziora Ciemino w innych jego częściach.

Ad. 1. Na etapie sporządzania projektu miejscowego planu uwzględnia się uwarunkowania środowiskowe w szczególności zapisy ochrony przyrody oraz potrzeby społeczno-gospodarcze w szczególności szeroko pojęty interes publiczny. W wyniku przeprowadzenia procedury sporządzenia projektu miejscowego planu poszczególne zapisy projektowanego dokumentu będą rozwiązaniami kompromisowymi uwzględniającymi uwarunkowania prawne i potrzeby społeczności lokalnej. W trakcie sporządzenia planu rozstrzyga się poszczególne parametry zabudowy obecnej jak i nowo projektowanej. Dla ochrony środowiska mają przede wszystkim znaczenie następujące parametry: powierzchnia zabudowy – zajęcia terenu, powierzchnia biologicznie czynna, wysokość zabudowy (znaczące dominanty w krajobrazie), intensywność zabudowy i wynikająca z niej chłonność terenu (istotny parametr w odniesieniu do obiektów i terenów turystycznych). Określenie poszczególnych parametrów winno być realizowane zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju co powinno zapewnić zaspokojenie potrzeb społeczności lokalnej, interesu publicznego i wymogów ochrony środowiska.

Ad. 2. Na etapie sporządzenia planu rozważa się przeznaczenie poszczególnych terenów i zanim nie zakończy się procedura planistyczna należy rozważyć skalę i zakres rozwoju dla obszaru objętego zmianą. Obszar miejscowości Grabno jest zlokalizowany nad brzegiem jeziora Ciemino, przez co występują bardzo dobre warunki terenowe i wysoka atrakcyjność terenu pod rozwój funkcji turystycznej w szczególności turystyki wodnej. Określenie zakresu i skali rozwoju dla tego terenu musi być poparta analizą potrzeb społecznych z jednej strony, a możliwościami przestrzennymi, chłonnością terenu i uwarunkowaniami środowiskowymi z drugiej. Zapewnienie odpowiedniej ilości lub określenie niezbędnego minimalnego terenu do rozwoju powinno zapewnić zrównoważony rozwój tego obszaru.

Ad. 3. Na etapie przedrealizacyjnym procedury strategicznej oceny oddziaływania na środowisko oraz procedury planistycznej wraz z konsultacjami społecznymi określa się zasadność i potrzebę sporządzenia miejscowego planu. Analizując potrzeby społeczne, a w szczególności gospodarcze oraz uwarunkowania środowiskowe sporządzenie miejscowego planu dla tego terenu właśnie służy ochronie środowiska. Tak jak zostało to przeanalizowane w pkt. 2 zaniechanie sporządzenia miejscowego planu może spowodować niekontrolowany proces inwestycyjny, który w efekcie będzie powodował problemy przestrzenne oraz środowiskowe. Skutki zaniechania sporządzenia miejscowego planu w przypadku tego terenu o wysokiej atrakcyjności turystycznej, a co za tym idzie inwestycyjnej mogą przekraczać skutki realizacyjne założeń planu.

Dokonując analizy potrzeb lokalnej społeczności oraz wykonując opracowania i dokumenty na etapie przed realizacyjnym projektowanego dokumentu stwierdzono potrzebę sporządzenia miejscowego planu, co jest realizowane.

Ad. 4. Przeprowadzając postępowanie z zakresu strategicznej oceny oddziaływania na środowisko należy określić wpływ jaki w wyniku realizacji miejscowego planu będzie na obszary chronione w szczególności na Obszary Natura 2000. Po dokonaniu takiej analizy należałoby określić zasadność podejmowania działań związanych z opracowaniem miejscowego planu według określonego zakresu czy podejmowania działań zmierzających do sporządzenia opracowania planistycznego dla terenów sąsiednich.

W odniesieniu do miejscowości Grabno projektowany dokument wprowadza nowe przeznaczenie, głównie pod usługi turystyki oraz zabudowę mieszkaniową zlokalizowaną przy wyznaczonym kompleksie turystyczno – rekreacyjnym. Znaczna część obszaru objętego miejscowym planem była już jednak zabudowana i zagospodarowana obiektami letniskowymi i rekreacyjnymi. Projekt miejscowego planu określając dokładnie parametry zabudowy, wyznaczając sposób i ramy zagospodarowania przestrzennego oraz wprowadzając normy i ograniczenia wynikające z przepisów stanowiących obszary sieci Natura 2000 wprowadza ład przestrzenny i chroni środowisko.

Biorąc pod uwagę uwarunkowania lokalizacyjne obszar objęty planem, który znajduje się u wschodniego brzegu jeziora Ciemino, należałoby przeprowadzić ocenę strategiczną rozwoju turystyki w skali całego akwenu. Splanowanie północno – wschodniego i południowego brzegu oraz realizacja inwestycji w ramach projektowanego miejscowego planu może spowodować impuls inwestycyjny, który ze względów środowiskowych, gospodarczych oraz przyrodniczych należało by poddać kontroli. Z powodu uwarunkowań geomorfologicznych wschodni i południowy brzeg jeziora najbardziej nadaje się pod zainwestowanie (miejscowość Grabno). Jak wspomniano powyżej podejście strategiczne rozwoju całego basenu jeziora byłoby wskazane, a zarazem zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju.